

SCHEME OF WORK

FOR

**THE 9 – YEAR BASIC
EDUCATION CURRICULUM**

FOR

**URHOBOLANGUAGE
(PRIMARY 1 – 3, 4 – 6 & JSS 1-3)**

PREFACE

Following the publication of the 9 – Year Basic Education Curriculum for teaching Urhobo Language in Primaries 1-3, 4-6 and JSS 1-3 by the Urhobo Studies Association (USA), Delta State University, Abraka in collaboration with the Nigerian Educational Research and Development Council (NERDC), Abuja, approved by the Federal Ministry of Education in 2015 and by the Delta State Government in 2018, a yearning for the development of a Scheme of Work to facilitate the use of the curriculum for the teaching and learning the language in schools was created. Reports from the field and interactions with teachers confirmed that many teachers had difficulty using the curriculum and required a breakdown of the concepts into weekly modules to facilitate its use. A workshop tagged “Delta State Workshop on Curriculum Revision and Development of Schemes of Work for Primary and Secondary Schools in Delta State” organised by the State Ministry of Basic and Secondary Education and held in Asaba from 25th November to 3rd December 2020 which was attended by this writer gave further impetus to this need.

In response to this yearning, the USA assumed responsibility to produce a scheme of work to support the curriculum already designed for teaching/learning Urhobo in schools. However, developing a scheme of work requires not only competent manpower that understands the need for strict compliance with laid down guidelines and procedures to achieve best practices but also adequate funds. The USA, although willing to pursue this goal to its logical conclusion, lacked the financial resources to actualise it and therefore sought financial assistance from other stakeholders.

This cry was eventually answered by the Urhobo Historical Society (UHS) and the USA had to work assiduously to ensure that a standard Scheme of Work was produced as contained in this volume.

I, on behalf of members of the Urhobo Studies Association, wish to sincerely appreciate the efforts of the UHS and all who have contributed in one way or the other towards the publication of this Scheme of Work for Urhobo Language. It is my hope that this Scheme of Work would facilitate the teaching and learning of Urhobo Language in order for it to effectively meet the provisions of the approved National Language Policy (NLP) which provides for every Nigerian child to learn in his/her mother tongue at the Basic Education level. It is a universal fact that the effective use of a language in education not only preserves the language from going into extinction but enhances the identity of its owners, improves learning competence and performance and allows learners

effectively utilize their native knowledge provided by the environment. I believe that a copious use of this *Scheme of Work* together with the Urhobo *Curriculum* would yield excellence in content delivery and enhance learners' performance.

It is hoped that the efforts of the Urhobo Studies Association (USA) towards the development of the Urhobo Language would inspire owners of other ethnic groups to help their languages survive the imminent danger of extinction which has been predicted to face a majority of the languages of the world.

Professor Roseline Oro Aziza

Professor of Linguistics

Chair, Urhobo Studies Association, Delta State University, Abraka

February, 2025

ACKNOWLEDGEMENTS

We begin this acknowledgement by giving all thanks and praise to God Almighty for the privilege to come together as a body (the Urhobo Studies Association, Delta State University, Abraka) to contribute towards the development of the Urhobo language, first by producing the approved *9-Year Basic Education Curriculum for Urhobo Language* for Primary 1-3, 4-6 and JSS 1-3 and now this *Scheme of Work* to enhance the teaching and learning of the language. To Him be all glory.

Every member of the Urhobo Studies Association (USA) deserves to be mentioned here for the high level of **ejoghwa** (commitment) shown towards the realization of this project. Those who could not write had encouraging words to help facilitate the work. Some had to spend sleepless nights to ensure that the work was done. Of particular mention here are Professors G. G. Darah, Emperor Kpangban, Roseline Aziza; Chief Anthony O. Ukere, Drs. Godwin Iwvorin, Lucky Ejobee, Mr. Moses Darah, Mr. Lawrence Onoriose and Dr. Sylvester Otegbale.

The Urhobo Historical Society based in the United States of America, under the able leadership of the President, Dr. Aruegodore Oyiborhoro provided the funds for this publication and we are eternally grateful.

To all others who have not been singled out here but whose contributions we gratefully acknowledge, we say a big THANK YOU!

CHAIR AND MEMBERS

URHOBO STUDIES ASSOCIATION (USA)

DELTA STATE UNIVERSITY, ABRAKA

February, 2025.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBO RI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ỌVO, ITẸMU RẸSOSUỌ**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMOISIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA	EKUAKUA RẸ UYONO NA	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana r̄s̄os̄uọ: Eph̄er̄e : Erh̄ōeka v̄e Otāeta	Ede r̄e Er̄ov̄w̄on: Ugboma r̄e ohwo akp̄o	Vw̄e oba r̄e uyono nana em̄oisikuru na: 1. Mi se dje : obo re se asan sasan r̄e ugboma r̄e ohwo akp̄o, kere udje : uyovwin, uwen, ugbunu, udu, 2. Me sa reȳo ed̄e na vw̄o ru irhīeta	1. Ifoto 2. Ib̄odu r̄e a cha vw̄e ifoto na ya. 3. Irhīeta udje : Die a vw̄e obo rūe 4. imikadi egagan re si ed̄e r̄e er̄ov̄w̄on r̄e oyono che vw̄o yono ed̄e na phiyo.	Oyono na me : 1. Reȳo ifoto re er̄ov̄w̄on re a gūon̄o yono na vw̄o ya ib̄odu. 2. Djob̄ote er̄ov̄w̄o na ọvūovo, se ed̄e rayen k̄e em̄oisikuru na. 3. Vw̄e ed̄e na ru irhīeta vw̄o k̄e em̄o na. 4. Fūer̄e obo r̄e em̄o na rūe v̄e obo r̄e ayen se. 5. Kpare imikadi egagan na kp̄enu rere em̄o na se obo r̄e ayen mr̄ere.
Ẹdijana riv̄e: Eph̄er̄e : Erh̄ōeka v̄e Otāeta	Ede r̄e Er̄ov̄w̄on: Er̄ov̄w̄on r̄e a mr̄e vw̄e Egodo v̄e Uwevwin.	Vw̄e oba r̄e uyono nana, em̄oisikuru na: 1. Mi se se ed̄e re er̄ov̄w̄o sasan re a mr̄e vw̄e egodo v̄e uwevwin rayen, udje : agbaran ogrogro, imitete re heha, ihwo, ukoni. 2. Se ed̄e r̄e ihwo sansan r̄e a mr̄e vw̄e Uwevwin rayen. 3. Ta ota kp̄ahen obo r̄e a vw̄e er̄ov̄w̄o na ẹvo rūe. 4. Ta ota kp̄ahen obo r̄e ayen v̄e ihwo r̄e ayen se ode na epha.	1. Ifoto r̄e er̄ov̄w̄o r̄e a mr̄e vw̄e uwevwin. 2. Ifoto r̄e er̄ov̄w̄on r̄e a mr̄e vw̄e egodo 3. ib̄odu 4. imikadi egagan re si ed̄e r̄e er̄ov̄w̄on r̄e a ta ota kp̄ahan na phiyo, r̄e oyono che vw̄o yono ed̄e na.	Oyono na mi: 1. Se ed̄e re er̄ov̄w̄o na k̄e em̄oisikuru na. Oyono na me reȳo ed̄e na vwo ru irhīeta, Udje: Ọs̄e m̄e chedia agbara vw̄e utuwevwin; Ono m̄e chere emu vw̄e ukoni. 2. N̄o em̄oisikuru na en̄o. Udje. Die a vw̄e ọsete rūe? etc
Ẹdijana Rerha:	Ede r̄e Er̄ov̄w̄on:	Vw̄e oba r̄e uyono nana, em̄oisikuru na	1. Ifoto r̄e ihwo re chua eki. 2. Ifoto r̄e er̄ov̄w̄on sasan r̄e a	Oyono na me : 1. Vw̄e ifoto r̄e ihwo re chua eki vw̄o

Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ Otaẹta	Erọvwọn rẹ a mrẹ vwẹ Eki.	1. Mi se se edẹ rẹ erọvwọn sansan rẹ a mrẹ vwẹ evun rẹ eki, kirẹ: Emuọre, ekuakua rẹ osevwẹ, Ineki, vẹ efa. 2. Me sa ta ota kpahen obo rẹ ihwo ruẹ vwẹ eki. 3. Ha eha rẹ edẹ vẹ ẹshẹ.	mrẹ vwẹ eki. 3. Imikadi egagan re si edẹ rẹ erọvwọn rẹ a ta ota kpahan na phiyo rẹ oyono che vwọ yono edẹ na. 4. Ibọdu	ya ibọdu ; o mi gbe ikun kpren kpahen ifoto na. 2. Se edẹ re erọvwọn rẹ a shẹ vwẹ eki. 3. Dje eka re ihwo re a mrẹ vwẹ eki. Udje : O rọ she vẹ O rọ de. Eya vẹ eshare. 4. Nọ enọ kpahen uyono na. Udje : Die e ruẹ vwẹ eki? Die oyen oghwa ? Ono e se ọneki ?
Ẹdijana rẹne: Ilitreshọ: Idrama	Ine imitete: Ese vẹ ẹsuọ rẹ ine rẹ imitete.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa kẹrhọ ine rẹ imitate kirẹ: Erhi me, Ẹdẹ rẹ inonẹ kpo re 2. Mi se se eta re ine na agba. 3. Me sa so ine na. 4. Mi se dje uyovwin ota rẹ une na phia.	Ekuakua 1. Ibọdu. 2. Ifoto ro dje kpahen ine na. 3. Ishati re si ine na phiyo. 4. Ekpeti agboro. 5. Ọsete rẹ ine na. 6. Ifoto rẹ ọboine rẹ Urhobo.	Oyono na me 1. So ine rẹ Urhobo kẹ emọisikuru na nyo. 2. Si une rọ soro na phiyo ibọdu yẹrẹ O vwẹ ishati re si une na phiyo vwọ ya ibọdu. 3. Se eta rẹ une na rere ayen se nene uwe. 4. Oyono vẹ emọisikuru na so une na kugbe. O mi hworo ọsete une kẹ ayen. 5. Jẹ ayen so une re yonori na kẹ wẹ
Ẹdijana riyorin: Ilitreshọ: Idrama	Ine imitate: Ese vẹ ẹsuọ rẹ ine rẹ imitete.	Vwẹ oba rẹ uyono nana, emọisikuru na: 1. Me sa kẹrhọ ine rẹ imitate kirẹ: (a) Emeranvwẹ dedẹ, Emu mi chere hẹhẹ owẹ, Eravwe erivwin re rọ! (b) Asiabe Asiabe!	1. Ibọdu. 2. Ifoto ro dje kpahen ine na. 3. Ọbe ọgagan re si ine na phiyo. 4. Ekpeti agboro. 5. Ọsete rẹ ine. 4. Ifoto rẹ emọ re ha eha rẹ Asiabe	Oyono na me 1. So ine re eha re imitete kẹ emọisikuru na nyo. 2. Si une rọ soro na phiyo ibọdu yẹrẹ o vwẹ ishati re si une na phiyo vwọ ya ibọdu. 3. Se eta rẹ une na rere ayen se nene uwe.

		2. Me sa so ine imitate ivẹ rẹ ayen yonori. 3. Me sa vwẹ ine na ha eha.		4. Oyono vẹ emọisikuru na so une na, Jẹ ha eha na kugbe.
Ẹdijana resan: Uruẹmu : Ogho vẹ omamọ Uruẹmu	Oghoẹmuo vẹ omamọ Uruẹmu	Vwẹ oba rẹ uyono nana, emọisikuru na: 1. Me sa ta idjerhe sansan re vwọ muoghọ 2. Mi se dje uruemu sansan ro jẹ ogho ẹdia 3. Ha eha re Oghoẹmuo kẹ ohwohwo.	Ekuakua 1. Osia ro dje oghoẹmuo re hwo ro phiyo ikasẹti yẹrẹn ọ ra vwẹ unu gbe. 2. Ekpetiughe ro dje omamọ rẹ uruemu vẹ Oghoẹmuo phia. 3. Die oyen erere rẹ oghoẹmuo ?	Oyono na me: 1. Vwẹ ifoto ro dje Oghoẹmuo phia vwọ ya ibodu. 2. Gbe ikun ro she kpahen Oghoẹmuo vẹ omamọ Uruẹmu kẹ emọisikuru na. 3. Vwẹ enọ ri ne ikuegbe na rhe vwọ sun emọisikuru na riẹn oto re Oghoẹmuo. 4. Yono erere re Oghoẹmuo vẹ Jẹoghोemuo
Ẹdijana Righwẹrẹn: Ephẹrẹ. Etairuo	Etairuo	Vwẹ oba rẹ uyono nana, emọisikuru na : 1. Mi se vughe oka rẹ ota re se otairuo. 2. Mi se dje iruo rẹ etairuo vwẹ urhiẹta 3. Mi se dje udje re etairuo. 4. Me sa vwẹ etairuo na vwọ ta ota rọ gbare.	Ekuakua : 1. Ifoto ro dje etairuo sasan phia. Udje: ohwo rọ hwẹ ; ọ ro chidia ; ọ ro mudia ; ọ rọ dje ugbone 2. Ikadi itete re si etairuo phiyo. 3. Ishati re si etairuo phiyo 4. Eha/enọ ri dje etairuo sansan phia. Udje: Die oyen mi ruẹ? – Mi chidia Die oyen Onọmẹ ruẹ ?- Onọmẹ teye abọ.	Oyono na me : 1. Vwẹ ishati re si etairuo phiyo vwọ ya ibodu yẹrẹn si ayen phiyo ibodu. 2. Vwẹ ifoto ro dje etairuo phia vwọ ya ibodu. 3. Se etairuo na kẹ emọisikuru na rere wo je vwẹ ayen ru irhiẹta. 4. Su ayen vwọ ha eha rẹ a vwẹ etairuo ba ruẹ.
Ẹdijana Rẹreren : Omamọ Uruẹmu	Uyere	Vwẹ oba rẹ uyono nana, emọisikuru na : 1. Mi se vughe eka rẹ uyere sansan re yere vwẹ Urhobo. 2. Me sa ta obo re yere ọkpako -	Ekuakua 1. Ifoto ro dje ihwo ri yere uyere sansan. 2. Obe uyono Urhobo 3. Enanọ vẹ otaẹta ro dje obo rẹ	Oyono na mReyome : 1. ifoto rẹ ihwo sansan ri yere uyere vẹ eka re uyere sasan vwọ ya ibodu. 2. Reyọ ivi re enanọ vwọ sun emọisikuru na vwọ riẹn obo rẹ uyere

		Ọsẹ, Oni, ekpako efa ; ohwo rọ wian owian, ugbeyan vẹ eka re ihwo efa.	uyere mudia phiyo vwe uruemu re Urhobo -oghọ, omaevwọkpoto kẹ ọkpako, ọrieyerin, ugbeyaemu. Udje Ono e diguẹ kẹ vwe uwevwin? Mavọ e yere ohwo rọ wian owian?	mudia phiyo vwe Urhobo. 3. Yono eka re uyere sasan. Udje Ọmọtete >> Ọkpako, edjedje, Ọga vẹ oruiruo, ihwo re wian owian. 4. Sun emọisikuru na vwọ ha eha re uyere.
Edijana Rirhirin: Ephẹre : Erhọẹka vẹ otaẹta	Otaẹta kẹ ohwohwo	Vwe oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se gbe ikun re obo re phiare kẹ ohwohwo 2. Ta eta kere enọ vẹ ẹkpahon kẹ ohwohwo 3. Ha eha kpahen uyono na.	1. Ifoto re obo re phiare. 2. Ekpetiagboro/ ekpetiughe re ihwo da ta eta kẹ ohwohwo.	Oyono na mi 1. Gbe ikun re obo re phiare vwe ifoto na. 2. Sun emọisikuru na vwọ ta obo re ayen mre ikun na phiyo. 3. Sun emọisikuru na vwo gbe ikun kẹ ohwohwo 4. Yono obo re a no enano vẹ ẹkpahophiyo. 5. Sun emọisikuru na vwọ ha eha kpahen uyono na.
Edijana Rihwe : Uruemu : Omaẹfuon.	Omaẹfuon	Vwe oba re uyono nana, emọisikuru na: 1. Mi se se ede re eravwon sansan re vwo ru oma fuan. 2. Mi se dje obo re a vwe ayen ovuovo rue 3. Me sa ta umiovwo ro herọ kẹ ohwo ro gbeoma.	Ekuakua 1. Ofeto, utujeru, odja, ato, ibroshi, ohworhakon, ori, emerue, aghan, oda, vẹ efa. 2. Ifoto ro dje ohwo rọ ho yere rọ hworhe akan. 3. Ipuemu re a so kpahe omaẹfuon, ro dje erere re omaẹfuon phia. 4. Ifoto re ihwo re vwerote asan re ayen dia. Enano: Die a vwe odja rue?	Oyono na mi: 1. Sun emọisikuru na vwọ rien oto re omaẹfuon. 2. Reyọ ifoto re erovwon re vwọ ru oma fuan vwọ ya ibodu. 3. Ifoto re ohwo ro ho vwe uvun re ẹho. 4. Dje ikadi re si ifoto re erovwon re vwọ ru oma vẹ egodo fuan vwọ nọ emọisikuru na, rere ayen se ede re obo re ayen mre re na. 5. Gbe ikun re erhuvwu re omaẹfuon vẹ umiovwo re unuhu kẹ emọisikuru na: 6. No emọisikuru na enọ kpahe obo re a

				vwę erõvwõ re evun rë ifoto na ruę.
--	--	--	--	-------------------------------------

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORẸ NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ỌVO, IẸMU RIVẸ**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌSIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA	EKUAKUA RE VWỌ YONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana Rẹsosuo	Ẹvwariẹn rẹ obo re ruru vwẹ itẹmu rẹsosuo			
Ẹdijana rive: Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ otaẹta	Ukeri	Vwẹ oba rẹ uyono nana emọsikuru na: 1. Mi se keri ukeri ọvo (1) rhi te ihwe (10). 2. Me sa reyọ ibiagbuna yẹrẹn ibieghan vwọ kere ukeri re yono ayen. 3. Mi se se ukeri re a vwọ nọ ayen. 4. Mi se si ukeri na phiyo ẹbe rayen.	1. Ifoto rẹ erọvwọn re si ukeri ọvo rhi te ihwe phiyo oboto rayen. 2. Ibi agbuna, ibieghan, ibiukuta vẹ imirhe rẹ emọsikuru na se keri. 3. Ikadi re si Ibiemamọ re se keri phiyo.	Oyono na me: 1. Reyọ ishata re si ukeri vẹ ibi emamọ ri mudia kẹ ukeri na vwọ ya ibọdu. 2. Nene emọsikuru na se ukeri na kugbe. 3. Dju imikadi re si ifoto vẹ ukeri phiyo vwẹ obaro re emọsikuru na rere ayen ovuovo se. 4. Sun emọ na vwọ si ukeri na phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana Rerha: Uruẹmu. Uruẹmu rọgbare	Ede re Ẹdijana	Vwẹ oba rẹ uyono nana emọsikuru na: 1. Mi se keri ede rẹ Ẹdijana vwẹ Englishi vẹ Urhobo. 2. Ta obo re ayen ruẹ vwẹ ede sasan re Ẹdijana na. 3. Me sa vwẹ ede na so une.	1. Ikadi re si ede rẹ Ẹdijana na phiyo. 2. Ishata re si ede rẹ Ẹdijana na phiyo 3. Enano: 1. Ede ọvo ọyen e vwo kpo ishoshi? 2. Ede ọvo ọyen ihwo rẹ Alufa vwo ru ẹga rayen? 3. Bro Ede vwẹ Ẹdijana na ọyen e vwo kpo isikuru ?	Oyono na me : 1. Reyọ ishata re si ede re Ẹdijana na phiyo vwọ ya ibọdu. 2. Rhuere imikadi re si ede na phiyo vwọ choma. 3. Reyọ ede na vwọ so une yẹrẹn gbe ikun kẹ emọsikuru na. 4. Sun emọsikuru na vwo se Ede na. Je ayen riẹn obo re ruẹ vwẹ Ede ovuovo rẹ Ẹdijana na.

Edijana Rēne vẹ ɔriyorin. Ephere : Erhọeka vẹ Otaeta	Ọtonphiyo rẹ Ese rẹ ibiẹbe	Vwẹ oba rẹ uyono nana emọisikuru na: 1. Me sa kerhọn re oyono. 2. Mi se se obo re oyono na seri. 3. Mi se se ibiẹbe re Urhobo nẹ Aa, Bb, CH ch, re te Zz.	Ekuakua. 1. Ishati rẹ ibiẹbe Urhobo. 2. Imikadi re si ibiẹbe Urhobo phiyo 3. Ibodu	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ibiẹbe Urhobo phiyo vwọ ya ibodu. O me je vwẹ imikadi re si ibiẹbe na phiyo vwọ choma. 4. Sun emọisikuru na vwo se ibiẹbe na. 5. Dju imikadi na rere ọ nọ emọisikuru na obo re si phiyo.
Edijana Resan: Uruemu : Ekrun.	Ekrun vẹ Erọvwon rẹ e ruẹ vwẹ ekrun	Vwẹ oba re uyono na, emọisukuru na : 1. Me sa ta obo re se ekrun. 2. Me sa ta owian rẹ ihwo sasan wian vwẹ ekrun 3. Mi se edẹ rẹ ihwo sasan a mrẹ vwẹ ekrun. 4. Kerhọn, je kpahen phiyo enano rẹ a nọ ayen.	Ekuakua 1. Ifoto rẹ ihwo ra mrẹ vwẹ ekrun 2. Ifoto rẹ owian rẹ ihwo ekrun sasan wian. 3. Enano sansan: Udje a. Ta oka ihwo rẹ a mrẹ vwẹ ekrun. b. Die ọsẹ ruẹ vwẹ ekrun? c. Die oni ruẹ vwẹ ekurn? Kugbe efa.	Oyono na me: 1. Choma re ifoto re ihwo sasan ra mrẹ vwẹ ekrun. 2. Vwẹ ifoto na vwọ ya ibodu, O mi dje kpahen ifoto na. 3. Sun emọisikuru na vwọ riẹn eka re ihwo re dia evun re ekrun. 4. Sun ayen vwọ riẹn iruo ro te ohwo ọvuovo vwẹ evun rẹ ekrun.
Edijana Righwren : Literesho : Ipuetri	Erhọeka rẹ Ipuemu imitete	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na : 1. Me kerhọn rẹ oyono na. 2. Mi se ipuemu na nene oyono na. 3. Vwẹro kere oyono na so ipuemu na. 4. Me ta/ so ipuemu na ku uyovwin 5. Dje uyovwin re ipuemu na phia. 6. Kpahen phiyo eno rẹ a nọ ayen.	Ekuakua 1. Ifoto ro she kpahen ipuemu na. 2. Ishati re si ipuemu na phiyo. 3. Imikadi re si eta kpokpo phiyo'	Oyono na me 1. Reyọ ishati re si ipuemu na phiyo vwọ ya ibodu. 2. Se ipuemu na rere emọisikuru na se nene. 3. Fan eta ikokodo vwọ kẹ ayen. 4. Sun emọisikuru na vwo se eta re ipuemu na, ayen me je suọ. 5. Nọ eno kpahen ipuemu na.
Edijana Rereran: Erhọeka vẹ Otaeta	Ese rẹ ibiẹbe	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se ibiẹbe agbava. 2. Fẹnẹ ibiẹbe upho ne ibiẹbe akon	Ekuakua 1. Ishati re si ibiẹbe agbava phiyo. 2. Ikadi re si ibiẹbe iride vẹ	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ibiẹbe Urhobo phiyo vwọ ya ibodu, yerẹn si ayen phiyo obodu.

		vẹ ibiẹbe agbava. 3. Mi se djobote ibiẹbe na ọvuovo se.	itete re Urhobo phiyo. 3. Umune ra vwọ so ibiẹbe na 4. Enanọ udje: Mavọ e se ubiẹbe nana? Kugbe efa	2. Se ibiẹbe na rere emoisikuru na nyo. 3. Se emoisikuru na rere ayen se ibiẹbe re yonori na.
Edijana Rirhirin : Ephẹrẹ: Esio	Esio rẹ ibiẹbe	Vwẹ oba rẹ uyono na emoisikuru na: 1. Mi se se ibiẹbe ‘Aa rhi te Zz’. 2. Mi se si ibiẹbe ‘Aa rhi te Zz’ phiyo ọbe. 3. Mi se vughe ubiọbe na ọvuovo 4. Mi se djobote ubiọbe ọvuovo re se kẹ ayen.	Ekuakua 1. Ikadi re si ibiẹb ‘Aa ... Zz’ 2. Ishati re si ibiẹbe na phiyo. 3. Ibodu re si ibiẹbe na phiyo.	Oyono na me : 1. Vwariẹn isese re ibiẹbe Urhobo na se. 2. Si ibiẹbe re che yono na phiyo ibodu, yerẹn vwẹ ishata na ya ibodu. 3. Sun emoisikuru na vwo si ibiẹbe na phiyo ẹbe rayen.
Edijana Rihwe : Ilitreshọ : Ipuetri	Erhọeka rẹ Ipuemu imitete	Vwẹ oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ipuemu na 2. Me sa so ipuemu na 3. Mi se dje uyono ra mrẹ nẹ ipuemu na rhe 4. Me sa ha obo rẹ ipuemu na mudia phiyo	Ekuakua 1. Ikaseti re hworo ipuemu na phiyo 2. Ishati re si ipuemu na phiyo ra vwọ ya ibodu 3. Ikadi re si ibieta ri kodori vwẹ ipuemu na phiyo	Oyono na me: 1. Reyọ ishata re si ipuemu na phiyo vwọ ya ibodu. 2. Se ipuemu na rere emoisikuru na se nene. 3. Fan eta ikokodo vwọ kẹ ayen. 4. Sun emoisikuru na vwọ se eta re ipuemu na, ayen me je suọ. 5. Nọ enọ kpahen ipuemu na.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ỌVO, ITẸMU RERHA**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌISIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA	EKUAKUA RE VWỌ YONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana Rẹsosuọ : Ephẹrẹ : Esio	Ọtonphiyo rẹ Esio rẹ Ibiẹbe	Vwẹ oba rẹ uyono na emọisikuru na: 1. Mi se vughe ubiọbe ọvuovo rẹ Urhobo Aa – Kk 2. Mi se se ibiẹbe na 3. Mi se si ibiẹbe na nẹ Aa – Kk.	Ekuakua 1. Ikadi re si ibiẹbe rẹ Urhobo Aa – Kk phiyo. 2. Ishati re si ibiẹbe rẹ Urhobo na phiyo. Enano : Udje : Si Aa – Kk phiyo ọbe wẹn.	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ibiẹbe Urhobo Aa rhi te Kk phiyo vwọ ya ibodu yẹrẹn si ibiẹbe na phiyo ibodu. 2. Nene emọisikuru na se ibiẹbe na ne Aa rhi te Zz kugbe. 3. Dje imikadi re si ibiẹbe na phiyo kẹ emọisikuru na rere ayen se. 4. Sun emọisikuru na vwọ si ibiẹbe na phiyo ọbe rayen. 5. Yan riariẹ, fuẹrẹ obo rẹ emọisikuru na siri rere ọ kpọ ayen vi.
Ẹdijana Rivẹ : Ephẹrẹ : Esio	Ọtonphiyo rẹ Esio rẹ ibiẹbe	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na : 1. Mi se vughe ibiẹbe rẹ Urhobo Ll rhi te Zz 2. Mi se se ubiọbe ọvuovo nẹ Aa rhi te Zz. 3. Mi se se ibiẹbe na nẹ Aa rhi te Zz. 4. Mi se si ibiẹbe na nẹ Ll rhi te Zz.	Ekuakua 1. Imikadi re si ibiẹbe re Urhobo Ll rhi te Zz phiyo 2. Ishati rẹ ibiẹbe Urhobo 3. Enano. Udje : Si ibiẹbe Ll – Zz phiyo ọbe wẹn. 4. Oyono na yan riariẹ jẹ ọ kpọ emọisikuru na viẹ	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ibiẹbe Ll rhi te Zz phiyo vwọ ya ibodu yẹrẹn si ibiẹbe na phiyo ibodu. 2. Nene emọisikuru na se ibiẹbe na kugbe. 3. Dju imikadi re si ubiọbe ọvuovo phiyo kẹ emọisikuru na rere ayen se. 4. Sun emọisikuru na vwọ si ibiẹbe na phiyo ọbe rayen. 5. Yan riariẹ fuẹrẹ obo rẹ emọisikuru na siri rere ọ kpọ ayen vi.
Ẹdijana Rerha:	Esia imitete	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na:	Ekuakua 1. Ifoto re ihwo ri	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto/ ishati ro shekpahen osia na vwọ ya ibodu.

Ilitresho: Esia.		1. Me sa kerhɔn rɛ osia imitete ro vwo une ɔvwevwerhe ɔvo. 2. Me sa so une rɛ osia na. 3. Me sa ta phia, uyono ɛvo rɛ ayen yonori vwe evun rɛ osia na. 4. Gbe osia ɔvo.	gbe osia. 2. Ifoto ro she kpahen uyovwin re osia na. Udje : Ogbeyin vɛ ephran ri kpo asan.	2. Gbe osia okrekre ɔvo ro vwo une ovwevwerhe. 3. Sun emɔisikuru na vwo rhan eno ri nu osia na rhe. 4. Sun emɔisikuru na vwo gbe osia. 5. Vwariɛn uyono na.
Edijana Rene : Uruemu: Ekuakua rɛ Eyeruwevwin	Ekuakua rɛ Eyeruwevwin (Ukoni)	Vwe oba rɛ uyono na, emɔisikuru na : 1. Mi se se ede rɛ ekuakua rɛ eyeruwevwin iyorin ra mre vwe ukoni 2. Ta obo rɛ a vwe ekuakua na rue. 3. Dje obo re soro rɛ a vwo vwerote ekuakua re eyeruwevwin	Ekuakua 1. Ifoto rɛ ekuakua ra mre vwe ukoni ihwe 2. Ikadi re si ede rɛ ekuakua na phiyo 3. Ishati re si ede rɛ ekuakua na phiyo Udje : Uko, omoze, akpanurhe, ukujere, oze, urho	Oyono na me: 1. Reyɔ ifoto/ ishati re ekuakua eyeruwevwin ro che yono na vwo ya ibodu. 2. Dju imikadi re si ifoto re ekuakua rɛ ukoni phiyo. 3. Sun emɔisikuru na vwo rien obo rɛ a vwe ekuakua na rue. 4. Sun ayen vwo rien ofovwe re eroevwote rɛ ekuakua rɛ ukoni. 5. No emo na eno kpahe uyono na. Udje: Mavo oyen a vwerote Urho ?
Edijana Riyorin: Uruemu: Ekuakua rɛ Eyeruwevwin	Ekuakua rɛ Eyeruwevwin: Uvun	Vwe oba rɛ uyono na, emɔisikuru na: 1. Mi se se ede rɛ ekuakua rɛ eyeruwevwin iyorin rɛ a mre vwe uvun 2. Ta obo rɛ a vwe ekuakua na rue. 3. Dje obo re soro rɛ a vwo vwerote ekuakua re eyeruwevwin	Ekuakua 1. Ifoto rɛ ekuakua ra mre vwe uvyn ihwe 2. Ikadi re si ede rɛ ekuakua na phiyo 3. Ishati re si ede rɛ ekuakua na phiyo 4. Udje: Ehwa, Agbara, imeje, idoro vɛ efa.	Oyono na me: 1. Reyɔ ifoto/ ishati re ekuakua a mre vwe uvun ro che yono na vwo ya ibodu. 2. Dju imikadi re si ifoto re ekuakua na phiyo 3. Sun emɔisikuru na vwo rien obo rɛ a vwe ekuakua na rue. 4. Sun ayen vwo rien ofovwe re eroevwote rɛ ekuakua eyeruwevwin. 5. No emo na eno kpahe uyono na. Udje: Die oyen a vwe ehwa rue?
Edijana Resan: Ephere	Esio rɛ ibiɛbeakon rɛ Urhobo	Vwe oba rɛ uyono na, emɔisikuru na: 1. Mi se se ibiɛbeakon na.	Ekuakua 1. Ikadi re si ubiɛbeakon	Oyono na me : 1. Reyɔ ishati re si ibiɛbeakon na. phiyo vwo ya ibodu yerɛn si ibiɛbe na phiyo ibodu.

Esio		2. Mi se si ibiẽbeakon rẹ Urhobo na ọvuovo: b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, w, y, z 3. Mi se si ibiẽbeakon phiyo ẹbe rayen.	ọvuovo phiyo. 2. Ishati re si ubiobeakon na phiyo.	2. Nene emoisikuru na se ibiẽbe na kugbe. 3. Dju imikadi re si ibiẽbe phiyo kẹ emoisikuru na rere ayen se. 4. Sun emoisikuru na vwo si ibiẽbe na phiyo obe rayen. 5. Yan riariẹ, fuẹrẹ obo re emoisikuru na siri rere ọ kpọ ayen vi.
Ẹdijana Righwren: Ephẹrẹ: Erhoẹka vẹ Otaẹta	Esiophiyot ọ rẹ ibiẽbeuph o vẹ ibiẽbeagba va	Vwẹ oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ibiẽbeupho rẹ Urhobo gbagba: a, e, ẹ, i, o, ọ, u 2. Mi se se ibiẽbe agbava rẹ Urhobo gbagba ; ch, dj, gb, gh, ghw, hw, kp, mw, ny, ph, rh, sh, vw. 3. Mi se se ibiẽbeupho vẹ ibiẽbeagbava rẹ Urhobo kugbe gbagba. 4. Mi se si ibiẽbe na phiyo obe rayen.	Ekuakua 1. Ikadi re si ubiobeupho ọvuovo phiyo 1. Ikadi re si ubiobe agbava ọvuovo phiyo	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ibiẽbe Urhobo na ejobi phiyo vwọ ya ibodu yeren si ibiẽbe na phiyo ibodu. 2. Nene emoisikuru na se ibiẽbe na kugbe. 3. Dju imikadi re si ubiobeupho ọvuovo phiyo kẹ emoisikuru na rere ayen se. 4. Dje ishati re si ibiẽbeupho vẹ ibiẽbeagbava kugbe, rere o se kẹ emoisikuru na. 5. Sun emoisikuru na vwọ si ibiẽbe na phiyo obe rayen. 6. Yan riariẹ fuẹrẹ obo re emoisikuru na siri rere Ọ kpọ ayen vi. 7. Sun emoisikuru na vwo se ibiẽbe re ayen siri na.
Ẹdijana Rereren rhi te Orihwe	Esiophiyot ọ rẹ ibiẽbeuph o vẹ ibiẽbeagba va	Vwẹ oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se si ibiẽbeupho vẹ ibiẽbeagbava rẹ Urhobo kugbe, udje:: cha, gha, pho, rho, shu, vwọ, ghwu 2. Mi se se ibiẽbeupho vẹ ibiẽbeagbava rẹ Urhobo na kugbe.	Ekuakua 1. Ikadi re si ubiobeupho ọvuovo phiyo 2. Ikadi re si ubiobe agbava ọvuovo phiyo	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ibiẽbe Urhobo na ejobi phiyo vwọ ya ibodu yeren si ibiẽbe na phiyo ibodu. 2. Nene emoisikuru na se ibiẽbe na kugbe. 3. Dju imikadi re si ubiobeupho ọvuovo phiyo kẹ emoisikuru na rere ayen se. 4. Dje ishati re si ibiẽbeupho vẹ ibiẽbeagbava kugbe, rere o se kẹ emoisikuru na. 5. Sun emoisikuru na vwọ si ibiẽbe na phiyo obe rayen. 6. Yan riariẹ fuẹrẹ obo re emoisikuru na siri rere Ọ kpọ ayen vi. 7. Sun emoisikuru na vwo se ibiẽbe re ayen siri na.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI IVẸ, ITẸMU RẸSOSUỌ**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌISIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA	EKUAKUA RE VWỌ YONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana Rẹsosuọ: Ephẹrẹ: Erhoẹka vẹ otaẹta.	Ode emuo ke Erọvwon	Vwẹ oba re uyono na emọisikuru na: 1. Mi se vughe erọvwon sansan re a mre vwẹ iklassi, isikuru, uwevwin, eki, ishoshi vẹ ekogho rayen. 2. Mi se se ede re erọvwon sansan a mre vwẹ iklassi, isikuru, uwevwin, eki, ishoshi vẹ ekogho rayen. 3. Me sa rhan enano re oyono na nore kpahen erọvwon sansan re yonori na.	Ekuakua 1. Ifoto yeren ishathi re si erọvwon sansan re a mre vwẹ ekogho re ihwo dia vẹ ede rayen. 2. Ikadi re si ede re erọvwon sansan re a mre vwẹ iklassi vẹ isikuru phiyo Udje : agbaran vẹ ifoto royen 3. Ikadi re si ede re erọvwon re a mre vwẹ eki, uwevwin, etc	1. Oyono na me : 2. Ta ota kpahen erọvwon sansan re a mre vwẹ ekogho re ihwo dia. 3. Vwẹ ishathi re si ede re erọvwon sasan re a mre vwẹ ekogho re ihwo dia vwọ ya ibodu. 4. Sun emọisikuru na vwọ se ede re erọvwon sasan re a mre vwẹ ekogho re ayen dia. 5. Je emọisikuru na se ede re erọvwon sasan na rere wo kpọ ayen vi. 6. No emọisikuru na enano kpahe uyono na. Udje : Se ede re erọvwon iyorin re a mre vwẹ ogba re isikuru re ayen.
Ẹdijana Rive : Ilitresho : Idrama	Idirama (Ehaegbe)	Vwẹ oba re uyono na emọisikuru na: 1. Mi se se ede re eha sasan re ayen riẹnre, Udje : eha re ema, igbe re emete, eha re udje, ishoshi- Ikirimomo vẹ efa 2. Me sa so ine re eha evo vẹ igede-ehworo rayen yerẹ abo - eteyo 3. Mi se gbaha nene ine vẹ igede-ehworo rayen.	Ekuakua 1. Igede, agogo vẹ ekuakua re ihwehwo sasan. 2. Ifoto re ihwo ri gbaha 3. Une vẹ ihwehwo re ru phiyo ikaseti 4. Ekpetiagboro.	Oyono na me : 1. Vwẹ ekuakua re uhwo kere igede vẹ agogo vẹ ekpetiagboro vwọ choma. 2. Reyọ ifoto re igbaha vwọ ya ibodu. 3. Ru irueru re uneesuọ vẹ ehaegbe ke emọisikuru na mre. 4. Sun emọisikuru na vwọ se eka eha sasan re ayen riẹnre. 5. Sun emọisikuru na vwọ so ine, hworo igede, gbaha nene ihwehwo na. 6. Je emọisikuru na riẹn ne kueha kuihwehwo royen,

ẸDIJANA Rerha: Uruemu : Uruemu rọgbare	Uyere Efa	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se vughe ofẹnẹ rẹ uyere rẹ ọkpako, ọ rẹ omotete vẹ edjedje kugbe ẹkpahọphiyo rayen sasan 2. Mi se vughe ofẹnẹ rẹ uyere rẹ ohwo rọ wian owian vẹ ohwo ro kpo asan vẹ efa. 3. Mi se yere oyono, Ọrhorha, ẹkpako kugbe edjedje rayen. 4. Mi se yere uyere rẹ Ọkẹ sasan.	Ekuakua 1. Ishati ri dje uyere sasan phia 2. Ifoto re ihwo ri yere ohwohwo 3. Ehaẹha rẹ eka rẹ uyere sasan.	Oyono na me : 1. Reyọ ishati vẹ ifoto re eka uyere sasan vwọ ya ibọdu. 2. Dje kpahen ifoto na vẹ eka uyere sasan na. 3. Sun emọisikuru na vwọ riẹn eka re uyere sasan vẹ ọkẹ re vwọ yere ayen. 4. Sun emọisikuru na vwọ riẹn ofovwe rẹ uyere. 5. Sun emọisikuru na vwọ heha re ohwohwo eyẹrẹ. 6. Jẹ emọ na kpahen phiyo uyere nana : a. Wọ wian re? b. Wọ rhe re? c. Wọ rhovwọn re? d. Obuwewwin donri?
Ẹdijana Rene: Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ otaẹta	Irueru	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se kere eka rẹ iruo sasan rẹ imitete ruẹ vwẹ uwewwin, isikuru, kẹdẹkẹdẹ vẹ ọkẹ rẹ omaerovwo rayen. Udje : Utuwewwin ehwerhe, imize ẹhworhẹ, vẹ efa. 2. Me sa ta eka rẹ iruo rayen ruẹ vwẹ uwewwin vwẹ urhiọkẹ , oghẹruvo vẹ ovwọwọn kugbe e rẹ ayen ruẹ vwẹ isikuru.	Ekuakua 1. Ifoto rẹ imitete ri ru iruo vwẹ uwewwin. 2. Ifoto rẹ imitete ri ru iruo vwẹ isikuru 3. Ehaẹha ro dje iruo rẹ imitete sasan ruẹ	Oyono na me : 1. Reyọ ishati rẹ edẹ rẹ iruo re ruẹ vwẹ uwewwin vẹ isikuru vwọ ya ibọdu. 2. Vwẹ ifoto rẹ ihwo re wian ewian sasan vwẹ uwewwin vẹ isikuru vwọ ya ibọdu. 3. Dje kpahen ifoto na vẹ eka rẹ ewian sasan na. 4. Sun emọisikuru na vwọ riẹn eka re iruo sasan re o fori ne e ru vwẹ uwewwin vẹ isikuru kọkekọkẹ . 5. Sun emọisikuru na vwọ riẹn ofovwe re iruo eruo.

				6. Sun emoisikuru na vwo ru iruo ẹvo vwe ogba re isikuru na.
Edijana Riyorin: Ilitresho : Idrama	Idrama re Ore	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ede re ere sansan re rue vwe orho ve ekogho re ayen nurhe. Udje: Ore re igesimisi, Isita, Ovwuvwe, Ore ibi, idju, Ekene, Ogbaurhie, ve efa. 2. Me sa so ine ẹvo ra sua vwe oke re ore sasan kugbe ihwehwo rayen 3. Me sa ta erere re ore ghwa cha. Udje: o si ihwo koko, e rho irhuo kpokpo, a re emu, erhorha buebun cha orere na. 4. Me sa ta umiovwo ẹvo re a mre vwe ore. Udje: ihwo ẹvo honra.	Ekuakua 1. Ifoto re ihwo ri ru ore 2. Ividio ro dje ihwo ri ru ore 3. Imikadi re si ede re ere phiyo	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto re ihwo ri ru ore vwọ ya ibodu. 2. Se ede re ere sasan re rue vwe orho ve ekogho re ayen nurhe. 3. Sun emoisikuru na vwọ rien obo re sorọ re vwo ru ere na. 4. Sun emọ na vwọ rien ofovwe re ore. 5. Sun emọ na vwọ so ine re a sua vwe ore re ekogho na. 6. Sun emọ na vwọ rien erhuvwu ve umiovwo re ore-eruo. 7. Nọ ayen enano. Udje a. Die oyen ode re ore a ria vwe orho wen ? b. Oke vo e vwo ru ore re igesimisi?
Edijana Resan: Uruemu : Uruemurogba re.	Omaefuon	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje idjerhe sasan re vwo ru oma fuan 2. Mi se dje idjerhe sasan re vwo ru asan fuan. 3. Mi se dje obo re omaegbe ghwa cha 4. Me sa so ine ri dje kpahe omaefuon. 5. Mi se se ede re erovwon re vwo ru uwevwin, egodo, isikuru fuan kugbe obo re a	Ekuakua 1. Ofeto, odja. ibroshi, ohworhakon, ahworhe, yere ifoto rayen. 2. Oda, aghan, eghwro yere ifoto rayen. 3. Ine ve ikuegbe ri dje kpahen omaefuon	Oyono na me: 1. Reyọ ifoto re erovwon re vwo ru oma fuan vwọ ya ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwọ rien otọ re omaefuon. 3. Dje kpahe erovwon re vwọ ru oma fuan re a vwọ ya ibodu na ke emọ na. 4. Sun emọ na vwọ so ine ri she kpahen omaefuon 5. Dje ikadi re si ifoto re erovwon re vwọ ru oma ve egodo fuan vwọ nọ emọ na, rere ayen se ede re obo re ayen mre. 6. Gbe ikun re erhuvwu re omaefuon ve umiovwo re unuhu ke emọ na:

		vwerotoma,		7. No emoisikuru na enano kpahe obo re a vwe erovwon re evun re ifoto na rue. Udje: a. Mavo e ru ugbunu ro vwo fuan ? b. Die omaegbe ghwa cha?
Edijana Righwen: Ephere: Erhoka ve otaeta	Etaeta ke ohwohwo.	Vwe oba uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa vwe Urhobo ro gbare vwo ta ota kpahe obo re phiare vwe iklassi yeren isikuru na. 2. Gbe ikun re obo re ayen mre. Udje : emo ive re honre ; omo ro ru ekarophiyo re eduvwie royen vwe iklassi na. 3. Me sa no enano yere kpahe phiyo enano ri nu ikuegbe na rhe.	Ekuakua 1. Ifoto re obo re phiare re emoisikuru na se gbe ikun royen 2. Ikadi re si eta ri nu ikun na rhe phiyo. 3. Ikuegbe re gbe phiyo ekpetiagboro	Oyono na me : 1. Rey ifoto re obo re phiare re emoisikuru na se gbe ikun royen vwo ya ibodu 2. Rey imikadi re si eta ve eno ri nu ikuegbe na rhe phiyo vwo choma. 3. Sun emoisikuru na vwo gbe ikun re obo re phiare ro ji kri no. 4. No enano kpahe ikuegbe na, o mi ji sun ayen vwo rhan eno na. Udje : a. Dovo emu na phiare ? b. Tivo emu na da phia? c. Amono ru emu na ?
Edijana Reren: Ephere: Erhoka ve Otaeta	Ikuegbe kugbe otaeta ke ohwohwo	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa vwe Urhobo rogbare vwo gbe ikun kpahen obo re phiare o ji kri no: Udje : Ibora re emoisikuru fare vwe Edijana rokpori na 6. Me sa no enano yeren kpahen phiyo enano ri nu ikuegbe na rhe.	Ekuakua 1. Ifoto re obo re phiare. 2. Ekpetiughe/ ekpetiagboro.	Oyono na me : 1. Rey ifoto re obo re phiare re emoisikuru na se gbe ikun royen vwo ya ibodu 2. Mu ekpetiughe/ ekpetiagboro ro gbe ikun re Ibora-efa phiyo obaro re iklassi na. 3. Vwe imikadi re si eta ve eno ri nu ikuegbe na rhe phiyo vwo choma. 4. Sun emoisikuru na vwo gbe ikun re Ibora re a fare ro ji kri no. 5. No enano kpahen ikuegbe na, o mi ji sun ayen vwo rhan enano na.

				Udje : a. Ibọrọ rẹ Ipramari 5 vẹ Ipramari 6 fare na, amono oyen a dẹrẹ ? b. Amono oyen ma riẹn fa ?
Ẹdijana Rirhirin: Ẹkuruemu : Uruemuogbare.	Aroẹdon	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa riẹn obo re se arodovwẹ. 2. Mi se dje obo rẹ aruẹdon vẹ ukẹcha yan kugbe. 3. Mi se gbe ikun rẹ ohwo ro vwo ebabẹn rẹ a vwẹ ukẹcha vwọ kẹ.	Ekuakua 1. Ividio/ ifoto rẹ ohwo ro vwo ebabẹn rẹ a vwẹ ukẹcha vwọ kẹ. Udje, 1. Ohwo rọ wan oma, ohwo ofa de muo kpo uwewwin esivwọ 2. Osia ro she kpahe aruẹdon vẹ ukẹcha 3. Ifoto re ihwo ri rhi yẹrẹ ohwo re emu phia kẹ .	Oyono na mi : 1. Gbe ikun vwo dje udje rẹ aruẹdon. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn otọ re aroẹdon. 3. Reyọ ifoto re ohwo rẹ emu phia kẹ vẹ ihwo re rhe mrẹ vwọ ya ibọdu. 4. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo ro vwo fo nẹ e ru emu rẹ arodovwẹ. 5. Gbe ikun vwo dje obo re aruẹdon vẹ ukẹcha yan kugbe. 6. Nọ emọisikuru na enanọ kpahe uyono na, Ọ me je kẹ ayen ọkpọvi.
Ẹdijana Rihwe: Erhọkẹ vẹ ẹjẹ : Ukeri	Ukeri : Uje gbẹ ọvo rhi te Ọgban	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se ukeri re Urhobo ne uje gbẹ ọvo rhi te ọgban gbagba. 2. Mi se vughe ukeri na ọvuọvo 3. Mi se si ukeri na gbagba phiyo ẹbe rayen.	Ekuakua 1. Ishati rẹ ukeri uje gbẹ ọvo rhi te Ọgban 2. Ikadi itete re si ukeri na phiyo. 3. Ibiagbuna	Oyono na me: 1. Reyọ ishati re si ukeri vẹ ibiagbuna re unu re ukeri na vwọ ya ibọdu. 2. Nene emọisikuru na se ukeri na kugbe. 3. Dju imikadi re si ukeri phiyo vwẹ obaro re emọisikuru na rere ayen ovuọvo se ukeri na. 4. Sun emọ na vwo si ukeri na phiyo ẹbe rayen. 1. Nọ emọ na enanọ kpahe uyono na. Udje : a. Ọnana ukeri ọvo ? (Oyono mi djobọte ukeri sasan).

AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORİ NẸ ẸDIJANA Fİ ẸDIJANA IPRAMARI İVẸ İTẸMU RİVẸ				
ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌISIKURU NA SE RU VẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA	EKUAKUA RE VẸO YONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana Rẹsosuọ: İlitreshọ : İdrama	İdirama : Afieki	VẸ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahen obo rẹ a shẹ vẹ obo rẹ a dẹ erọvwọn wan vẸ eki. 2. Me sa riẹn obo re vẹ emu vẸ eki vẹ obo rẹ a dẹ 3. Mi se edẹ rẹ erọvwọ sansan rẹ a shẹ vẸ eki. 4. Me sa ha eha rẹ ekiẹchuọ	Ekuakua 1. Ifoto rẹ afieki vẹ ekuakua sasan rẹ a shẹ vẸ eki 2. Erọvwọn evo ra mrẹ vẸ eki, udje : Igari, İyerin, emwa, vẹ efa.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto re afieki rẹ ihwo da chua eki vẸo ya ibọdu. 2. Nabọ dje kpahen eki rẹ orere na vẹ eki efa re kẹrẹ ayen. 3. Ghare iklassi na kpo ẹko ivẹ- E re shẹ vẹ e re dẹ. 4. Sun emọisikuru vẸo ha eha rẹ ekiẹchuọ. 5. Sun emọisikuru na vẸo riẹn edẹ rẹ ekuakua sansan rẹ a shẹ vẸ eki.
Ẹdijana Rive: Uruemu ogbare.	Eha rẹ Urhobo	VẸ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se edẹ rẹ eha rẹ Urhobo sansan rẹ imitete ha. 2. Me sa ha ẹvo rẹ eka rẹ eha na 3. Me sa so ine rẹ eha na.	Ekuakua 1. Ifoto ro dje eka rẹ eha imitete phia 2. Ifoto re imitete re ha eha. 3. Ekpetiughe/ ekpetiagboro ro hworo ine rẹ eha imitete.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto re imitete re ha eha vẸo ya ibọdu 2. So une rẹ eha imitete kẹ emọisikuru na rere wo vuẹ ayen nẹ ọnana ọkẹ rẹ eha ẹha. 3. Jẹ emọisikuru na vuẹ wẹ eka rẹ eha rẹ ayen vugheri / ayen ha vẸ obuwevwın. 4. Sun emọisikuru na vẸ iruẹru rẹ ehaẹha vẹ ine ẹsuọ 5. Nọ enanọ kpahe eka rẹ eha. Udje : a. Oka rẹ eha ọvọ ọyen imitete ha siẹrẹ emeranvẸ de lo?
Ẹdijana Rerha: Ephẹrẹ: Erhọẹka vẹ otaẹta	Ikọmpozis honi rẹ unu	VẸ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa vẸ unu dje obo rẹ ayen mrẹvughe vẸ ifoto re dje kẹ ayen 2. Me sa rhan enanọ ri she kpahe	Ekuakua 1. Ifoto rẹ ughe rẹ Aye vẹ Ọshare ri gbe eha jẹ ihwo fi ifio kẹ ayen 2. Ifoto rẹ orhoma urhie, eki, ishoshi, yẹrẹ efa rẹ emọisikuru	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto re aye vẹ ọshare ri gbe eha, jẹ ihwo fi ifio kẹ ayen vẸo ya ibọdu. 2. Reyọ enọ kẹrẹ « Die wọ mrẹre vẸ ifoto na? » vẸo sun emọisikuru na vẸo gbe ikun kpahe ifoto na.

		iruṛu ra mre vwe ifoto na.	na se dje kpahe.	3. Sun ayen vwo gbe ikun kpahe ughe re ayen ni wanre.
Edijana Rene: Ephere: Erhoeka ve otaeta	Ese re ibiēbe re Urhobo Iride ve itete	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se vughe ibiēbe re Urhobo iride ve itete 2. Mi se se ibiēbe re Urhobo gbagba 3. Me sa fene ibiēbeupho ve ibiēbeakon	Ekuakua 1. Ishati re ibiēbe re Urhobo iridie ve itete 2. imikadi re si ibiēbe itete ve iride phiyo.	Oyono na me : 1. Reyō ishati re si ibiēbe re Urhobo iridie ve itete phiyo vwo ya ibodu. 2. Reyō imikadi re si ibiēbe re Urhobo iridie ve itete phiyo vwo choma. 3. Sun emoisikuru na vwo se ibiēbe re Urhobo iridie ve itete na. Je vwe uphen ke emō na rere ayen ohwo ovuovo vwo se. 4. Dju imikadi se si ibiēbe re Urhobo iridie ve itete phiyo na vwo nō emō na enanō kpahe uyono na.
Edijana Riyorin: Iltresho : Ipoetri.	Ise Eloloho ve eta aghwandre	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje kpahe obo re ise mudia phiyo vwe eta re Urhobo 2. Mi se se ise evo ku uyovwin 3. Me sa fan oto re ise re bru ke ayen. 4. Mi se bru ise ke ohwohwo. Udje :obo me terii, owō me terii, oyen omotete vwo kpo iyorii » 5. Mi se bru ise obo rayen evo, ayen me je sa fan oto rayen. 6. Ha eha re ise ebro.	Ekuakua 1. Ifoto re omiragua ro dje aghwandre vwo ke omotete 2. Ekpetiughe /ekpetiagboro re otota ta ota phiyo. 3. Okpako ro rien ise bre.	Oyono na me : 1. Reyō ifoto re omiragua ro dje aghwandre vwo ke omotete vwo ya ibodu ; yerē se Okpako ovo rhe ro che bru ise ke emoisikuru na. 2. Sun emoisikuru na vwo kerho re ise na. Fan oto re ise ke ayen. 3. Vwe uphen ke okpako na rere o ta ota kpahe ise, o mi ji bru ise, fan oto rayen. 4. Sun emoisikuru na vwo bru ise. Ghare iklassi na kpo ebere ive rere ayen ha eha re ise-ebro ve efan re ise na.
Edijana Resan: Uruemu :	Ekuakua re Eyeruwev	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ede re ekuakua	Ekuakua 1. Ifoto re ekuakua re eyeruwevwin	Oyono na me : 1. Reyō ifoto yerē ishati re si ekuakua eyeruwevwin phiyo vwo ya ibodu.

Uruemu ogbare	win	eyeruwevwın vwe ifoto na. 2. Me sa ta obo ra vwe ekuakua eyeruwevwi na ruẹ : ekuakua ra mre vwe ukoni, utuwevwın, uvun. 7. Mi se se ede re ekuakua eyeruwevwın efa re ayen riẹnre.	2. Ikadi itete re ekuakua eyeruwevwi ephan. 3. Enano : Udje : a. Onana idie ? Ukujere rode b. Die e vwo ruẹ ? E vwo wurhie oghwo.	2. Sun emoisikuru na vwo se ede re ekuakua eyeruwevwın re a mre vwe uwevwın rayen. 3. Sun emoisikuru na vwo dje obo ra vwe ekuakua eyeruwevwın na ruẹ. 4. Dju imikadi re si ifoto ve ode ekuakua eyeruwevwın phiyo vwe obaro re iklassi na rere ayen se ode ve obo re e vwo ruẹ.
Edijana Righwren: Ephere: Ese	Ese re Isilebo.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa fan oto re isilebo : idjerhe ra ghare ota phiyo (ubiẹbeupho ve ubiẹbeakon). 2. Me sa ghare eta enonoho evo phiyo isilebo rayen. Udje : ogo : o-go ; ogodo : o – go - do agbara : a – gba – ra ; uko : u-ko. 3. Mi se se eta nene uche isilebo re ayen vwori.	Ekuakua 1. Ishati re si eta ve isilebo rayen phiyo. 2. Imikadi re eta enonoho 3. Imikadi ro ghare eta enonoho na phiyo isilebo 4. ishati isese 5. Eta e si phiyo ibodu	Oyono na me : 1. Reyo ishati re si eta ve isilebo rayen phiyo vwo ya ibodu. 2. Reyo imikadi ro ghare eta enonoho na phiyo isilebo vwo choma. 3. Sun emoisikuru na vwo rien obo re se isilebo ve idje royen. 4. Sun emoisikuru na vwo se eta na nene isilebo. 5. Dju imikadi re si eta enonoho phiyo vwe obaro re iklassi na rere emoisikuru na ovuovo se nene isilebo.
Edijana Rereren: Ilitresho : Ipoetri	Ido-egbe	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa rien obo re se udo. 2. Mi se gbe ido je fan oto re ido na vwe Urhobo. 3. Dje kpahe obo ra vwe ido ruẹ (A vwe ido-egbe vwo vughe obo re ohwo rien ephere te ; a vwe ido-egbe vwo dia oto). 4. Me sa rien ne e de gbe ido, a me fan oto re ido na. Udje : a. Gbido !	Ekuakua 1. Ifoto re ihwo ri chidia gbe ido. 2. Osete ine re hwo ro ido phiyo. 3. Omaevwawwon re emoklassi na.	Oyono na me : 1. Reyo ifoto re ihwo ri chidia gbe ido vwo ya ibodu. 2. Dje kpahe obo re phia vwe ifoto na. 3. Reyo idjedje sansan vwo sun emoisikuru na vwo rien obo re se ido kugbe obo re gbe ido. 4. Sun emoisikuru na vwo gbe ido vwe iklassi na. 5. Ghare iklassi na phiyo eko ive rere ayen vwavwoma re ido-egbe.

		b. Alo ! a. Rughu rughu tueni. b. Esiri rẹ irhibo ọyen irhibo tue phiyo.		
Edijana Rirhirin: Ephẹrẹ: Isese	Obe Ese	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa fan otọ rẹ eta kpokpọ rẹ a mrẹ vwẹ evun rẹ isese na. 2. Me sa ta obo a vwẹ eta kpokpọ na vwo ru irhiẹta ekrẹkrẹ. 3. Mi se se isese na phiyo evun. 4. Mi se se isese na phia. 5. Me sa ta obo rẹ ikun na mudia phiyo 6. Me sa rhan enanọ ri she kpahe ikun na gbagba	Ekuakua 1. Obeisese rẹ iklassi na 2. Ifoto ro dje kpahe obo re che se na. 3. imikadi re si eta kpokpọ rẹ isese na phiyo	Oyono na me : 1. Reyọ Obeisese re iklassi na vẹ ifoto ro dje kpahen isese na vwọ choma. O me ta ota kpahe isese na vẹ ifoto na. 2. Reyọ ishata re eta kpokpọ ri nu isese na rhe vwọ ya ibọdu. 3. Sun emọisikuru na vwọ riẹn oto re ibeta kpokpọ na, je reyọ ibieta na vwọ ru irhiẹta ekrẹkrẹ. 4. Sun emọisikuru na vwo se isese na phiyo evun. O vẹ ayen mi ji se kugbe. 5. Sun emọisikuru na vwọ riẹn oto re ikuegbe rẹ isese na. 6. Se emọisikuru na rere ayen ọvuovo se isese na. 7. Sun emọisikuru na vwọ rhan enanọ ri she kpahe ikun na.
Edijana Rihwe: Ilitreshọ: Ipoetri	Ine rẹ Uruemuesiri	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa so ine uruemuesiri sasan (Udje : «Ọmiọvwọ vwerhee yoo, Ọmiọvwọ vwerhan » 2. Mi. se dje uyono ro nu ine na rhe.	Ekuakua 1. Ekpetiughe yẹrẹn ekpetiagboro ro vwo ine rẹ uruemuesiri. 2. Ine rẹ uruemuesiri sansan rẹ oyono na sa so	Oyono na mi : 1. Gbe ikun re uruemuesiri. Udje : Uruemuesiri rẹ ohwo re Isameria vwẹ Ibaiboro Urhobo. 2. Hworo une yẹrẹn so une re uruemuesiri kẹ emọisikuru na nyo. 3. Vwẹ uphen kẹ emọisikuru na rere ayen ni ughe re uruemuesiri, jẹ ayen gbe ikun re uruemuesiri rọ phia wanre. 4. Sun emọisikuru na vwọ so ine uruemuesiri. 5. Nọ emọisikuru na vwọ so ine re uruemuesiri. Jẹ ayen rhan enanọ kpahen uruemuesiri.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI IVẸ ITEMU RERHA**

Ẹdijana R̄esosuo: Eph̄er̄e : Esio	Esio r̄e ibīebe r̄e Urhobo : Ibīebe Urhobo Iride v̄e itete A a – Kk	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se vughe ibīebe Urhobo A – K 2. Mi se se ibīebe Urhobo A – K 3. Me sa f̄en̄e ibīebeakon v̄e ibīebeupho 4. Me sa f̄en̄e ibīebe iride v̄e iritete 5. Mi se si ayen phiyot̄o gbagba.	Ekuakua 1. Ishati r̄e ibīebe Urhobo Aa – Kk 2. Imikadi re si ibīebe Urhobo Aa – Kk iride v̄e iritete phiyo.	Oyono na me : 1. Reȳo Ishati r̄e ibīebe Urhobo Aa – Kk vw̄o ya ib̄odu. O mi se ibīebe na k̄e em̄oisikuru na. 2. Sun em̄oisikuru na vwo se ibīebe na. J̄e ayen vwarīen se nene oyono na. Dje of̄en̄e re ibīebe iride v̄e itete k̄e em̄o na. 3. Sun em̄oisikuru na vw̄o rīen obo re si ibīebe na phiyo ot̄o wan. 4. F̄ūer̄e obo re em̄oisikuru na siri rere wo kpo ayen vi.
Ẹdijana Rive Eph̄er̄e : Esio	Esio r̄e ibīebe Urhobo : Iride v̄e Itete Ll – Zz	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se vughe ibīebe Urhobo L – Z 2. Mi se se ibīebe Urhobo L – Z 3. Me sa f̄en̄e ibīebeakon v̄e ibīebeupho 4. Me sa f̄en̄e ibīebe iride v̄e iritete 5. Mi se si ibīebe na phiyot̄o gbagba.	Ekuakua 1. Ishati r̄e ibīebe Urhobo Ll – Zz 2. Imikadi re si ibīebe Urhobo Ll - Zz iride v̄e iritete phiyo	Oyono na me : 1. Reȳo Ishati r̄e ibīebe Urhobo Ll – Zz vw̄o ya ib̄odu. O mi se ibīebe na k̄e em̄oisikuru na. 2. Sun em̄oisikuru na vwo se ibīebe na. J̄e ayen vwarīen se nene oyono na. Dje of̄en̄e r̄e ibīebe iride v̄e itete k̄e ayen. 3. Sun em̄oisikuru na vw̄o rīen obo re si ibīebe na phiyo ot̄o wan. 4. F̄ūer̄e obo re em̄oisikuru na siri rere w̄o kpo ayen vi.
Ẹdijana Rerha: Ilitresh̄o: Iprozu	Esia	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru na: 1. Me sa kerh̄on r̄e osia r̄e oyono na gberi 2. Mi se dje kpahe oho r̄e a mr̄e n̄e osia na rhe.	Ekuakua 1. Ifoto ro dje kpahe osia na. 2. Osia ro vwo une ōvw̄ew̄erhen.	Oyono na me : 1. Vw̄e ifoto ro dje kpahe osia na vw̄o ya ib̄odu. 2. Nab̄o roro osia ro vwo une gbe k̄e em̄oisikuru na. 3. N̄o enan̄o ri she kpahe osia na vw̄o davw̄e ayen ni s̄e ayen kerh̄on.

		3. Me sa so une rẹ osia na 4. Me sa vwariẹn osia na gbe		4. Sun emọisikuru na vwọ so une rẹ osia na.
Edijana Rẹne vẹ Edijana Riyorin: Ephẹrẹ: Esio	Esio rẹ Isilebo	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se irhiẹeta rẹ oyono si phiyo ibọdu vẹ ishati na. 2. Me sa ghare eta re irhiẹeta na phiyo isilebo 3. Mi se si irhiẹeta na phiyo ẹbe rayen. Udje : Ejiro gbẹn odi rẹ egodo na. Esio rẹ isilebo : E-jiro gbẹn o-di re e-go-do na.	Ekuakua. 1. Ishati re si irhiẹeta elọlọhọ phiyo 2. Imikadi ra ghare eta rẹ irhiẹeta na phiyo isilebo rayen 3. Irida re iklassi na	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si irhiẹeta vẹ isilebo rayen phiyo vwọ ya ibọdu. 2. Sun emọisikuru na vwo se obo re si phiyo imikadi rẹ irhiẹeta elọlọhọ. 3. Reyọ Imikadi ra ghare irhiẹeta elọlọhọ na phiyo isilebo sansan vwọ choma. 4. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re se irhiẹeta nene isilebo wan. 5. Sun emọisikuru na vwọ se eta na nene isilebo. 6. Dju imikadi re si irhiẹeta elọlọhọ phiyo vwẹ obaro re iklassi na rere emọisikuru na ovuọvo se ayen nene isilebo.
Edijana Resan: Ilitereshọ : Iprozu.	Ikun rẹ Arhuanan rẹ Awanre	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje ohwo re se Arhuanan. Udje : a. Ohwo ro vwo ẹgba gagan b. Ohwo ro vwọ uriẹn ọvo yẹrẹ irhiabọ vẹ irhiawọ esesan c. Ọgba erariẹn rode ro ru emuesiri, Udje: Arhuanan rẹ Eghwu; Arhuanan rẹ Aka; Arhuanan efa sasan. d. Ohwo rọ fan orere e. Ọgba rẹ ofovwin f. Ohwo ro ru emu erhuvwun	Ekuakua 1.Ifoto rẹ Erhuanan sansan vẹ asan rẹ ayen nu rhe 2.Ọbe re ikuegbe re Arhuanan.	Oyono na mi : 1. Gbe ikuegbe rẹ Arhuanan kẹ emọisikuru na, Ọ me nabọ dje oka re ohwo re se Arhuanan kẹ ayen. 2. Dje ifoto rẹ erhuanan rọ vwọ choma fiki re uyono na kẹ emọisikuru na, ọ vẹ ayen me ta ota kpahe ifoto na. 3. Sun emọisikuru na vwọ riẹn edẹ rẹ Egbofovwin ẹvo rẹ Urhobo vwọri vẹ irere re ayen nu rhe. Udje : Ọgbofovwin David Ejoor ro nu Olomu rhe; Ọgbofovwin E. O Obada ro nu Agbarho rhe ; Ọgbofovwin P. N. Aziza ro nu Okpe rhe, vẹ efa. 4. Sun emọisikuru na vwọ gbe ikun re arhuanan

		vwo kẹ orere vwe awanre g. Orho ọvuọvo vwo Arhuan h. Ekuoto vwo Erhuan. Udje: Olorogun Mukoro Mowoe. 2. Mi se se ede re Erhuan re Urhobo vwori iyorin ve ekuoto rayen nu rhe ve obo rayen ruru 3. Mi si ede re erhuan na phiyo ebe rayen.		ovo ro ru emu erhuvwu yeren O ro fan orho ovo vwe Urhobo.
Edijana Rererere: Ephere: Esio.	Esio re ibebe Agbava	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ibebe agbava re Urhobo: ch, dj, gb, gh, ghw, hw, kp, mw, ny, ph, rh, sh, vw. 2. Mi se si ibebe agbava na nene ohwohwo, 3. Me sa mre ibebe agbava na vughe vwe evun re urhieeta. Udje : Urhobo je <u>vwe</u>, <u>Qchuko</u> me, <u>Igho</u> me na,, Mi <u>kpo</u> <u>ishoshi</u>, <u>Onana ewe</u> me, <u>Oni</u> me de <u>ughwerin</u>.	Ekuakua 1. Ishati re si ibebe agbava re Urhobo phiyo. 2. Imikadi re si irhieeta enonoho ri vwo ibebe agbava ra je ghare phiyo isilebo rayen	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ibebe re agbava phiyo vwo ya ibodu. 2. Reyọ imikadi re si irhieeta ri vwo ibebe agbava ra je ghare phiyo isilebo rayen vwo choma. 3. Sun emoisikuru na vwo se obo re si phiyo imikadi re irhieeta enonoho na. 4. Sun emoisikuru na vwo rien obo re se irhieeta ri vwo ibebe agbava na wan. 5. Sun emoisikuru na vwo se eta na nene isilebo. 6. Dju imikadi re si ibieta ri vwo ibebe agbava phiyo vwe obaro re iklassi na rere emoisikuru na ọvuọvo se ubebe agbava rohe evun rayen.
Edijana Rirhirin ve Edijana Rihwe: Iliteresho : Iprozu	Ikuegbe re Oke re Ukpe.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa rien ede re oke sansan vwe ukpe na. Udje : a. Oke osio b. Oke uvo c. Oke ohwahwa	Ekuakua 1. Ifoto re aruoke sansan. 2. Ifoto re erovwon ri fi Oke ọvuọvo re ukpe na. Udje : achicha/eharha, irebutu, isueta, igen, ayaro, ariri ve efa.	Oyono na me : 1. Choma re ifoto re erovwon ri fi Oke ọvuọvo re ukpe na kugbe ifoto re aruoke sansan. 2. Sun emoisikuru na vwe ekuoma re ikuegbe vwo rien ede re Oke sansan vwe ukpe na. 3. Sun emoisikuru na vwo rien obo re phia ve

		d. Ọke evwru e. Ọke ekpakpọ f. Ọke orhọ 2. Mi se dje kpahe Ọke sansan 3. Mi se dje kpahe erọvwon sansan re phia vwe Ọke ọvuovo re ukpe na 4. Mi se dje kpahe erọvwon sansan re rue vwe Ọke ọvuovo	1. Enanọ Udje : a. Didi oka re isabatọ a vwo yan vwe Ọke osio ? b. Die ọyen e rue vwe Ọke orhọ ? c. Ọke ọvọ ọyen e vwo di igen?	obo re ihwo rue vwe Ọke sansan vwe ukpe na. Udje: Ọkẹosio ọyen osio vwo rho, ihwo ke ghwa eharha nene oma. 4. Sun emoisikuru na vwo gbe ikun kpahe obo re phia vwe Ọke re ukpe na. Je ayen vwe we obo re ihwo rue vwe ọke yena. 5. Nọ enanọ ri she kpahe uyono na.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBO RI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ERHA ITEMU RẸSOSUỌ**

Ẹdijana R̄sosuọ vẹ Ẹdijana Rive: Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ otaẹta	Otaẹta kẹ Ohwohwo	Vwẹ obare uyono na, em̄oisikuru na: 1. Me sa riẹn obo ra ta ota kẹ ohwohwo wan 2. Mi se gbe ikun rẹ obo re phiare rẹ ayen mr̄ere vwẹ ifoto, ayen ihwo ivivẹ vwọ kẹ iklassi na nyo. 3. Me sa vwẹ eta ẹvo rẹ oyono reyọ nẹ uyovwin ota na vwọ ba ta ota kẹ ohwohwo. 4. Me sa kẹrhon rẹ obo rẹ ihwo ta, rere ayen sa kpahe phiyo. 5. Me sa mr̄evughe ọhọ ro nu iruẹru na rhe.	Ekuakua 1. Ifoto rẹ obo re phiare rẹ em̄oisikuru na se gbe ikun royen. 2. Ihwo ivẹ re ta eta kẹ ohwohwo. 3. Imikadi re si eta ri shekpahe ikuegbe na phiyo.	Oyono na me : 1. Choma re ifoto rẹ obo re phiare re em̄oisikuru na se gbe ikun royen. Ọ me vwọ ya ibọdu. 2. Gbe ikun kpahe obo re phia vwẹ ifoto na. Ọ me nabọ dje obo re ihwo ivẹ wẹnẹ ota kẹ ohwohwo. 3. Ghare em̄oisikuru na ihwo ivivẹ rere ayen gbe ikun re obo re phiare vwẹ ifoto na. 4. Reyọ imikadi re si eta ri shekpahe ikuegbe na phiyo vwọ no em̄oisikuru na rere ayen ta ota kpahe obo re siri na. 5. Sun em̄oisikuru na vwo dje ọhọ re ayen mr̄e nu ikun na rhe.
Ẹdijana Rerha: Ilitreshọ : Idrama	Eha Ọkrẹkrẹ	Vwẹ oba re uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se gbe ikun rẹ eha na kerẹ obo rẹ oyono na gberẹ. (Udje: eghaghọ rẹ Osun vẹ ihwo royen ri won isikuru na) 2. Mi se dje kpahe irueru re ru vwẹ eha na 3. Mi se dje ọhọ rọhẹ evun rẹ iruẹru rẹ eha na.	Ekuakua 1. Ifoto rẹ obo em̄oisikuru na cha ha kpahe (Udje : Eghaghọ rẹ Erhọrha) 2. Er̄ovwọn sansan ra cha mr̄e vwẹ eha na (Udje: Ẹvwe, igho, ọsete, udi)	Oyono na me : 1. Reyọifoto re eghaghọ re erhōrha ri wonri vwọ ya ibọdu. 2. Reyọ ekuakua ra vwọ gho ọrhōrha kerẹ Udi, igho, ọsete rẹ ẹvwẹ, erhie vẹ akan vwọ kpavwẹ enu rẹ imejẹ vwẹ obaro re iklassi na. 3. Ghare iklassi na kpo ẹko ivẹ, ẹko ọvo erhōrha ri wonri, eko ocheke ihwo re wonri. 4. Gbe ikun kp̄rẹn kpahe eha na kẹ em̄oisikuru na rere wo dje edẹ re eheha na phia. 5. Sun em̄oisikuru na vwo ru iruẹru re eghaghọ re ọrhōrha. 6. Nọ em̄oisikuru na enanọ kpahe eha na.

Edijana Rēne: Uruemu : Uruemu vẹ obo rẹ a jereyo	Erhuvwu rẹ Omamọ Uyono.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se gbe ikun kpahe omamọ uyono rẹ ọsẹ vẹ oni yono emọ rayen 2. Mi se dje kpahe erere rẹ omamọ uruemu. 3. Mi se dje kpahe umiovwo rẹ orharhe uruemu 4. Mi se gbe imikun rẹ omamọ uruemu ọvo rẹ ayen ruru yerẹn ohwo ọfa ruru kẹ iklassi na. 5. Me sa rhan enanọ ri she kpahe uyono na. 6. Me sa so une kpahe omamọ uruemu.	Ekuakua 1. Ifoto rẹ ọsẹ vẹ oni ri yono emọ rayen omamọ uruemu 2. ikun kpren kpahe uruemu rẹ Urhobo 3. Idjedje kpahe omamọ uruemu yerẹ orharhe uruemu	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto rẹ ọsẹ vẹ oni ri yono emọ rayen omamọ uruemu vwọ ya ibọdu. 2. Gbe ikun kpren kpahe omamọ uyono rẹ Ọsẹ vẹ Oni se yono emọ rayen. 3. Sun emọisikuru na vwọ ta ota kpahe omamọ uruemu rẹ ayen ruẹ vwẹ obuwevwin. 4. Sun ayen vwo yono erere rẹ omamọ uruemu vẹ umiovwo re orharhe uruemu. Jẹ ayen kere erọvwon ẹvo re dia omamọ uruemu kere ẹguonọ, ukẹcha vẹ efa. 5. Nene emọisikuru na so une rẹ omamọ uruemu kugbe.
Edijana Riyorin: Ephẹrẹ : Erhọkẹ vẹ otaeta	Ukeri Ogban gbẹ ọvo rhi te Ujuvẹ (31 – 40)	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se kẹre ibielalọ yerẹ imirhe re vwọ kere ukeri vwẹ iklassi. 2. Mi se ukeri ọvo rhi te ogban rẹ ayen yono jovwore. 3. Mi se vughe ukeri na ọvuọvo 4. Mi se se ukeri ogban gbẹ ọvo rhi te ujuvẹ 5. Mi si ukeri ogban gbẹ ọvo te ujuvẹ phiyo ẹbe rayen. 6. Me sa reyọ ukeri na vwọ ha eha re avwemubemu vẹ esiemunemu.	Ekuakua 1. Ishati re ukeri ne ọvo rhi te ujuvẹ. 2. Ibielalọ yerẹ imirhe re vwọ keri ukeri. 3. imikadi re si ukeri ogban gbẹ ọvo rhi te ujuvẹ phiyo 4. Ibọdu rẹ oyono si ukeri ogban gbẹ ọvo rhi te ujuvẹ phiyo.	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si ukeri ne ọvo rhi te ujuvẹ phiyo vwọ ya ibọdu. 2. Sun emọisikuru na vwọ keri ukeri re yonori jovwọ re. 3. Sun emọisikuru na vwọ keri ukeri ogban gbẹ ọvo rhi te ujuvẹ. Jẹ ayen ọvuọvo se ukeri re si phiyo ishati na. 4. Dju imikadi re si ukeri phiyo vwẹ obaro rayen rere ayen se kẹ we. 5. Sun emọisikuru na vwọ ru iruẹru re avwemubemu vẹ esiemunemu. 6. Vwẹ uphen kẹ emọisikuru na rere ayen ha eha re avwemubemu vẹ esiemunemu
Edijana Resan vẹ	Aphro (Idibeti)	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na:	Ekuakua 1. Imikadi re si uyovwin rẹ	Oyono na me : 1. Reyọ imikadi re si uyovwin rẹ aphro na phiyo

Ẹdijana Righwren: Ephẹrẹ: Erhọẹka vẹ otaẹta		1. Mi se dje kpahe obo re se aphro vẹ obo re ru iruẹru na wan 2. Me sa rien obo a ton aphro phiyo wan vẹ irhi rẹ aphro 3. Me sa ta kpahe uyovwin rẹ aphro na (Udje : Ọse yovwin vren Oni)	aphro na phiyo 2. Emọisikuru na ra ghare phiyo ẹko erha : Eko ivẹ cha phro aphro, ọ rocheke ọ ke inughe. 3. Asan re de ru iruẹru rẹ aphro. 4. Ibodu.	vwo choma, o mi ji si uyovwin ota re aphro ro fori phiyo ibodu. 2. Sun emọisikuru na vwo rien obo re se aphro vẹ obo re ru iruẹru aphro wan. 3. Sun ayen vwo rien obo ra ton irueru aphro phiyo vẹ irhi re nene. Ta ota kpahe uyovwin ota re aphro na ; Udje : « Ọmọshare yovwin nẹ Ọmọtẹ ». 4. Ghare iklassi na kpo ẹko erha, eko ivẹ cha phro aphro na, eko rocheke ọ ke inughe. Vue ayen uchọke ohwo ọvuovo cha vwo ta ota. 5. Sun emọisikuru vwo ru iruẹru na. Vwẹ oba re iruẹru na, gbe brorhie re ẹbẹre ro phikparobo. 6. Kẹ ayen ọkpovi re obo re ayen rien ruu.
Ẹdijana Rererẹn: Ẹkuruemu: Uruemu kugbẹ obo ra jẹ reyo.	Uruemu rẹ Emuẹriọ	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje kpahe uruemu rẹ emuẹriọ (asan vẹ ọkẹ ra vwo riemu). 2. Mi se dje kpahe iruemu ri fori a da riemu (Udje: E mu emu na phiyo ikpekpan ore ; a hworhẹ obo, a jẹ ame-ẹda kẹrẹ oma, e chidia re emu na) 3. Mi se dje kpahe iruemu re chọre a da riemu (Udje : A ta ota a da riemuu, a re emu pharhapharhaa, a riemu yaan ; a da riemu nu a kẹ da ame, a me jẹ hworhẹ obo)	Ekuakua 1. Ifoto rẹ ihwo re riemu vwẹ ikpekpan ore. 2. Ifoto re emu sansan re ihwo Urhobo ria. 3. Ifoto re erọvwon ẹvo re a vwo riemu kẹrẹ uko, ukujẹrẹ vẹ uguajẹjẹ.	Oyono na me : 1. Reyo Ifoto rẹ ihwo re riemu vwẹ ikpekpan ore vẹ eka emu sansan rẹ ihwo Urhobo ria vwo ya ibodu. 2. Sun emọisikuru na vwo vughe eka ore sansan re ihwo Urhobo ria vẹ obo rẹ a re ayen wan. 3. Sun emọisikuru na vwo yono obo ri fori ne ru siẹrẹ a da re eka emu sansan kugbe irhi rẹ emu ẹrio. Udje : E mu emu phiyo ikpekpan ore ; a hworhẹ obo a ke riemu, a da re emu nu kẹ a da ame ; a re emu yaan, a ta ota siẹrẹ a da riemuu. 4. Nọ emọisikuru na enanọ kpahe uyono na.

Ẹdijana Rirhirin: Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ otaẹta	Omamọ Edẹ/Igogo Edẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se edẹ rẹ ihwo vẹ edẹ rẹ irere sansan. 2. Mi se vughe ofẹnẹ rẹ omamọ odẹ vẹ odẹ ghevweghe (Udje : ubiẹbe rode ọyen a vwọ ton esio rẹ omamọ odẹ phiyo. Udje : Ejiro, Onome, Ipita, Ughẹle, Agbarho, Oghẹnẹ. Ubiẹbe otete ọyen a vwọ ton esio rẹ odẹ ghevweghe phiyoto ; Udje : obọ, ogoron, ekpen) 3. Mi se si emamọ edẹ iyorin vẹ edẹ ghevweghe iyorin robọ rayen phiyo ẹbe rayen.	Ekuakua 1. Ishati re si edẹ rẹ ihwo vẹ edẹ rẹ irere phiyo 2. Ibodu	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si edẹ rẹ ihwo vẹ edẹ rẹ irere phiyo vwọ ya ibodu. 2. Sun emọisikuru na vwo se edẹ re si phiyo ishati na. Jẹ ayen ji se edẹ efa etioyen rẹ ayen rienre. 3. Sun emọisikuru na vwo yono ofẹnẹ rẹ omamọ odẹ vẹ odẹ ghevweghe. Jẹ ayen rien nẹ ubiẹbe orode ọyen a vwọ tuen esio rẹ omamọ odẹ phiyo, ubiẹbe otete koyen a rha vwọ tuen esio re ode ghevweghe phiyo. 4. Jẹ emọisikuru na se edẹ ghevweghe vẹ emamọ edẹ rẹ ayen rienre. Si ayen phiyo ibodu rere wo sun emọisikuru na vwọ si ayen phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana Rihwe: Ilitreshọ : Eha/ Idrama	Isese rẹ ẹbe Eha (idrama) Ekrẹkrẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se edẹ rẹ eheha rehe ọbe eha na. 2. Mi se gbe ikun kpahe eha na 3. Mi se dje kpahe uyono a mrẹ nẹ eha na rhe.	Ekuakua 1. Idirama ọkrẹkrẹ nu ọbeisese rẹ emọisikuru na. 2. Oyono ghare emọisikuru ẹvo phiyo edia rẹ eheha jẹ i ri chekọ kerhọn 3. Eheha	Oyono na me : 1. Sane irueru rẹ idrama ọkrẹkrẹ ro fori nu ọbeisese rẹ iklasi na rhe. 2. Ta ota kpahe eha vẹ eheha na nu evun idrama rohe ọbeisese na. 3. Sun emọisikuru na vwọ rien edia rẹ eheha na ọvuovo hare kugbe uyono rẹ a mrẹ nu idrama na rhe. 4. Ghare edia isese re eheha na vwọ kẹ emọisikuru ru wọ sanere na. Sun ayen vwo se idrama na, Jẹ ihwo richeko kerhọn. 5. Jẹ ayen ejobi se isese na rere wọ kpọ ayen vi.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ERHA ITEMU RIVẸ**

				6.
Ẹdijana R̄esosuo v̄e Q̄rive: Ẹkuruemu : Urūemu v̄e obo r̄e a j̄e reyo	Eha r̄e Urhobo vw̄o dioto	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se vughe obo r̄e eha Urhobo epha 2. Mi se vughe eka r̄e eha sasan r̄e em̄o Urhobo ha 3. Me sa ha eha evo v̄e ine a sua vw̄o ha eha na. (Udje : ek̄o-ét̄e, idje ek̄on, asiabe, mamako, ab̄o - emuo r̄e emeshare, 4. Me rīen oke ra vw̄o ha eha sansan (e ra ha vw̄e ok̄eeje v̄e e ra ha vw̄e ovw̄ovw̄on)	Ekuakua 1. Ok̄o v̄e ibiek̄o ȳer̄e oludo v̄e ibi re vw̄o te 2. Ifoto r̄e em̄o re ha eha. Udje : Idje ek̄o, ek̄o, asiabe, mamako v̄e efa.	Oyono na me : 1. Vw̄e ok̄o v̄e ibiek̄o ȳer̄en Uludo v̄e ibiuludo vw̄o choma. 2. Gbe ikun kpahe eha sansan r̄e ihwo Urhobo vw̄o dioto vw̄e awanre v̄e ok̄e nana. J̄e em̄oisikuru na vūe w̄e eha tīoyen re ayen rīenre. 3. Sun em̄oisikuru na vwo yono eka eha evo v̄e ine r̄e a sua vw̄e eha na. J̄e ayen vughe oke r̄e a vw̄o ha eka eha sansan na. Sun em̄oisikuru na vw̄o ha eha re yonori na.
Ẹdijana Rerha: Ẹkuruemu : Urūemu v̄e obo r̄e a j̄e reyo	Er̄ovw̄on snasan ri fo eruo.	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se dje kpahe er̄ovw̄on sansan ri yovwiri ri fo eruo vw̄e evun r̄e uwevw̄in (Udje : imize-ehworh̄e, uwevw̄in- ehwerhe, odin-egb̄en, ame- evo); ish̄oshi (Udje: ish̄oshi – ehwerhe, egbaran – erīen, etc) 2. Me sa ta kpahe erere ro nu eruo r̄e irūeru et̄iona cha.	Ekuakua 1. Ifoto r̄e ihwo ri ru er̄ovw̄on sansan ri fo eruo vw̄e uwevw̄in v̄e isikuru ȳer̄e ish̄oshi 2. Ifoto r̄e asan ro gberi.	Oyono na me : 1. Vw̄e Ifoto r̄e ihwo ri ru er̄ovw̄on sansan ri fo eruo vw̄e uwevw̄in v̄e isikuru ȳer̄en ish̄oshi vw̄o ya ib̄odu. 2. Sun em̄oisikuru na vw̄o rīen er̄ovw̄on sasan ri fo eruo vw̄e evun re uwevw̄in, (ehworh̄e r̄e imize, ehwerhe r̄e utuwevw̄i). Vw̄e ish̄oshi, ehwerhe r̄e ish̄oshi, erien r̄e egbaran, ẹkerh̄on re aghwoghwo v̄e uyono. Vw̄e isikuru, ehwerhe r̄e otafe v̄e ik̄lasi, ẹkerh̄on r̄e oyono. 3. Sun em̄oisikuru na vw̄o mr̄e erere r̄e a mr̄e nu irūeru etionana cha. J̄e ayen vūe w̄e er̄ovw̄o erha r̄e ayen rūe vw̄e uwevw̄in, ish̄oshi v̄e isikuru. 4. Irūeru: Udje : em̄oisikru na mi hwerhe ik̄lasi. 5. Enan̄o : Udje : Die ọyen erere r̄e ik̄lasi

				ehwerhe ? Die ọyen umiovwọ rẹ jẹ egodo egbẹn?
Ẹdijana Rẹne: Ephẹrẹ: Isese	Isese efa	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se uyovwin rẹ isese na 2. Mi se vughe eta kpokpọ rehe isese na vẹ oto rayen. 3. Me sa riẹn isipẹlini rẹ eta kpokpọ na 4. Me sa riẹn isese vẹ ohọ rẹ eta kpokpọ na 5. Mi se se isese na vwẹ Urhobo rọ gbare 6. Me sa rhan enanọ ri shekpahe isese na	Ekuakua 1. Ọbeisese rẹ iklassi na 2. Ifoto rẹ obo re phiare vwẹ isese na. 3. Ishati re si eta kpokpọ phiyo. 4. Ibọdu re si uyovwin rẹ isese na phiyo 5. Imikadi re si eta kpokpọ ri nu isese na rhe	Oyono na mi : 1. Si uyovwin ota re isese na phiyo ibọdu, Ọ me rha vwẹ ishati re eta kpokpọ ri nu isese na rhe vwọ ya ibọdu. 2. Sun emọisikuru na vwọ se eta kpokpọ na, vẹ isipẹlini rayen. 3. Vwẹ ukẹcha kẹ emoisikuru na rere ayen se se ikuegbe re ọbeisese na fioto gbagba. 4. Sun emoisikuru na vwọ reyọ eta kpokpọ na vwo ru irhiẹta, rere ayen ji si irhiẹta re gbare phiyo ẹbe rayen. Sun emoisikuru na vwọ rhan enanọ ri nu isese na rhe, rere wọ kpọ ayen vi.
Ẹdijana Riyorin vẹ Ẹdijana Resan: Ilitreshọ: Ipoetri	Ine/Ipuẹmu	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa so une yẹrẹ se ipuẹmu ra sanere 2. Mi se vughe avwerhe rẹ une yẹrẹ ipuẹmu na 3. Me sa ta kpahe ohọ rẹ une/ipuẹmu na 4. Mi se dje kpahe eta aghwanre rẹ une/ipuẹmu na 5. Me sa ta kpahe eta ikokodo rẹ une/ipuẹmu na	Ekuakua 1. Une yẹrẹ ipuẹmu nu ọbeisese rẹ iklassi na yẹrẹ une/ipuẹmu ra so phiyo ikasẹti 2. Ifoto ro shekpahe ipuẹmu na. 3. Ishati re eta ikokodo ri nu ipuẹmu na rhe. 4. Ibọdu	Oyono na me : 1. Sane ipuẹmu /une ro fori nu ọbeisese re iklassi na rhe, yẹrẹn hworo nu ikasẹti re a rhuẹrẹ kẹ uyono na. 2. Sun emọisikuru na vwọ se / so ipuẹmu/ une na, jẹ oyono na kẹrhon rẹ urhuru rẹ emọ na vẹ avwerhe re ipuẹmu/ une na. 3. Vwẹ ishati re eta aghwanre rẹ ipuẹmu/ une na vwọ ya ibọdu, rere wo dje ohọ vẹ otọ eta na phia. 4. Sun emọisikuru na vwọ fuere eta ikokodo rẹ ipuẹmu/ une na. 5. Se emọisikuru na evo rere ayen ohwo ọvuovo se ipuẹmu na. 6. No ayen enọ, wo je kpo ayen vi.

Edijana Righwren vẹ Edijana Rererem: Ekuruemu: Uruemu rẹ a wan yere akpo.	Iruo rẹ ohwo ọvuovo vwe ekrun	Vwe oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje kpahe akoiruo ro te ohwo ọvuovo vwe ekrun (Udje : ose vwerote ekrun na ; oni vwerote uwevwin, o je vwerote emu ra ria, o je vwerote emo ; emo hwerhe uwevwin/hworhe imize) 2. Me sa ta eka rẹ iruo sansan rẹ ayen rue vwe uwevwin rayen 3. Mi se si ede re ihwo re dia ekrun vẹ eka iruo rẹ ohwo ọvuovo rue phiyo ebe rayen.	Ekuakua 1. Ifoto rẹ ihwo rẹ a mre vwe ekrun - Ose ro kpo iruo ; oni ro chere emu, emo re hworhe imize/emu ri hwerhe uwevwin. 2. Ibodu	Oyono na mi : 1. Si uyovwin ota rẹ uyono na phiyo ibodu, O me rha reyo ifoto rẹ ihwo sansan rẹ a mre vwe ekrun vwo ya ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwo rien obo re phia vwe ifoto na. O vẹ emoisikuru na me ta eta kpahe obo rẹ ihwo sansan ra mre vwe ekrun rue (ekiruo ro te ohwo ọvuovo vwe ekrun) 3. Sun emoisikuru na vwo se ede rẹ igogo ihwo re a mre vwe uwevwin rayen vẹ iruo ro te ohwo ọvuovo vwe uwevwin na. 4. Si ekpahophiyo ro gbare phiyo ibodu rere wo sun ayen vwo sio phiyo ebe rayen.
Edijana Rirhirin Ilitresho: Ipoetri	Ise vẹ Etaghware n	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje obo rẹ ise mudia phiyo vwe Urhobo 2. Mi se bru ise ekrere ri dje oho sansan phia 3. Me sa fuere oto rẹ ise na 4. Me sa rien erhuvwu rẹ ise-ebro vwe akpoevwe rẹ Urhobo 5. Mi se ru omaevwavwon rẹ iseebro vẹ oto royen	Ekuakua 1. Ishati re si ise iyorin phiyo 2. Ibodu	Oyono na me : 1. Reyọ Ishati re si ise iyorin phiyo vwo ya ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwo vughe obo re se Ise. Vwe ayen obo re soro re vwo bru Ise. 3. Sun emoisikuru na vwo se Ise re si phiyo ishata na rere wo dje oto re Ise na ke ayen. 4. Sun emoisikuru na vwo ru iruru rẹ Ise-ebro. Wo me ta ota kpahe erhuvwu re Ise-ebro ke ayen. 5. Sun emoisikuru na vwo ru omaevwavwon rẹ ise - ebro vẹ oto royen. 6. Ke ayen okpovi. Si ise vẹ oto rayen phiyo ibodu rere emoisikuru na si ayen phiyo obo rayen.

Edijana Rihwe: Ilitresho: Ipoetri	Ise ve Etaghware n	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa fan otọ re etaghwaren ve obo re ayen mudia phiyo vwe Urhobo 2. Me se se etaghware iyorin 3. Me sa fan otọ re etaghwaren na 4. Me sa rien erhuvwu re etaghare na 5. Mi se ru omaevwavwọn re ise ebro.	Ekuakua 1. Ishati re si etaghwaren iyorin phiyo 2. Ibodu	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo vwanrien uyono re ru wan na. 2. Vwe Ishati re si etaghwaren iyorin phiyo vwo ya ibodu. 3. Sun emoisikuru na vwo se etaghwaren re si phiyo ishati na. O me je fan otọ rayen. 4. Sun ayen vwo bru ise ; je ayen fan otọ re Ise ve etaghwaren na. 5. Ke ayen okpovi. Je ayen si okpovi ve osikoko re uyono na phiyo ebe rayen. 6. Sun emoisikuru na ru omaevwavwọn re ise-ebro.
--	-----------------------------------	--	--	---

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ERHA ITEMU RERHA**

Ẹdijana Resosuo: Ilitresho: Ipoetri	Ido	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa rien otọ rẹ ido. Ido eyen eta yeren enano ra nabọ roro fioto ri ji vwo ẹfan re gbare rẹ ihwo Urhobo vwọ dia otọ 2. Mi se dje kpahe erere rẹ ido – egbe 3. Mi se gbe ido sansan, ayen me je sa fan otọ rẹ ido na	Ekuakua 1. Osete ine rẹ gbe ido phiyo. 1. Ikasẹti re hworo ido phiyo. 2. Enano 3. Omaevwavwon	Oyono na me : 1. Reyọ osete une re gbe ido phiyo vwọ ba yono uyono na. 2. Sun emoisikuru na vwọ rien obo re soro re vwọ gbe ido vẹ erere rẹ ido egbe. 3. Nene emoisikuru na ha eha re ido egbe kugbe ; O vẹ ayen me je fan oto re ido na. 4. Ghare emoisikuru na kpo ẹkẹ ivẹ rere ayen ru omaevwavwọ rẹ ido egbe,
Ẹdijana Rive: Ephẹrẹ: Esio	Esio rẹ Ibiẹbe vẹ Irhiẹeta ekrẹkrẹ	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se vughe obo ra vwẹ ibiẹbe Urhobo vwo ru ibieta 2. Me sa vwẹ ibiẹbeupho vwọ ba ibiẹbeakon vwo ru ibieta (Udje : A – ame ; E – emu ; E - ẹvwẹ ; o – osio ; O - omọ ; u – udi) 3. Me sa reyọ ibieta na vwọ ru irhiẹeta ekrẹkrẹ (Udje : A – ame – Ejoro da ame ; E – emu – Oni mẹ chere emu) 4. Mi se ru irhiẹeta ekrẹkrẹ robo rayen.	Ekuakua 1. Imikadi re si ibiẹbeupo vẹ ibieta ri vwọ ibiẹbe na (Udje : A – ame, etc) 2. Ishati rẹ ibieta ri dje orukugbe re ibiẹbeakon vẹ ibiẹbeupo phia. 3. Ibodu	Oyono na me : 1. Vwariẹn uyono re ibiẹbe Urhobo na. Dje kpahe orukugbe re ibiẹbeupho vẹ ibiẹbeagbava. Vwẹ ishati royen vwọ ya ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwọ rien obo ra vwẹ ibiẹbe Urhobo vwọ ru ibieta. Udje : A+m+e= Ame. E+m+u= Emu. 3. Sun ayen vwọ reyọ ibieta na vwọ ru irhiẹeta ekrẹkrẹ. Udje : Me cha da ame . Onana emu mẹ. 4. Sun emoisikuru na vwo ku ibiẹbeupho vẹ ibiẹbeagbava kugbe vwọ ru ibieta vẹ irhiẹeta. Udje : Oche, Ogba. 5. Si ibieta vẹ irhiẹeta re gbare phiyo ibodu rere ayen si phiyo ẹbe rayen. Udje : Me dẹ ochẹ. Mi pho ogba na wan.
Ẹdijana Rerha: Ephẹrẹ: Esio	Esio rẹ ibiẹbe vẹ Irhiẹeta	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na:	Ekuakua 1. Imikadi re si ibiẹbeakon vẹ ibieta ri vwọ ibiẹbe na (Udje :	Oyono na me : 1. Vwariẹn uyono re ibiẹbe Urhobo na. Dje

	ekrẹkrẹn	1. Mi se vughe obo ra vwe ibiẹbeakon vwo ru ibieta 2. Me sa reyọ ibiẹbeakon sansan vwo ru ibieta (Udje : B – bi ; CH – cho, etc) 3. Me sa reyọ ibieta na vwo ru irhiẹeta ekrẹkrẹ (Udje : Omote obiebi na rhe re ; Mi chere ọnẹ) 4. Mi se ru irhiẹeta ekrẹkrẹ robo rayen.	B – bi, etc) 2. Ishati rẹ ibieta ri dje orukugbe re ibiẹbeakon vẹ ibiẹbeupo phia. 3. Ibodu	kpahe orukugbe re ibiẹbeupho vẹ ibiẹbeagbava. Vwe ishati royen vwo ya ibodu. 2. Sun emọisikuru na vwo riẹn obo ra vwe ibiẹbe Urhobo vwo ru ibieta. Udje : A+m+e= Ame. E+m+u= Emu. 3. Sun ayen vwo reyọ ibieta na vwo ru irhiẹeta ekrẹkrẹ. Udje : Me cha da ame. Onana emu mẹ. 4. Sun emọisikuru na vwo ku ibiẹbeupho vẹ ibiẹbeagbava kugbe vwo ru ibieta vẹ irhiẹeta. Udje : Oche, Ogba. 5. Si ibieta vẹ irhiẹeta re gbare phiyo ibodu rere ayen si phiyo ẹbe rayen. Udje : Me dẹ oche. Mi pho ogba na wan.
Edijana Rẹne: Ilitresho: Iprozu	Esia–egbe	Vwe oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se gbe osia rẹ oyono gbe kẹ ayen 2. Mi se dje kpahe aghwanre vẹ erhuvwu rẹ osia yẹrẹ ikun re gberi na 3. Me sa rhan enano ri she kpahe osia/ikun na. 4. Mi se gbe osia robo rayen.	Ekuakua 1. Osia yẹrẹ ikun ọvwevwehre (Udje : Ogbein vẹ oche aghwanre)	Oyono na me : 1. Reyọ ikun yẹrẹ osia ovwevwerhe ọvo vwo ton uyono na phiyo. Jẹ emọisikuru na kẹrhon rere wo gbe osia re ogbeyin vẹ oche aghwanre kẹ ayen. 2. Sun emọisikuru na vwe ẹkuoma rẹ enano vwo fuẹrẹ ọhọ vẹ aghwanre ra mre vwe osia na. 3. Sun ayen vwo gbe esia robo rayen. Wọ vẹ emọisikuru na me je fuẹrẹ ọhọ vẹ aghwanre re a mre vwe esia na. 4. Sun ayen vwo rhan enano ri nu esia na rhe.
Edijana Riyorin: Ẹkuruemu Ekuakua Uruemu	Ekuakua rẹ Eyeruwevwin	Vwe oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se ekuakua eyeruwevwin sansan	Ekuakua 1. Ifoto yẹrẹ ishati re ekuakua eyeruwevwin sansan. 2. Obode rẹ ekuakua eyeruwevwin evo.	Oyono na me : 1. Reyọ ishati / ifoto re ekuakua eyeruwevwin sansan vwo ya ibodu. Ta ota kpahe obo re se eyeruwevwin. 2. Sun emọisikuru na vwo se ede re ekuakua

		2. Me sa ta obo ra vwe ekuakua eyeruwewwin snasan rue 3. Me sa rhan enano re oyono no ayen kpahe ekuakua eyewewwin na 4. Mi se si ekuakua eyewewwin sasan ve obo ra vwe ayen rue phiyo ebe rayen.		eyeruwewwin rayen vugheri. Si ede regbare phiyo ibodu. 3. Sun emoisikuru na vwo dje obo ra vwe ekuakua eyeruwewwin sasan rue. 4. No ayen enano kpahe obo re a vwe ekuakua eyeruwewwin sansan rue. 5. Si ekpaphiyo re gbare ve i ri wo yono ayen phiyo ibodu rere ayen si phiyo ebe rayen.
Edijana Resan ve Edijana Righwen: Ephere: Esio	Isipelini (E si obo e nyori)	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se si isipelini re eta ekrere sansan (Udje : ame, obo, oche, etc) 2. Me sa ha eha re e si obo nyori (idikiteshoni) 3.	Ekuakua 1. Imikadi re si ibieta ve irhieta ekrere phiyo 4. Enano 5. omaewwawwon	Oyono na me : 1. Reyimikadi re si ibieta ve irhieta phiyo vwo choma. 2. Sun emoisikuru na vwo karophiyo uyono re isilebo re yono wanre. 3. Rey eriaren re isilebo vwo dje obo re si isipelini ku uyovwin. Si ibieta ve irhieta ekrere phiyo ibodu rere wo sun emo na vwo ghare eta na phiyo isilebo. 4. Dju imikadi re si ibieta yeren irhieta phiyo rere wo se omoisikuru ovovo rere ayen se obo re ayen mre vwe imikadi na. 5. Sun ayen vwo ru iruo re e si obo renyori.
Edijana Rereren: Ilitresho: Iprozu	Ikuegbe Awanre	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi sa ta oka re ohwo re se oga ve obo re soro e vwo se oga. 2. Mi se se ede re egba evo ri muru vwe oto Urhobo vwe awanre (Udje : Mukoro Mowoe, Esi Igbudu, Alice	Ekuakua 1. Ifoto re egba ri muru vwe oto Urhobo vwe awanre 2. Ibodu	Oyono na me : 1. Rey ifoto re egba awanre ve e re oke nana (eshare ve eya) vwo ya ibodu. O mi gbe ikun kpahe ayen ve asan re ayen nurhe ke emoisikuru na nyo. 2. Sun emoisikuru na vwo rien obo re egba na ruru re a vwo karophiyo ayen. Udje : Ihwo re fan orho, e re honre ke eyaobaro re Urhobo, e re ghwa ishoshi ve isikuru rhe Urhobo yeren orere rayen. Udje : Mukoro Mowoe,

		Obahọ, vẹ efa) 3. Me sa ta asan rẹ ayen sansan nurhe, akpoeyerẹ rayen vẹ obo rẹ ayen ruru re vwo se ayen egba.		Agori Iwe, Alice Obahor vẹ efa.
Ẹdijana Rirhirin: Ephẹrẹ: Esio	Esio rẹ isilebo	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se vughe obo re se isilebo 2. Mi se vughe ona re vwo vughe isilebo vwẹ ota 3. Mi se vughe eta ri vwọ isilebo ọvo (Udje: ra, gba, nọ); eta ri vwọ isilebo ivẹ (Udje: o – ta, ẹ - gba, ọ - mọ), eta ri vwọ isilebo erha (Udje: I – rhi – bo, u – ti – ta) 4. Mi se si eta ri vwọ isilebo ọvo ivẹ vẹ erha robọ rayen phiyo ẹbe rayen	Ekuakua 1. Ishati re si eta ra ghare phiyo isilebo ọvo, ivẹ, erha phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ karophiyo uyono rẹ isilebo re yono wan re. 2. Reyọ ishati re si eta ra ghare phiyo isilebo ọvo, ivẹ, vẹ erha phiyo vwọ ya ibọdu. Nabọ dje ona ra vwọ ghare eta na kẹ emọisikuru na. 3. Jẹ ayen riẹn nẹ ibieta se vwọ isilebo ọvo : ta, ivẹ : u-di, erha : i-rhi-bo ene : ka-ro-phi-yo, vẹ efa. Sun ayen vwọ riẹn ne ubiọbe upho oyen a vwọ ghare eta phiyo isilebo. 4. Sun emọisikuru na vwọ ghare ibieta vẹ irhiẹta sansan phiyo isilebo rayen. 5. Kpo ayen vi rere ayen si osikoko rẹ uyono na phiyo ẹbe rayen.

Edijana Rihwe: Ilitresho: Iprozu	Ikun re Emuegha	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa fan oto re emuegha vwe Urhobo 2. Me sa rien ne ihwo ve ekrun kugbe irere sansan vwo obo re ayen gha. 3. Mi se keru emuegha re ayen rienre. (Udje : ofanrhien, ujiecho, unekoro re ason, ayeorovwe chidia awo re oshare ofaa). 4. Mi se dje erhuvwu ve umiovwo re egha sansan vwe Urhobo 5. Me sa ta obo ra gha vwe orho yere uwevwin rayen 6. Mi se si egha sansan phiyo ebe rayen.	Ekuakua 1. Ishati re si egha sansan phiyo. 2. Ifoto re ohwo re egha kuru. 3. Ibodu	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo vughe obo re se emuegha vwe Urhobo. Egha oyen emu re a gha, e ruee, emu re a raa. Udje : Ughele gha eravwe re se orhua. 2. Je emoisikuru na rien ne ihwo sansan, ekrun sansan ve irere sansan vwo egha re ayen. 3. Sun emoisikuru na vwo rien eronvwo evo re Urhobo gha. Udje : Urhobo gha Ofanrhien, a gha ujiecho, E gbe igberadjaa. 4. Je emoisikuru na vwe we obo ra gha vwe uwevwin rayen ve orere rayen. 5. Si egha sansan re yonori na phiyo ibodu rere ayen si ayen phiyo ebe rayen.
---	----------------------------	--	---	--

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ẸNE ITEMU RẸSOSUỌ**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌISIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA.	EKUAKUA RẸ UYONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana r̄sосу v̄ Ẹdijana riv̄: Eph̄r̄: Erh̄eka v̄ Otāta	Ukeri re Urhobo (Ujuorin gbe ọvo rhi te Uriorin. 101-1000)	Vw̄e oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa vwanrien ukeri ujuorin gbe ọvo rhi te Uri (101- 200) nene oyono na. 2. Mi se se ukeri na komob̄. 3. Mi se si ukeri na phiyo ọbe rayen.	1. Ishati re si ibiukeri 101 rhi te 200 phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vw̄o vwarīen ukeri ọvo rhi te uri. 2. Reȳo ishati re si ukeri ujuorin gbe ọvo rhi te Uri (101- 200) vw̄o ya ib̄odu. 3. Sun emọisikuru na vwo se ukeri na phia kugbe. Sane ohw̄ovo rere o se ukeri na, Nab̄o k̄rh̄on rere wo kpo ayen vi. 4. J̄e ayen si ukeri na phiyo ẹbe rayen.
Eph̄r̄: Erh̄eka kugbe Ot̄eta	Ukeri re Urhobo (Ujorin gbe ọvo rhi te Uriorin. 101-1000)	Vw̄e oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa vwanrien ukeri Uri gbe ọvo rhi te Uri-erha (201- 600) nene oyono na. 2. Mi se se ukeri na komob̄. 3. Mi se si ukeri na phiyo ọbe rayen.	Ishati re si ibiukeri 201 rhi te 600 phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vw̄o vwarīen ukeri ọvo rhi te uri. 2. Reȳo ishati re si ukeri ujuorin gbe ọvo rhi te Uri (201- 600) vw̄o ya ib̄odu. 3. Sun emọisikuru na vwo se ukeri na phia kugbe. Sane ohw̄ovo rere o se ukeri na, Nab̄o k̄rh̄on rere wo kpo ayen vi. 4. J̄e ayen si ukeri na phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana rerha: Eph̄r̄: Erh̄eka kugbe Ot̄eta	Ukeri re Urhobo (Ujorin gbe ọvo re te Uriorin. 101-1000)	Vw̄e oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa vwanrien ukeri Uri gbe ọvo rhi te Uri-erha (601- 1000) nene oyono na. 2. Mi se se ukeri na komob̄. 3. Mi se si ukeri na phiyo ọbe rayen.	Ishati re si ibiukeri 601 rhi te 1000 phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vw̄o vwarīen ukeri ọvo rhi te uri. 2. Reȳo ishati re si ukeri ujuorin gbe ọvo rhi te Uri (601- 1000) vw̄o ya ib̄odu. 3. Sun emọisikuru na vwo se ukeri na phia kugbe. Sane ohw̄ovo rere o se ukeri na, Nab̄o k̄rh̄on rere wo kpo ayen vi.

		rayen.		4. Jẹ ayen si ukeri na phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana rẹne vẹ Ẹdijana riyorin: Iliteresho Eha okrekre	Idirama vwẹ Urhobo	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se oḃe eha na kugbe. 2. Mi se se edẹ re ihwo re ha eha na. Ayen mi ji se si edẹ na phiyo ẹbe rayen. 3. Me sa ha eha na phia vwẹ iklassi. 4. Me sa ta ota kpahe eha na kpren.	1. Oḃeisesese re iklassi na. 2. Ekuakua rẹ eheri rẹ eheha. 3. Ifoto re irueru re idirama na.	Oyono na me : 1. Sane irueru re idirama oḃo vwẹ oḃeisesese re iklassi na. 2. Gbe ikun kpahe irueru rẹ idirama na, jẹ emoisikuru na kerhon. 3. Phi emoisikuru na phiyo edia rẹ eheha rẹ oḃeisesese na. Sun ayen vwo se isese re eha na. 4. Sun ayen vwọ riẹn odavwẹ vẹ aghwanre rẹ osieḃe na guṇo djephia vwẹ eha na. 5. Nọ emoisikuru na enano kpahe eha na. Udje : 1. Se edẹ re ihwo re ha eha na. 2. Gbe ikun rẹ eha re seri na.
Ẹdijana resan vẹ Ẹdijana righwren: Ẹkuruemu: Uruemu vẹ obo ra jẹ reyo.	Ẹkuruemu rẹ orovwẹ rẹ Urhobo.	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se djephia obo re se orovwẹ vwẹ Urhobo. 2. Mi se kere eka re orovwẹ sansan ra mrevughe vwẹ Urhobo. 3. Mi dje egha re orovwẹ evo phia, marho kẹ jomaerieghwa. 4. Mi se dje erhuvwu orovwẹ phia. 5. Me sa ta ota kpren kpahe eka re orovwẹ sansan re yonori na. 6. Mi se si inotu ra kẹ ayen phiyo ẹbe rayen.	1. Ifoto rẹ omote re suen kpo orovwẹ. 2. Ifoto re asan re de breṃu omote. 3. Ekuakua sansan re vwo ru irueru orovwẹ. 4. Oḃeisesese kpahe orovwẹ.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ riẹn obo re se orovwẹ vwẹ Urhobo. Jẹ ayen riẹn eka rẹ orovwẹ sansan ra mrevughe vwẹ Urhobo. 2. Reyo idjedje sansan vwẹ ẹkuruemu rẹ ihwo Urhobo kugbe obo re si phiyo ibaiboro vwo dje obo re soro rẹ eya vẹ eshare vwọ rovwon. 3. Reyo ishathi re si eka orovwẹ vwẹ Urhobo vwọ ya ibodu rere wo sun emoisikuru na vwọ ta ota kpren kpahe eka orovwẹ na. Eka re orovwẹ vwẹ Urhobo : Orovwẹ Urhobo (emuebro vẹ esun); Orovwẹ ishoshi ; Orovwẹ ega Alufa ; Orovwẹ Ikotu ; Osen eḃe. 4. Sun ayen vwọ riẹn erhuvwu vẹ umiovwọ re eka orovwẹ sansan ru wo yonori na. Jẹ ayen riẹn ukpokpoma rẹ jomaerienghwa sua vwẹ

				orɔvwe. 5. No emɔisikuru na enanɔ kpahe uyono na. Si inotu kpren kɛ ayen rɛ ayen si phiyo inotu rayen.
Ɛdijana rɛreren vɛ Ɛdijana rirhirin. Ɛkuruemu: Uruemu vɛ obo ra jɛ reyɔ.	Iruɛru rɛ Orɔvwe vɛ Urhobo.	Vwɛ oba re uyono na, emɔisikuru na: 1. Mi se gbe ikun rɛ orɔvwe rɛ ayen mrɛ wan re. 2. Mi se dje kpahe irueru rɛ orɔvwe nu owɔ kpo owɔ. Udje : Ɔmɔtɛ ɛsaphiyotɔ ; Oma edje ; emuebro obuko ; ikekeri emuebro ; emuebro dɛn ; oyavwɛ vɛ ɔmɔtɛ esuon. 3. Mi se kere imuoshɔ re ofanrhien-egbe ɛvo. 4. Mi se kere ekuakua re Ɔshare dɛ kɛ ɔsɛ vɛ oni re ɔmɔtɛ kugbe ekuakua re vwo kroghwa ɔmɔtɛ.	1. Ifoto rɛ ɔmɔtɛ re suɛn kpo orɔvwe. 2. Ifoto re asan re de bremu ɔmɔtɛ. 3. Ekuakua sansan re vwo ru irueru orɔvwe. 4. Ɔbeisese kpahe orɔvwe.	Oyono na me : 1. Reyɔ ifoto rɛ ihwo ri ru irueru orɔvwe vwo ya ibɔdu rere ɔ ta ota kpren kpahe uyono na. 2. Sun emɔisikuru na vwo gbe ikun rɛ orɔvwe rɛ ayen mrɛ wanre. 3. Sun emɔisikuru na vwo riɛn irueru rɛ orɔvwe nu owɔ kpo owɔ. Udje : Ɔmɔtɛ-ɛsaphyotɔ ; Oma-edje ; emuebro obuko ; ikekeri emuebro ; emuebro dɛn ; oyavwɛ ɔmɔtɛ vɛ ɔmɔtɛ esuo. 4. Sun ayen vwɔ riɛn obo ro vwo fo tane te emete vɛ emeshare muoma rayen phiyoghɔ bɛsiɛn re ayen cha vwɔ rɔvwɔn. Jɛ ayen riɛn obo ro vwo fo nɛ ɔmɔtɛ sero re ogbo rɔyen. 5. Sun ayen vwɔ riɛn imuoshɔ rɛ ofanrhien egbe. 6. Sun ayen vwɔ riɛn ekuakua rɛ ɔshare dɛ kɛ ɔsɛ vɛ oni rɛ ɔmɔtɛ kugbe ekuakua re vwo kroghwa ɔmɔtɛ.
Ɛdijana rihwe. Iliteresho : Idirama.	Eha ɔkrɛkɛ kpahe orɔvwe.	Vwɛ oba re uyono na, emɔisikuru na: 1. Mi se gbe ikun rɛ irueru orɔvwe. 2. Mi se kere uyedje ihwo ra mrɛvughe vɛ irueru orɔvwe.	1. Ikomputa vɛ ivideo rɛ irueru rɛ orɔvwe. 2. Eheha. 3. Ifoto rɛ irueru rɛ orɔvwe. 4. Irhuon ri shekpahe irueru orɔvwe.	Oyono na mi : 1. Hworo ivideo re irueru orɔvwe vɛ ikomputa vɛ obaro re iklassi na. 2. Sun emɔisikuru na vwo riɛn uyedje ihwo ra mrɛ vɛ irueru re orɔvwe. Udje : ɔsɛ vɛ oni ɔmɔtɛ ; ekrun re ɔmɔtɛ vɛ ɔ re ihwo re rhe

		3. Me sa ha eha re irueru orɔvwe. 4. Mi se rhuon irhuo rẹ Urhobo re vwo ru irueru orɔvwe. 5. Me sa kpahe phiyọ enanọ ri nu uyono na rhe.		reyọ aye ; etota ; Usuɔpha ; Ọmọte re che bremu rọyen, Ọshare ro cha reyọ aye; ihwo ri sun ọmọte na ; inughe vẹ efa. 3. Ghare emọisikuru na phiyọ edia eha re irueru orɔvwe rẹ ayen sa ha. 4. Sun ayen vwo ru irueru eghaghọ. Kẹrhon re etota na ivẹ rere wọ kpọ ayen vi. Jẹ ayen ru irueru omaedje re ekrun rayen. Jẹ ihwo ri che sun ọmọte na rhe muegbe. 5. Sun emọisikuru na vwọ ha eha emuebro ọmọte. Jẹ ayen vuẹ wẹ owọ sansan re nene vwẹ irueru orɔvwẹ vwẹ Urhobo.
--	--	---	--	--

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ẸNE ITẸMU RIVẸ**

Ẹdijana resosuo. Ephẹrẹ: Erhọẹka vẹ Otaẹta	Ikun ra vwe unu gbe. (Esia egbe).	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe obo re se osia. 2. Mi se gbe osia re ayen rienre. 3. Mi se dje uyono re ayen mre vwe osia na phia. 4. Me sa ta oka re ihwo ra mre vwe osia na.	Ifoto ro dje kpahe osia na.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto ro dje kpahe osia na vwo ya ibodu, O mi sun emoisikuru na vwo rien obo re se osia (ikuegbe ra vwe ewen roro kpahe ihwo akpo, eravwe, ihwo erivwi, vẹ erovwo efa ra vwe unu gbe ra vwo dioto vwe ovwovwon). 2. Gbe osia ro she kpahe ifoto na ke emoisikuru na. 3. Sun emoisikuru na vwo gbe osia re obo rayen. 4. Sun ayen vwo dje obo re ayen mrevghe vwe esia na phia. 5. Sun emoisikuru na vwo yono erere ra mre vwe esia-egbe.
Ẹdijana rive vẹ Ẹdijana rerha. Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ otaẹta	Ikun ra vwe unu gbe. (Obo re rhie ẹro mre).	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me kerhon re ikun re oyono na. Ayen me sa no enano je rhan enano ra no ayen. 2. Mi se gbe ikun obo rayen rhie ero mre.. 3. Gbe ikun ke ohwohwo.	1. Ifoto ri she kpahe ikuegbe re obo re phiare. 2. Imikadi re si eta ri she kpahe ikuegbe na phiyo. 3. Ibodu.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo gbe ikun re obo re ayen rhie ẹro mre. 2. Reyọ ifoto ro dje kpahe ikuegbe sansan vwo gbe ikun robo royen. 3. Sun emoisikuru na vwo gbe ikun re ore yere iboro ra fa wanre vwe orere na yere asan ofa. 4. Sun emoisikuru na vwo gbe ikun kpahe iyovwin eta sansan kere : Isikuru ravwanre ; Ishoshi ravwanre ; Ore re orho me ; aghwa re oni me. 5. Sun emọ na rere ayen no enano kpahe ikun na. wo me je no ayen enano robo wen.
Ẹdijana rene	Ikomphe	Vwe oba re uyono na, emoisikuru	1. Ishati re si eta kpokpo phiyo.	Oyono na me :

vẹ Ẹdijana riyorin. Ephẹrẹ. Isese.	nshoni (Oserien).	na: 1. Me sa kerhon rẹ obo rẹ oyono na se kẹ ayen. 2. Mi se se isese na phiyo evun, ayen mi ji se se phia. 3. Me sa reyọ ibieta kpokpo na vwo ru irhieeta. 4. Me sa ta ota kpahe ikuegbe na. 5. Me sa rhan enano ri nu ikuegbe na rhe.	2. Obeisese re iklassi na. 3. Imikadi re si ibieta kpokpo vẹ irhieeta phiyo.	1. Sane ikuegbe ololohọ okrekre nu evun rẹ obeisese re iklassi na rhe. 2. Reyọ ishata rẹ eta kpokpo vwo ya ibodu, yeren si ayen phiyo ibodi. 3. Sun emoisikuru na vwo se eta kpokpo na rienen unu. 4. Sun emoisikuru na vwo vughe oto rẹ eta kpokpo na, je sa reyọ ibeta na vwo ru irhieeta, 5. Sun emoisikuru na vwo se ikuegbe na phiyo evun. Jẹ ayen ji se ikuegbe na phia. 6. Sun emoisikuru na vwo ta ota kpahe ikuegbe na. Jẹ ayen rhan enano ri nu ikuegbe na rhe.
Ẹdijana resan vẹ Ẹdijana righwren. Iliteresho: Ipoetri.	Isese rẹ ipuemu ekrekre	Vwẹ oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa so ine rẹ Urhobo nu uyovwin rhe. 2. Mi se dje obo re se ipuemu. 3. Mi se se eta ikokodo rehe evun rẹ ipuemu na, je fan oto re eta na. 4. Mi se se ipuemu re yonori na nu uyovwin rhe.	5. Ishata re si ipuemu/ eta ikokodo re ipuemu na phiyo. 6. Obeisese re iklassi na. .	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo so ine Urhobo rẹ ayen rienre. 2. Sun ayen vwo rien obo re se ipuemu. Wọ vẹ ayen mi se ipuemu ra sanere nu obeisese re iklassi na rhe. 3. Reyọ ishata re si eta ikokodo rehe evun re isese na vwo ya ibodu, yeren wo si ayen phiyo ibodu. Jẹ ayen se eta na nene uwe besie re ayen vwo rien mwunu. 4. Sun ayen vwo yono oto re eta ikokodo na. Jẹ ayen djobote eta na vwẹ evun re obeisese rayen. 5. Sun ayen vwo se ipuemu na vwẹ obeisese rayen ; Jẹ ayen ji se ne uyovwin rhe. 6. Sun ayen vwo rien erhuvwu re ipuemu na.
Ẹdijana rereren vẹ	Iruo vẹ ena rẹ	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na:	1. Ishata re si iruo vẹ ena rẹ Urhobo phiyo.	Oyono na me : 1. Vwẹ ishata re si eka iruo vẹ ena re Urhobo

Ẹdijana rirhirin: Ekuruemu: Uruemu rẹ Akpoeyere.	Urhobo	1. Mi se vughe obo re phia vwe ifoto re iruo ve ena re Urhobo na. 2. Mi se kere eka re iruo ve ena re Urhobo evo. 3. Mi se gbe ikun kpahe oka re iruo evo re ihwo Urhobo ruẹ. 4. Me sa nabọ dje kpahe ena evo re ihwo Urhobo ruẹ. Udje : Ogorọ ebro, ẹton eme. ẹvwẹrẹ ẹma, Uwevwin ẹbọn.	2. Ifoto rẹ iruo ve ena re Urhobo.	phiyo vwo ya ibodu je o vwe ifoto rayen vwo choma. 2. Gbe ikun kpahe eka re iruo evo re ihwo re Urhobo ruẹ. 3. Sun emoisikuru na vwo vughe obo re phia vwe ifoto na. Je ayen vwe ve eka re iruo re ihwo ruẹ vwe orho rayen. Si e re gbare phiyo ibodu. 4. Sun emoisikuru na vwo rien iruo ve ena re ruẹ vwe Urhobo. Si ayen phiyo ibodu rere wo dje obo re ruẹ ayen wan. Udje : obo re bru ogorọ ; obo re chere udi ; obo ra kon imidaka ; evwẹrẹ ẹma ; ẹton eme. 5. Je emoisikuru na ta ota kpahe iruo ve ena re Urhobo re yonori na.
Ẹdijana rihwe. Ilitresho: Inaghwanre.	Ido Egbe	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me kẹrhon re oyono na. 2. Me sa ta obo re sorọ re vwo gbe ido ve erere re ido egbe. 3. Mi se gbe ido je sa fan otọ re ido na. 4. Ha eha re omaẹvwavwo re ido egbe.	Eheha	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo vughe obo re sorọ re vwo gbe ido. O che gbe ikun kpahe erere re ido egbe. 2. Gbe ido ke emoisikuru na, wo je fan otọ re ido na ke ayen. 3. Sun emoisikuru na vwe irueru re ido egbe. 4. Ghare iklassi na kpo ẹke ive rere wo sun ayen vwo ru omaẹvwavwo re ido egbe.

AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA

IPRAMARI ẸNE ITEMU RERHA

Ẹdijana resosuo vẹ Ẹdijana rive. Ephẹrẹ : Esio	Ọtonphiyo rẹ ileta esio.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta obo ra vwẹ ifikiroyen si Ileta. 2. Mi se dje eka re ileta re vwori. 3. Mi se dje erovwon ra guono mrẹ vwẹ ileta. 4. Mi se si ileta okrẹkrẹ vwọ rhe ohwo ro kẹroma.	1 Ishati re si ileta phiyo. 2 Ifoto rẹ asan re de ru iruo rẹ ovuẹ-ẹvuẹ (Ipos Ọfisi).	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ rien nẹ ileta oyen idjerhe ra vwọ vuẹ ovuẹ rhe ihwo. A je vwẹ ileta vwọ ta odavwẹ kẹ ohwo rẹ ogboko. 2. Sun ayen vwo vughe eka re ileta :- Ileta re si rhe ohwo rọ kẹroma :- Udje : Ọsẹ vẹ oni, ugbeyan yerẹn iniowo. Ọrive : Ileta re si rhe ohwo rọ kẹromaa. Udje: Osun re iruo, oyono, Ovie. 3. Reyọ ishati re si ileta re si rhe ohwo rọ kẹroma vwọ yono obo re si ileta rhe ohwo rọ kẹroma vẹ ọ rọ kẹromaa. 4. Sun ayen vwọ vughe obo ra guono mrẹ vwẹ ileta na : Asan re si ileta na necha ; ẹdẹ re vwọ sio ; uyere ; ugboma ; ekuophiyo. Odẹ re ohwo ro si ileta na koyen ka oboto. 5. Sun emọisikuru na vwo si ileta okrẹkrẹ vwo rhe ohwo rọ kẹroma vẹ ọ rọ kẹromaa.
Ẹdijana rerha vẹ Ẹdijana rẹne. Ilitresho : Ipoetri.	Isẹ vẹ eta aghwanre	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta obo re sorọ e vwọ bru ise. 2. Kẹrhon re ọsete uhwo rẹ etota Urhobo. 3. Mi se bru isẹ, jẹ reyọ isẹ vẹ eta aghwanre vwọ ba ta eta. 4. Me sa fan oto ise vẹ eta aghwanre.	1. Ọsete uhwo re otota Urhobo. 2. Ikomputa re vwọ hwo ọsete uhwo na. 3. Ishati re si isẹ ihwe vẹ oto rayen phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ rien obo re se isẹ vẹ eta aghwanre. Jẹ ayen rien obo re sorọ re vwo bru isẹ. 2. Hwo ọsete uhwo rẹ otota Urhobo vwo sun emọisikuru na vwọ rien obo ra vwẹ isẹ vẹ eta aghwanre vwọ ba ta eta vwẹ Urhobo. 3. Vwẹ ishati re si isẹ ihwe vẹ oto rayen phiyo vwọ ya ibodu. Wọ vẹ emọisikuru na me nabo se isẹ na vẹ oto rayen mu unu.

				4. Sun emoisikuru na vwọ reyọ isẹ vẹ eta aghwanre vwọ ba ta eta kẹ ohwohwo.
Ẹdijana riyorin vẹ Ẹdijana resan. Ekuruemu : Ekuakua rẹ Uruemu	Emu rẹ Urhobo	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se edẹ re emu sansan rẹ Urhobo chere. 2. Mi se dje eka re emu re ẹkuoto efa re Urhobo ji chere. 3. Mi se dje oka re emu re ayen re rhe isikuru. 4. Mi se si edẹ re emu sansan re ihwo Urhobo chere vẹ emu re ekuoto efa re ihwo Urhobo ji chere phiyo ẹbe rayen. 5. Mi se dje obo re chere emu Urhobo ovo.	1. Ifoto re Emu rẹ Urhobo. 2. Ishati re si emu rẹ Urhobo sansan phiyo.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto yeren ishati re emu Urhobo sansan vwọ ya ibodu. Sun emoisikuru na vwọ rien ne Urhobo vwọ eka emu sasan re ayen chere. Jẹ ayen vue we odẹ re emu re ayen re rhe isikuru. 2. Sun emoisikuru na vwo vughe edẹ re emu sansan re ihwo Urhobo chere vẹ emu re ekuoto efa ji chere vwẹ asakiephana. 3. Si edẹ re emu Urhobo sansan vẹ e re ekuoto efa ji chere vwẹ asakiephana phiyo ibodu. 4. Jẹ emoisikuru na nabọ se edẹ na mu unu rere ayen si edẹ na phiyo ẹbe rayen. 5. Sun emoisikuru na vwọ yono obo re chere emu Urhobo sansan re yonori. 6. Se ohwo ovuovo rere ayen dje obo re chere emu Urhobo ovo.
Ẹdijana righwren vẹ Ẹdijana rereren : Ephẹrẹ : Esio	Obo re si Urhobo wan.	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ibiẹbe Urhobo na. 2. Mi se dje ofenẹ re ibiẹbe upho, ibiẹbe akon vẹ ibiẹbe agbava phia. 3. Mi se se ibiẹbe upho vẹ ibiẹbe akon nu uyovwin rhe. 4. Mi se si ibiẹbe re yonori na phiyo ẹbe rayen.	1. Ishati re si ibiẹbe Urhobo phiyo. 2. Imikadi re si ibiẹbe vẹ eta phiyo.	Oyono na me : 1. Vwẹ ishati re si ibiẹbe Urhobo phiyo ya ibodu. O mi se kẹ emoisikuru na, jẹ ayen se nene. 2. Sun emoisikuru na vwọ rien ofenẹ re ibiẹbe upho, ibiẹbe akon vẹ ibiẹbe agbava. 3. Sun emoisikuru na rere ayen nabọ se ibiẹbe na mu unu, ayen ji se dje ibiẹbe upho, ibiẹbe akon vẹ ibiẹbe agbava phia. 4. Sun emoisikuru na vwo yono obo re si ibiẹbe upho vẹ ibiẹbe akon. Si ibiẹbe na phiyo ibodu rere ayen ni si phiyo ẹbe rayen.

				5. Dju imikadi re si ibiēbe phiyo vwe obaro re iklassi na, O mi se emo na rere ayen se obo re ayen mreme.
Edijana rirhirin ve Edijana rihwe. Ekuruemu : Ekuakua re Uruemu.	Osevwē (Irhuon) re Urhobo	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ede re irhuon sansan re Urhobo. 2. Dje ofene re irhuon re Oshare ve Aye kugbe Omote ve Omoshare. 3. Mi se dje ofene re irhuon re osevwē ve ukpaghwa. 4. Mi se dje erhuvwu re irhuon re Urhobo.	1. Ifoto re Oshare, Aye, Omote ve Omoshare ri rhuon iruon re Urhobo.	Oyono na me : 1. Rey ifoto re Oshare, Aye, Omote ve Omoshare ri rhuon iruon re Urhobo vwo ya ibodu rere emoisikuru na mre. 2. Sun ayen vwo vughe ofene re irhuon re Oshare ve Aye kugbe Omote ve Omoshare. 3. Sun emoisikuru na vwo rien eka re irhuon re Urhobo sansan ve asan kugbe oke re vwo rhuon ayen. Udje : Irhuon re Ohovwore ; Okakuro ; Orheren ; Ayeorovwe ; Ukpaghwa ; Irhuon re ore. 4. Sun emoisikuru na vwo rien ofene re irhuon vwe awanre ve Oke nana. Je ayen rien omamo re irhuon re Urhobo ra jereyo.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORIN NE ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI IYORIN, ITEMU RẸSOSUO**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌISIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA.	EKUAKUA RẸ UYONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana r̄sосу. Eph̄r̄ : Erh̄eka v̄ otāta.	Ukeri. (Ekere r̄ 1000 rhi te 1050)	Vw̄e oba re uyono na, em̄isikuru na: 1. Me sa vwanrīen isese re ukeri100 rhi te 1000. 2. Mi se se ukeri1000 rhi te 1050. 3. Mi se si ukeri1000 rhi te 1050 phiyō ẹbe rayen. 4. Me sa mr̄e ukeri re si phiyō imikadi r̄e oyono na djuru vuhge, ayen mi ji se se.	1. Ishati re si ukeri1000 rhi te 1050 phiyō. 2. Imikadi re si ukeri1000 rhi te 1050 phiyō. 3. Ib̄odu.	Oyono na mi : 1. Sun em̄isikuru na vw̄e karophiyō ukeri ekere r̄e 100 rhi te 1000 re yono wanre. 2. Reȳo ishati re si ukeri 1000 rhi te 1050 phiyō vw̄e ya ib̄odu/ si ukeri na phiyō ib̄odu. 3. Nene em̄isikuru na se ukeri na kugbe. 4. Sun em̄isikuru na vw̄e vwanrien isese re ukeri na b̄esīe r̄o vw̄e rīer̄ien ayen unu. J̄e ayen si ukeri na phiyō ẹbe rayen. 5. Dju imikadi re si ukeri phiyō vw̄e davw̄e ayen ni.
Ẹdijana rive. Ilitresh̄o : Idrama.	Eha : Idrama ekr̄ekr̄e vw̄e Urhobo.	Vw̄e oba re uyono na, em̄isikuru na: 1. Me sa k̄erh̄on r̄e ikun r̄e idrama na. 2. Ha ẹdia ra ghare te ayen vwe idrama na. 3. Mi se se ed̄e re eheha vw̄e idrama na.	1. Obeisese re iklassi na. 2. Ifoto ro she kpahe idrama na.	Oyono na me : 1. Sane irueru r̄e idrama ovwevwerhe ọvo nu ọbeisese re iklassi na rhe 2. Gbe ikun r̄e obo r̄e idrama na shekpahe vw̄e k̄e em̄isikuru na, j̄e ayen k̄erh̄on. 3. Sun em̄isikuru na vw̄e j̄e ẹdia r̄e eheha na ọvuovo, rere ayen mudia se isese re eha na phia. 4. Sun ayen vw̄e rīen odavw̄e v̄e aghwanre re osīebe na guonō dje phia vw̄e eha na. 5. N̄o em̄isikuru na enanō kpahe eha na. Udje : Se ed̄e re eheha r̄e idrama na. Didi aghwanre eha na dje phia ?
Ẹdijana	Asan	Vw̄e oba re uyono na, em̄isikuru	1. Ifoto re er̄ovw̄on ra vw̄e ba	Oyono na mi :

rerha. Uruemu : Uruemuesiri kugbe omamo uruemu.	eruofuon	na: 1. Mi se se ede re erovwon ra vwoba ru asan fuan. 2. Me sa ta kpahe umiovwo re je asan eruofuan. 3. Me sa ta idjerhe erha re vwo ru asan fuan. 4. Mi se dje erere re asan eruofuon.	ru asan fuan ; Udje Uhwerhe, aghan, Oghwutuwevwin, 2. Ifoto re ihwo ri ru asan rayen dia fuan.	1. Sun emoisikuru na vwo rien obo re se omaefuon ve asan eruofuon. 2. Reyọ ikuegbe vwo sun emoisikuru na vwo rien umiovwo re je asan eruofuon ghwa cha. 3. Sun ayen vwo rien idjerhe sansan re vwo ru asan ra dia fuan vwe awanre ve okẹ nana. Udje : Otafe ehwerhe, odi egben, egbara erien. 4. Sun ayen vwo rien erere re asan eruofuon ke re obo re uyono re omakpokpo djere.
Edijana rene. Epherẹ : Erhoeka ve otaeta.	Ikomprihe shoni. (Oserien)	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se eta kpokpo na je vwe ayen ru irhieeta. 2. Mi se se ikuegbe na phiyo evun, ayen mi ji se se phia. 3. Me sa rhan enano ri nu isese na rhe.	1 Ishati re si eta kpokpo phiyo. 2 Imikadi re si eta ve irhieeta phiyo.	Oyono na me : 1. Sane ikuegbe ro fori nu evun re obeisese re iklassi na rhe. Si uyovwin ota na phiyo ibodu rere o reyọ ishathi re eta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe vwo ya ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwo yono eta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe. Je ayen se eta na nene uwe rere wo ve ayen reyọ eta na vwo ru irhieeta. 3. Sun emọ na vwo se isese na phiyo evun. Wo ve ayen se isese na kugbe, rere wo ji se ihwo ive yerẹ erha rere ayen ovuovo se isese na phia. 4. Nọ emoisikuru na enano ri nu isese na rhe rere ayen vwe ota unu vwo rhan enano na. Reyọ imikadi re si eta kpokpo ve irhieeta phiyo vwo ba yono uyono na.
Edijana riyorin ve Edijana resan. Ilitresho : Eha (Idrama).	Irueru Aphro (Idibeti)	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me keron re oyono na. 2. Me sa ta ota kpahe uyovwin ota aphro na. 3. Mi se mudia edia re a ghare	1. Ifoto re obo ra cha phro aphro kpahe na.	Oyono na me : 1. Karophiyo emoisikuru na obo re irueru aphro mudia phiyo kere obo re yono wanre, rere O ta ota kpen kpahe uyovwin ota re aphro na. 2. Ghare iklassi na kpo eke ive yerẹ ene vwo muegbe herhe irueru aphro na.

		ayen phiyo de ru irueru aphro.		3. Sane uyovwin ota ro shephiyo, rere wo dje obo ra ton aphro phiyo ve obo re kuophiyo ke ayen. Sun ayen vwo ru irueru aphro. Je ebere ovo vwoso ebere rocheke vwe irueru aphro nene uyovwin ota wo vwo ke ayen. 4. Yono emo na obo re phiomaba ebere ovo vwe aphro ve udugbavwon ra vwo ta ota vwe azagba. 5. Ke ayen uphen rere ayen ru irueru aphro na phia. No emo iklasi na enano vwo fuere obo re ihwo re phro aphro na ru te.
Edijana righwren. Uruemu : Uruemu rogare.	Ede vwe Ephere Urhobo. (Nouns in Urhobo).	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ede rayen. 2. Me sa ta eka re ede re ihwo mu ke emo rayen. 3. Me sa ta obo re soro re vwo mu ede ke ihwo. 4. Mi se ede re ihwo, asan ve eranvwe re ayen rienre. 5. Mi se dje erere re ede-emuo.	1. Ishati re si ede ve oto re ede phiyo. 2. Ifoto re eronvwo sansan ve ede rayen.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo rien obo re soro re Ose ve Oni vwo mu ode ke emo rayen. 2. Sun ayen vwo rien eka re ede re ihwo mu ke emo rayen ve obo re soro re vwo mu ede tiyen. 3. Rey o ishati re si ede ve oto re ede phiyo vwo ya ibodu. Sun emo na vwo rien obo re se ede na ve oto re ede na. 4. Sun emo na vwo rien erhuvwu ve umiovwo re ede re mu ke ihwo vwe Urhobo. 5. Sun emo na vwo se ede rayen. ede re eranvwe, orere ve igbeyan rayen. 6. No ayen enano kpahe erere re ede emuo.

Ɖɔɔɔɔɔ rɔrɔrɔ. Ephɔrɔ : Erhɔɔɔ vɔ ɔtɔɔtɔ	Irhiɔɔtɔ ɔkrɔkrɔ vwɔ Urhɔbɔ.	Vwɔ ɔbɔ rɔ uyɔnɔ nɔ, ɔmɔisikuru nɔ: 1. Mɔ sɔ mrɔ ɔtɔ ɔɔ vughe vwɔ ɔvun rɔ irhiɔɔtɔ ɔkrɔkrɔ. 2. Mɔ sɔ sɔ irhiɔɔtɔ ɔkrɔkrɔ rɔ sɔ kɔ ayen. 3. Mɔ sɔ rɔyɔ ɔɔ vwɔ ru irhiɔɔtɔ rɔbɔ rɔyen.	1. Ishati rɔ sɔ irhiɔɔtɔ ɔkrɔkrɔ rɔ vwɔ ɔtɔ ɔɔ.	Oyɔnɔ nɔ mɔ : 1. Sɔnɔ ikuegbe ɔkrɔkrɔ rɔ fori nu ɔbɔisɔsɔ rɔ iklasi nɔ rɔhɔ. Sɔ uyɔvwi ɔtɔ rɔ isɔsɔ nɔ phiyɔ ibɔɔɔ. 2. Rɔyɔ ishati rɔ sɔ irhiɔɔtɔ ɔkrɔkrɔ rɔ vwɔ ɔtɔ ɔɔ rɔ nu ikuegbe ɔkrɔkrɔ nɔ rɔhɔ vwɔ yɔ ibɔɔɔ rɔrɔ wɔ sun ɔmɔisikuru nɔ vwɔ sɔ irhiɔɔtɔ ɔkrɔkrɔ. (Wɔ jɔ sɔ sɔ ayen phiyɔ ibɔɔɔ). 3. Sun ɔmɔisikuru nɔ vwɔ yɔnɔ ɔɔɔ rɔ ɔɔɔ nɔ mudɔɔ phiyɔ vɔ iruɔ rɔyen ruɔ vwɔ irhiɔɔtɔ nɔ. 4. Jɔ ɔmɔ nɔ nabɔ mrɔ ɔɔ vughe vwɔ irhiɔɔtɔ nɔ rɔrɔ ayen jɔ sɔ rɔyɔ ɔɔ vwɔ ru irhiɔɔtɔ rɔbɔ rɔyen.
Ɖɔɔɔɔɔ rɔrɔrɔ. Ilɔtɔrɔshɔ : Idrɔmɔ	Idrɔmɔ rɔ ɔbɔ rɔ phiɔrɔ vwɔ Awɔnɔrɔ.	Vwɔ ɔbɔ rɔ uyɔnɔ nɔ, ɔmɔisikuru nɔ: 1. Mɔ sɔ hɔ ɔhɔ rɔ ɔbɔ rɔ phiɔrɔ vwɔ awɔnɔrɔ nɔ. 2. Mɔ sɔ gbe ikun rɔ ɔbɔ rɔ phiɔrɔ nɔ. 3. Mɔ sɔ rɔyɔ ɔrɔɔrɔɔn rɔ ɔvwɔruɔhwo vwɔ hɔ ɔhɔ rɔ ɔbɔ rɔ phiɔrɔ nɔ. 4. Mɔ sɔ tɔ aghwɔnɔ rɔyen mrɔ nu ɔhɔ nɔ rɔhɔ. 5. Mɔ sɔ tɔ ɔtɔ kpahe ihwɔ rɔ hɔ ɔhɔ nɔ.	1. ɔbɔisɔsɔ rɔ iklasi nɔ. 2. Ishati rɔ sɔ ikuegbe rɔ idrɔmɔ nɔ shɔkpahe phiyɔ.	Oyɔnɔ nɔ mɔ : 1. Sɔnɔ iruɔrɔ rɔ idrɔmɔ rɔ shɔphiyɔ nu ɔbɔisɔsɔ rɔ iklasi nɔ rɔhɔ, yɔrɔn sɔ idrɔmɔ rɔ ɔbɔ rɔ phiɔ wɔnɔ rɔ sɔ kɔ ohwɔ aghwɔnɔrɔ. O mɔ gbe ikun rɔ ɔhɔ nɔ vwɔ ɔbɔrɔ rɔ iklasi nɔ. 2. Sun ɔmɔisikuru nɔ vwɔ rɔɔn iruɔrɔ rɔ ɔvwɔruɔhwo vwɔ ikuegbe rɔ ɔbɔ rɔ phiɔrɔ nɔ kugbe aghwɔnɔ rɔ mrɔ nu idrɔmɔ nɔ rɔhɔ. 3. Ghɔrɔ ɔɔɔ rɔ ɔhɔhɔ kɔ ɔmɔisikuru nɔ rɔrɔ wɔ dje ɔbɔ rɔ ɔɔɔ rɔ ɔhɔhɔ ɔvɔvɔvɔ ɔphan. Sun ayen vwɔ hɔ ɔhɔ nɔ 4. Nɔ ɔmɔ nɔ ɔrhiɔn kpahe ɔhɔ nɔ. jɔ ayen vɔɔ wɔ aghwɔnɔ rɔ ayen mrɔ nu ɔhɔ nɔ rɔhɔ.
Ɖɔɔɔɔɔ rɔrɔhɔ. Uruɔmɔ : Uruɔmɔ :	Uruɔmɔ vɔ irhi rɔ ɔmɔɔrɔɔ.	Vwɔ ɔbɔ rɔ uyɔnɔ nɔ, ɔmɔisikuru nɔ: 1. Mɔ kɔrhɔn rɔ ikuegbe rɔ	1. Ishati rɔ sɔ irhi rɔ ɔmɔɔrɔɔ phiyɔ. 2. Ifɔtɔ rɔ ihwɔ rɔ chɔɔɔ rɔ ɔmɔ	Oyɔnɔ nɔ mɔ : 1. Gbe ikun kpahe ɔbɔ rɔ rɔɔ ɔmɔ wɔn. Sun ɔmɔisikuru nɔ vwɔ rɔɔn nɔ ɔ vwɔvɔ rɔ

Uruemu rogbare.		oyono na gberi. 2. Mi se se irhi re emuerio na, ji si ayen phiyọ ebe rayen. 3. Me sa ta ota kpahe erhuvwu re eyoron re irhi na ve imuoshọ ri jeyoron re uvi uruemu ve irhi re emuerio. 4. Me sa kpahe phiyọ orhiẹn re oyono na nọ ayen.	vwẹ ikpekpa ore.	uruemu ve irhi ri she kpahe emuerio. 2. Reyọ ishata re si irhi na phiyọ vwọ ya ibodu yerẹn si ayen phiyọ ibodu. Udje : A nerhovwo a kẹ re emu ; A hworhe abọ a kẹ re emu; A re emu yan kere ewee ; A ta ota siere a da re emuu. Sun ayen vwo se obo wo si kẹ ayen na rere ayen ji si phiyọ obe rayen. 3. Sun ayen vwọ riẹn erhuvwu re eyoron re irhi na ve imuoshọ ri jeyoron re uvi uruemu ve irhi re emuerio. 4. Nọ ayen orhiẹn kpahe uyono na. Udje : Die nerhe ne emu rharen ohwo ? Kere irhi re emuerio.
--------------------	--	---	-------------------------	---

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI IYORIN, ITẸMU RIVẸ**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMOISIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA.	EKUAKUA RẸ UYONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana r̄esosuo v̄e Ẹdijana riv̄e : Eph̄ere : Irh̄ieta	Isese Ik̄ompozish̄oni.	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru na : 1. Me sa ta ota kpahe uyovwin ota r̄e oniru na. 2. Me sa rhan enan̄o ra n̄o ayen. 3. Mi se si Ik̄ompozish̄oni kpahe uyovwin ota ra vw̄o k̄e ayen.	1. Ifoto v̄e er̄ovw̄on efa ri shekpahe uyovwin ota re Ik̄ompozish̄oni na.	Oyono na me : 1. Sane Ik̄ompozish̄oni nu ̄obeisese r̄e iklassi na rhe r̄o cha dia oniru k̄e em̄oisikuru na. 2. Sun em̄oisikuru na vw̄o rīen uyovwin ota re oniru na kugbe obo r̄e osīebe na ta kpahe uyovwin ota na. 3. Reȳo iyovwin eta re Ik̄ompozish̄oni efa vwo ru udje vw̄oba yono ayen. 4. Si oniru na phiyo ib̄odu. Sun em̄oisikuru na vwo si oniru phiyo ̄ebe rayen. 5. Sun em̄o na vwo si Ik̄ompozish̄oni robo rayen.
Ẹdijana Rerha v̄e Ẹdijana R̄ene. Ilitresh̄o : Ipūetri.	Ipūemu ekr̄ekr̄e vw̄e Urhobo.	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru na: 1. Me sa k̄erh̄on r̄e oyono na. 2. Mi se se eta kpokp̄o ri nu ipūemu na rhe, je vwe eta na ta ota. 3. Mi se se ipūemu na phia.	1. Ifoto ro shekpahe ipūemu na. 2. ̄obeisese re iklassi na	Oyono na me : 1. Sane ipūemu ro shephiyo nu ̄obeisese re iklassi na rhe ; yer̄en si ipūemu ̄okr̄ekr̄e ̄ovo phiyo ib̄odu. 2. Ta ota kpahe uyovwin ota r̄e ipūemu na v̄e eta kpokp̄o ra mr̄e vw̄e ipūemu na ; sun em̄oisikuru na vwo se ipūemu na phiyo evun. 3. Sun em̄o na vwo se ipūemu na phia. Se ohwo ̄ovūovo rere o se. Kerh̄on rayen rere w̄o kp̄o ayen vi. 4. Sun em̄o na vw̄o rīen oto re ipūemu na rere wo dje kpahe ̄erhūer̄ephiyot̄o r̄e ipūemu na.
Ẹdijana	Ese re	Vw̄e oba re uyono na, em̄oisikuru	1. Ishati re si ibieta kpokp̄o	Oyono na mi :

Riyorin Ẹdijana Resan. Ephẹrẹ : Isese	ve ikun ekrẹkrẹ.	na: 1. Mi se se ibieta kpokpọ ri nu ikun na rhe, Jẹ reyọ ayen vwo ru irhiẹeta. 2. Mi se se ikun ọkrekre na fioto. 3. Mi se ru ikun na krẹ, ji se edẹ rẹ ihwo rehe evun rẹ ikun na. 4. Mi se djunute uyono re ayen mrẹ nu ikun na rhe.	phiyo. 2. imikadi re si ibieta kpokpọ na phiyo ve o re si irhiẹeta phiyo.	1. Sun emọisikuru na vwo se ikun ekrẹkrẹ nu evun re ọbeisese rayen rhe. 2. Reyọ ishati re si ibieta kpokpọ phiyo vwo ya ibodu rere wo sun emọisikuru na vwo yono obo re se ibieta kpokpọ na ve oto rayen. Sun ayen vwo reyọ ibieta kpokpọ na vwo ru irhiẹeta. 3. Sun emọ na vwe irueru rẹ esephियevu ve osephia rẹ ikun na. Sane emọ evo rere ayen se ikun na phia. Kẹrhon rere wo kpo ayen vi. 4. Dju imikadi re si ibieta kpokpọ na phiyo ve o re si irhiẹeta ra vwe ibieta na ru rere ayen se obo re ayen mrẹre.
Ẹdijana Righwren ve Ẹdijana Rẹreren. Illitresho : Ipoetri	Idiomu rẹ Urhobo	Vwe oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje obo re se idiomu. 2. Me sa ta obo re sorọ ra vwo vwe idiomu ba ta ota. 3. Mi se se idiomu re si kẹ ayen, je fan oto rẹ idiomu na. 4. Kpahe phiyo orhiẹn ra nọ ayen.	Ishati re si idiomu phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwo rien obo re se idiomu. (Ẹkoeta rẹ oto rayen fẹnẹ kẹ ibieta ra vwo ta ayen). 2. Sun emọ na vwo rien obo re sorọ ra vwo vwe idiomu ba ta ota. 3. Si idiomu ihwe phiyo ibodu vwo ru udje, rere wo se, Jẹ fan oto rayen kẹ ayen. 4. Sun emọisikuru na vwo se idiomu na ve oto rayen. Jẹ ayen si obo rayen seri na phiyo ebe rayen. 5. Nọ ayen orhiẹn kpahe obo re se idiomu ve obo re sorọ ra vwo vwe idiomu ba ta ota.
Ẹdijana Rirhirin ve Ẹdijana Rihwe. Uruemu : Ekuakua rẹ	Ewian rẹ ihwo rẹ Urhobo	Vwe oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe ewian rẹ ihwo re Urhobo wian. 2. Mi se se edẹ rẹ ekuakua ra vwo wian ewian sansan na.	1. Ifoto rẹ ewian sansan. 2. Ifoto re ekuakua ra vwoba wian owian.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwo rien obo ro vwo fo nẹ a wian owian. Reyọ ifoto re eka ewian sansan vwo dje ewian re ihwo re Urhobo wian. 2. Sun emọisikuru na vwo vughe eka re ewian re eshare wian ve e re eya wian. Udje : eshare

Uruemu.		3. Mi se dje erere evo ra mrẹ vwe owian. 4. Mi se dje oka re owian re eshare wian vẹ ọ re eya wian. 5. Mi se si obo re yonori na phiyo ẹbe rayen, Jẹ rhan enanọ ra nọ ayen.		bẹrẹ okpa, eya vworọ ẹbe. Eshare bẹrẹ ibefi, eya kpo ugborho rẹ iyerin, Eshare she egbo, eya she irhe. Nabọ dje ofẹnẹ re ewain re eshare vẹ e re eya rere wo si ayen phiyo ibodu. 3. Si ewian sansan na phiyo ibodu. Udje : Iruo aghwa (Ekakọn-ẹkọn :- imidaka, irhibo, isha, ishavwọ, elẹ, ikoko, iroba, Oriẹ), iyerin-ehwe, ifi-ẹkparọ, okpa-ẹbẹrẹ. Eravwẹ-echuro-(ẹvwe, esi, ogegede, ehọ, ikpukpuyẹkẹ). 4. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo ra wian ewian na vẹ ekuakua ra vwọ wian ayen. 5. Nọ emọisikuru na orhiẹn kpahe uyono na. Jẹ ayen si obo re yonori na phiyo ẹbe rayen.
---------	--	--	--	---

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORIN NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI IYORIN, ITẸMU RERHA**

Ẹdijana resosun. Ephẹrẹ: Isese	Isese re ikun Awanre. (Ikun re Ofovwin)	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se gbe ikun rẹ ofovwin. 2. Me sa ta obo re so ofovwin. 3. Mi se kere ekuakua re vwọ phi ofovwin. 4. Mi sa ta okpetu vẹ umiovwọ re Ofovwin ghwa cha. 5. Me sa ta obo re ru rẹ ofovwin vwọ jẹ she.	1. Ifoto rẹ ihwo ri phi ofovwin. 2. Ifoto rẹ asan re de phi ofovwin wan re.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto rẹ ihwo ri phi ofovwin vwọ ya ibọdu ; O mi gbe ikun re ofovwin owo re phi wanre kẹ emọisikuru na. 2. Sun emọisikuru na vwo vughe obo re so ofovwin kugbẹ obo ri jẹ ofovwin ẹsun. 3. Sun emọisikuru na vwo keri ekuakua re vwọ phi ofovwin. Jẹ ayen riẹn okpetu rẹ ofovwin ghwa cha. 4. Sun emọisikuru na vwọ riẹn idjerhe sansan ra vwọ rhuẹrẹ eta siẹnẹ ofovwin vwọ se re. Jẹ ayen riẹn nẹ ota ẹrhuẹrẹ ghwa ufuoma cha. 5. Sun emọisikuru na vwọ ta ota kpahe ifoto rẹ ofovwin na. Jẹ ayen je rhan enanọ ri nu uyono na rhe.
Ẹdijana Rive: Ephẹrẹ : Erhoeka vẹ otaeta	Eta re gbaphiyọ ẹrevwẹ (Eta ri kpirhin ẹrevwe)	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me kẹrhon re ọsete une re eta ri kpirhin ẹrevwe kugbe obo rẹ oyono na ta eta na wan. 2. Me sa reyọ eta re gbaphiyọ ẹrevwẹ robọ rayen vwoba ha eha vwẹ ilkasi na. 3. Me sa ta eta re kprakon rẹ obo rayen. 4. Mi se si eta re si phiyo ibọdu na phiyo ẹbe rayen.	Ọsete une rẹ eta re kprakon.	Oyono na mi : 1. Hworo ọsete une rẹ eta ri kpirhin ẹrevwe. Ọ me nabọ dje udje rẹ eka eta tiyẹn na. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn ona ra vwọ ta eta na. Udje : Ọmiọvwọ mu ọmọ mie ọmiọvwọ. 3. Sun emọisikuru na vwọ reyọ eta re gbaphiyọ ẹrevwe robọ rayen vwoba ha eha vwẹ ilkasi na. 4. Si eta re gbaphiyọ akon (Eta ri kpirhin ẹrevwe) re gbare phiyo ibọdu rere ayen si phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana	Iruẹru rẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru	1. Ifoto rẹ iruẹru Urhobo	Oyono na mi :

Rerha. Ekuruemu: Uruemu re Akpo-eyere	Urhobo.	na: 1. Mi se kere irueru Urhobo re yono wanre vẹ e rayen riẹnre. 2. Me sa ta kpahe irueru Urhobo ovo rayen riẹn. 3. Si irueru Urhobo re yonori na phiyo ẹbe rayen.	sansan.	1. Sun emoisikuru na vwọ vughe obo re se irueru Urhobo. Kere irueru Urhobo ẹvo vwo dje udje kẹ ayen. 2. Sun ayen vwọ riẹn obo re ru irueru rẹ : Odemuo ; Orọvwẹ ; Orivwin esho ; Ọhọvwọre eshe vẹ efa. Nabọ dje kpahe obo re ru ayen ọvuovo. 3. Reyọ ifoto re irueru na ẹvo vwo dje irueru na fioto. 4. Sun emoisikuru na vwo gbe ikun kpahe irueru Urhobo rayen mrẹ wanre. 5. Si irueru Urhobo re yonori na phiyo ibodu rere ayen si phiyo ẹbe rayen.
Edijana Rene. Ephere: Ese.	Oserien. (Ikomprih eshoni).	Vwẹ oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ibieta kpokpo vẹ irhieta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe. 2. Mi se se ikuegbe na je rhan enano ri nuro rhe. 3. Me sa reyọ ibieta kpokpo na vwo ru urhieta ovo. 4. Mi se si obo re si kẹ ayen phiyo ẹbe rayen.	1. Ishati re si eta kpokpo phiyo. 2. Imikadi re si eta vẹ irhieta kpokpo phiyo.	Oyono na me : 1. Sane ikuegbe ro shephiyo nu obeisese rẹ iklassi na rhe. Ọ me reyọ ishati re eta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe vwọ ya ibodu, yẹrẹ si eta na phiyo ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwo yono eta kpokpo na. Jẹ ayen se ibieta na mu unu rere wo ji sun ayen vwọ reyọ eta na vwo ru irhieta. 3. Sun emoisikuru na vwo se ikuegbe na phiyo evun. Se ugogo emọ ẹvo rere ayen se ikuegbe na phia. 4. Sun emọ na vwọ rhan enano ri nu ikuegbe na rhe. 5. Jẹ emọ na si eta kpokpo na vẹ irhieta ra vwẹ ayen ru phiyo ẹbe rayen. Jẹ ayen ji si ẹkpahọ re enano ri nu ikuegbe na rhe phiyo ẹbe rayen.
Edijana Riyorin.	Ikuegbe ekrẹkrẹ	Vwẹ oba rẹ uyono na, emoisikuru na:	1. Ishati re si eta kpokpo phiyo. 2. Imikadi re si eta	Oyono na me : 1. Sane ikuegbe okrẹkrẹ ro shephiyo nu omọbe

Ilitresho: Iprozu vẹ Eje	vwe omobeises e.	1. Mi se se eta kpokpo/ibieta egagan ri nu ikun na rhe. 2. Me sa reyo eta kpokpo/ibieta egagan na vwo ru irhieeta. 3. Me sa ta ota kpahe oto re ikun na. 4. Mi se dje uyono ro nu ikuegbe na rhe phia. 5. Mi se gbe ikun na/ se ikun na nu evun re omobeises re iklassi na rhe.	kpokpo/ibieta egagan phiyo.	isese re iklassi na rhe. O me reyo ishata re eta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe vwo ya ibodu, yere si eta na phiyo ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwo guono eta kpokpo /ibieta egagan ri evun re ikuegbe na. Sun ayen vwo guono oto re eta/ibieta na rere ayen je reyo eta/ibieta na vwo ru irhieeta, rere ayen ji se eta na mu unu. 3. Si orukre re ikuegbe na ke ayen rere wo sun ayen vwo se ikuegbe na phia. 4. Sun emoisikuru na vwo mre oto re ikun na ve uyono ro nuro rhe vughe. 5. Reyo imikadi re si ibieta/eta kpokpo phiyo ve ifoto ri shekpahe ikun na vwoba yono ayen. 6. No emo na orhien kpahe ikun na. Je ayen si orukre re uyono na phiyo ebe rayen.
Edijana Resan. Ekuruemu: Ekuakua re Uruemu.	Ekuakua owian re Urhobo.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se kere ewian re ihwo Urhobo wian. 2. Mi se dje ekuakua ra vwo wian ewian sansan. 3. Mi se si ede re ekuakua re owian na re si phiyo ibodu phiyo ebe rayen.	1. Ifoto re ekuakua ra vwo wian ewian. Udje : Oda, Efi, Eghwro, Ariri, Ugen, Oze, ikoroba, obere, aphia iroba, Ugbara. etc.	Oyono na mi 1. Sun emoisikuru na vwo kere ewian sansan re Urhobo re yono wanre. Reyo ifoto re ekuakua ra vwo wian ewian na ovuovo vwo ya ibodu. 2. Nabo dje kpahe ekuakua ra vwo wian ewian na ovuovo wo vwo ya ibodu na ve efa. 3. Vwe uphen ke emoisikuru na rere ayen ta ota kpahe ekuakua ra vwo wian ewian rayen vugheri. 4. Si ede re ekuakua na phiyo ibodu. Udje : Ekuakua re iruo re Oghwere :- oda/agada, eghwro, ushurhe, akpere. Okpa-ebere- efi, urhekpe, oze. Iyerin-ehwe- eghore, ugen, ayaro, ariri, iroba-esuo- aphia iroba, evwere ema, obere eruo ve efa.

				5. Sun emoisikuru na vwọ ta ota kpahe erọvwọ re yonori na. Jẹ ayen si edẹ re ekuakua na phiyo ẹbe rayen.
Edijana Righwren. Ephere: Esio	Ikompозis honi.	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe uyovwin ota rẹ oniru na. 2. Me sa rhuẹrẹ iroro phiyo vwo ru irhieta vwẹ Ikompозishoni. 3. Mi se si Ikompозishoni okrẹkrẹ robọ rayen.	1. Ifoto ro shekpahe oniru rẹ Ikompозishoni na.	Oyono na me : 1. Sane uyovwin ota re Ikompозishoni ro shephiyo. O me kẹ emoisikuru na oniru. 2. Sun emoisikuru na vwọ riẹn obo ra rhuẹrẹ iroro phiyo vwo ru irhieta vwẹ Ikompозishoni. 3. Sun ayen vwo se oniru na rere ayen ji sio phiyo ẹbe rayen. 4. Kẹ ayen uphẹn rere ayen si Ikompозishoni robọ rayen. Fuẹrẹ iruo rayen rere wọ kpọ ayen vi.
Edijana Rererere. Ilitresho: Iprozu.	Ikun rẹ iruo aghwa.	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe ewian sansan re Urhobo. 2. Me sa ta ota kpahe eka iruo aghwa sansan rẹ Urhobo ruẹ. 3. Mi se se edẹ rẹ ekuakua re vwọ ru iruo aghwa iyorin. 4. Me sa ta ota kpahe obo re Oghwẹrẹ reyọ ekuakua na vwọ ru iruo.	1. Ifoto vẹ ekuakua sasan rẹ a vwọ wian ewian aghwa	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ vwanriẹ uyono re ewian sansan re Urhobo re yono wanre. Reyọ ifoto vẹ ekuakua ra vwọ wian ewian aghwa vwọ ba yono uyono na. 2. Sun emoisikuru na vwọ riẹn eka iruo aghwa sansan rẹ Urhobo ruẹ. Nabọ dje ekuakua re vwo ru ayen ọvuovo kẹ emoisikuru na. Udje. A vwẹ oda rode vwọ wan ewan, a me rha reyọ oda otete vwọ vwọrẹbe. O vwo oda ra vwọ bẹrẹ okpa. 3. Si edẹ rẹ ekuakua re vwo ru iruo aghwa phiyo ibodu rere wọ nabọ dje obo ra reyọ ọvuovo vwo ruẹ kẹ ayen. Udje. Eghwro, inemẹ, isaboro, ugbara, akpẹrẹ, oda/agada vẹ efa. 4. Gbe ikun re obo re Oghwẹrẹ reyọ ekuakua na vwọ ru iruo
Edijana	Eka re	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru	1. Ishati re si eka re vwo si ọbe	Oyono na me :

Rirhirin. Ephẹrẹ: Esio.	vwo si ọbe.	na: 1. Me sa mrẹ eka re vwọ si ọbe vughe vwẹ evun re ọbeisese rayen. 2. Mi se se ode re eka na ọvuọvo, je ta obo rẹ oka na mudia kẹ 3. Mi se si eka ri fori phiyo asan ro fori vwẹ irhiẹta.	phiyo	1. Reyọ ishati re si eka re vwo si ọbe phiyo vwọ ya ibọdu. O mi rhe sun emọisikuru na vwọ guọno eka ra mrẹ vwẹ ishati na vwẹ ikuegbe re siri vwẹ ọbeisese rayen. Jẹ ayen djeobote oka na kẹ wẹ mrẹ. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn ode re eka na vẹ obo re oka ọvuọvo mudia kẹ. 3. Sun ayen vwọ riẹn iruo rẹ eka na ruẹ vwẹ evun re irhiẹta. Jẹ ayen si eka na vẹ ubiota ro mudia kẹ oka ọvuọvo phiyo ẹbe rayen. 4. Si irhiẹta ekrẹkrẹ phiyo ibọdu rere emọisikuru na si eka ri fori phiyo asan ro fori vwẹ irhiẹta na.
Edijana Rihwe. Ilitresho: Iprozu.	Ikun re emu-ẹgha.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe emu-ẹgha. 2. Mi se dje emu-ẹgha re ayen riẹnre phia. 3. Mi se dje erhuvwu vẹ umiovwo rẹ ẹgha phia. 4. Mi se si orukrẹ re uyono na phiyo ẹbe rayen.	1. Ishati re si emu-ẹgha phiyo. 2. Ifoto re ihwo re ẹgha kuru.	Oyono na mi : 1. Gbe ikun kpahe obo re se emu-ẹgha. Sun emọisikuru na vwọ riẹn nẹ e vwo eka rẹ ẹgha erha : ẹgha rẹ Orho, ẹgha rẹ ekrun vẹ ẹgha re ohwo gha kẹ omoboroyen. Dje udje rẹ ẹgha kẹ ayen. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re ghwa ẹgha rhe vwẹ Urhobo. Jẹ ayen riẹn erhuvwu vẹ umiovwo rẹ ẹgha. 3. Vwẹ uphẹn kẹ emọisikuru na rere ayen vụẹ we emu-ẹgha rayen riẹnre. 4. No emọ na orhiẹn kpahe uyono na. Udje : Die oyen ihwo re orho wen gha? Ta obo re sorọ rẹ ihwo rẹ Urhobo vwọ vwọ ẹgha. Jẹ ayen si orukrẹ re uyono na phiyo ẹbe rayen.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IPRAMARI ESAN, ITEMU RẸSOSUỌ**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌSIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA.	EKUAKUA RẸ UYONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana Rẹsusuọ vẹ Ẹdijana Rive. Ephẹrẹ : Erhoẹka vẹ Otaẹta.	Irhiẹeta Ekrẹkrẹ	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọsikuru na: 1. Me sa ta erọvwọn ivẹ ra mrẹ vwẹ urhiẹeta. 2. Mi se dje Ọroruẹ vẹ otairuo phia vwẹ evun re urhiẹeta. 3. Mi se si urhiẹeta ọkrẹkrẹ robọ rayen re gbare.	1. Ishati ro mu udje re irhiẹeta ekrẹkrẹ sansan.	Oyono na me : 1. Reyọ ishati ro mu udje re irhiẹeta ekrẹkrẹ sansan vwo dje obo re se urhiẹeta ọkrẹkrẹ kẹ emọsikuru na. 2. Sun emọsikuru na vwọ riẹn obo ra ma irhiẹeta wan vwẹ Urhobo. Jẹ ayen riẹn nẹ urhiẹeta ọkrẹkrẹ vwọ Ọroruẹ vẹ otairuo. Udje : Ejiro viẹ. 3. Sun emọsikuru na vwo si irhiẹeta ekrẹkrẹ iyorin rere wọ kpọ ayen vi.
Ẹdijana rerha. Ilitreshọ : Eha (Idrama)	Esio rẹ Eha Ekrẹkrẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọsikuru na: 1. Mi se dje orukugbe vẹ ofẹnẹ re eha re siri vẹ obo re phia vwẹ akpọ. 2. Me sa ta ota kpahe eha ra jẹreyọ na. 3. Me sa ha eha ọkrẹkrẹ ọvo. 4. Mi se si eha ọkrẹkrẹ ọvo phiyo ẹbe rayen.	1. Ifoto ro shekpahe eha ra jẹreyọ na.	Oyono na mi : 1. che sun emọsikuru na vwọ riẹn orukugbe vẹ ofẹnẹ re eha re siri vẹ obo re phia vwẹ akpọ. Jẹ ayen riẹn nẹ eha ọyen ughegbe yẹrẹn ẹroevwokere rẹ obo re sa phia vwẹ akpọ. 2. Sane eha ọvo nu ọbeisese re iklassi na rhe rere wo gbe ikun kpahọn kẹ emọsikuru na. Ghare ẹdia re eha kẹ ayen rere wo sun ayen vwọ ha eha re a sanere na. 3. Sun emọsikuru na vwọ ha eha re a jẹreyọ na. Jẹ ayen si eha na phiyo ẹbe rayen. 4. Sun emọsikuru na vwo si eha ọkrẹkrẹ robọ rayen.
Ẹdijana Rẹne vẹ Ẹdijana	Ena re Akpọeyẹrẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọsikuru na:	1. Ifoto rẹ iruo ena sansan ra mrẹ vwẹ Urhobo.	Oyono na mi : 1. Sun emọsikuru na vwọ vughe obo re se Ona.

Riyorin. Ekuruemu : Uruemu rọ gbare.	.	1. Mi se dje obo re se ona vẹ ode re se ohwo ro ru ona. 2. Mi se kere eka ena re akpọeyere re Urhobo iyorin. 3. Mi se dje erere erha ra mrẹ vwẹ iruo rẹ ena rẹ akpọeyere. 4. Mi se ru iruo ona akpọeyere ọvo nẹ uwevwın rhe.		Gbe ikun kpahe irueru ona vẹ Ọwena ọvo vwẹ Urhobo. 2. Sun emọisikuru na vwo vughe ewena vẹ iruo ena ẹvo vwẹ Urhobo. Udje : Ewẹrẹ vẹ eche ẹma ; idjiko, ide vẹ igen erhuon ; Ekọ vẹ ekpọ ẹkanrọ ; Uwevwın ẹbon vẹ efa, 3. Sun emọisikuru na vwo vughe erere rẹ ewena vẹ ihwo efa mrẹ vwẹ irueru re ena na vwẹ akpọeyere rayen. 4. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re ru iruo rẹ ena na. Kẹ ayen iruo ra ghwa kpo kpahe iruo rẹ ena rẹ akpọeyere.
Edijana Resan. Ephẹrẹ : Erhọeka vẹ Otaeta.	Ikomprihe shoni	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se ibieta kpokpọ vẹ irhieta kpokpọ ri nu ikuegbe na rhe. 2. Mi se se ikuegbe na je rhan enanọ ri nuro rhe. 3. Me sa reyọ ibieta kpokpọ vwo ru urhieta ọvo. 4. Mi se si obo re si kẹ ayen phiyo ẹbe rayen.	1 Ishati re si eta kpokpọ ri nu ikuegbe na rhe phiyo.	Oyono na me : 1. Sane ikuegbe ro shephiyo nu ọbeisese re iklassi na rhe. Ọ me reyọ ishathi rẹ eta kpokpọ ri nu ikuegbe na rhe vwọ ya ibodu, yeren si eta na phiyo ibodu. 2. Sun emọisikuru na vwo yono eta kpokpọ na. Jẹ ayen se ibieta na mu unu rere wo ji sun ayen vwọ reyọ ibieta na vwọ ru irhieta. 3. Sun emọisikuru na vwo se ikuegbe na phiyo evun. Se ugogo emọ ẹvo rere ayen se ikuegbe na phia. 4. Sun emọ na vwọ rhan enanọ ri nu ikuegbe na rhe. 5. Jẹ ayen si eta kpokpọ na vẹ irhieta ra vwe ibieta na ru phiyo ẹbe rayen. Jẹ ayen ji si ẹkpahophiyo re enanọ ri nu ikuegbe na rhe phiyo ẹbe rayen.
Edijana Righwren vẹ Edijana	Eha-ẹha	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje orukugbe vẹ ofenẹ re	1 Ifoto re ihwo re ha eha.	Oyono na me : 1. Ta ota kpren kpahe eha-ẹha, o mi sun emọisikuru na vwọ riẹn orukugbe vẹ ofenẹ re

Rerereren. Ilitresho : Eha (Idrama).		eha re siri vẹ obo re phia vwe akpo. 2. Me sa ha eha ra sane nu obeisese rayen na phia. 3. Me sa ta ugogo eta evo ri shekpahe irueru re eha na vwe Urhobo. 4. Me sa rhan enano ri nu uyono na rhe.		eha re siri vẹ obo re phia vwe akpo kire obo re djere vwe uyono re eha ekrẹkrẹ vwe Edijana rerha. Je ayen rien ne eha oyen eroevwokere re obo re sa phia vwe akpo. 2. Sun emoisikuru na vwo ha eha ra sane nu obeisese rayen na phia. 3. Nabọ kerhon re Urhobo re ayen je. Sun ayen vwo je Urhobo ro gbare vwo ta ota ke ohwohwo vwe irueru re eha na. 4. Sun emọ na vwo rien ugogo eta evo ri shekpahe irueru re eha vwe Urhobo. Udje : Eheha ; Afieha ; Osun eha ; Orɔvwoso ; Oravwoso ; Uvweri ; Aghoghọ vẹ efa. Je ayen rien obo ra sa reyo ugogo eta nana vwo fuere eha.
Edijana Rirhirin. Ekuruemu : Uruemu ro gbare	Erɔvwọ sansan ri weneri vwe uruemu re Urhobo.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje uruemu re ihwo Urhobo erha nu awanre rhe. 2. Me sa ta ofene evo vwe uruemu re ihwo Urhobo nu awanre rhe ve okẹ nana. 3. Mi se si orukre re uyono na phiyo ebe rayen.	1. Ifoto re iruemu Urhobo sansan re che yono na.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo rien uruemu re ihwo Urhobo nu awanre rhe. Je ayen rien obo re ru irueru kire Orovwẹ, Orivwin esho ve efa nu awanre rhe. 2. Sun emọ na vwo rien ofene re obo re ru irueru na vwe awanre ve okẹ nana. Nabọ dje erhuvwu ve umiovwo re ewene na ghwa rhe ke ayen. Udje : Obo re ru ore vwe awanre ve okẹ nana. 3. Si orukre re uyono na phiyo ibodu rere emọ na si phiyo ebe rayen.
Edijana Rihwe. Ephere : Erhọka ve Otaeta.	Urhieta ogrogro.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje obo re Urhieta ogrogro epha. 2. Mi se se Urhieta ogrogro.	1, Ishati re si irhieta igrogro.	Oyono na mi 1. Sun emoisikuru na vwo rien ne Urhieta ogrogro oyen irhieta ive ra rhuon kugbe. Reyọ idje sansan vwo ke ayen rien ne ubiota re orhuon oyen a vwo ma Urhieta ogrogro.

		3. Mi se si Urhięota ogrogro robo rayen. 4. Mi se si oniru sansan ra kę ayen si phiyo ębe rayen		Udje : Mi se re ję Ọ rheree. 2. Si irhięeta ekrękrę ivę phiyo ibodu rere wo sun emọ na vwọ riẹn obo ra rhuọn ayen kugbe vwo ru Urhięota ogrogro. Sun ayen vwọ riẹn obo ra reyọ eta rẹ ọrhuọn sansan vwọ rhuọn irhięeta ekrękrę ivę kugbe. 3. Si oniru sansan kę ayen si phiyo ębe rayen. Reyọ iruo ra ghwa kpo vwọ kę ayen kpahe uyono na.
--	--	---	--	--

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IRAMARI ESAN, ITẸMU RIVẸ**

Ẹdijana Resusuọ. Ilitreshọ : Eha (Idrama).	Ilitreshọ rẹ Urhobo	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje obo re se Ilitreshọ. 2. Me sa ta ofẹnẹ rẹ Ilitreshọ ra vwẹ unu gbe vẹ ọ re siri. 3. Mi se dje eghon rẹ Ilitreshọ rẹ Urhobo vwọri. 4. Mi se gbe osia vwẹ Urhobo.	1. Ishati re si eka vẹ eghon rẹ Ilitreshọ phiyo. 2. Ividio rẹ eha Urhobo re ru phia.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo rẹ Ilitreshọ mudia phiyo vwẹ Urhobo. Nabọ dje ofẹnẹ re isiesi rẹ Ilitreshọ vẹ eka rẹ isiesi efa kẹ ayen. 2. Sun ayen vwọ riẹn ofẹnẹ rẹ Ilitreshọ ra vwẹ unu gbe vẹ ọ re siri. Urhobo vwọ eka rẹ Ilitreshọ ivẹ, e re si phiyotọ vẹ e ra vwẹ unu gbe. 3. Sun emọisikuru na vwọ riẹn aghon rẹ Ilitreshọ erha rẹ Urhobo vwọri : Iprozu, Idrama vẹ Ipoetri. Nabọ dje udje rayen phia. 4. Sun emọisikuru na vwo gbe esia, Jẹ ayen ji nughe rẹ ividio rẹ eha Urhobo re ru phia. Sun ayen vwọ riẹn erhuvwu re Ilitreshọ. 5. No ayen orhiẹn kpahe uyono na rere wo si orukrẹ rẹ uyono na kẹ ayen si phiyo inotu rayen.
Ẹdijana Rivẹ vẹ Ẹdijana Rerha : Ẹkuruemu : Uruemu rọ gbare	Omureyọ rẹ Umwu.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta obo re soro ra vwọ reyọ umwu. 2. Mi se dje kpahe imuoshọ rẹ omureyọ rẹ umwu. 3. Mi se kerri eka re ihwo re sa vwẹ umwu kẹ ihwo. 4. Mi se dje kpahe urhi rẹ usuon rẹ Anajaibo jiri kpahe omushẹ vẹ omureyọ rẹ umwu vẹ imuoshọ rẹ urhi na.	1. Ifoto rẹ ihwo re muoga vẹ Obo ro sivwi ihwo vwẹ Ọsipito. 2. Ifoto rẹ ihwo ri mu umwu reyọ. 3. Ifoto rẹ asan ra da shẹ umwu.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re sorọ ra vwọ reyọ umwu, vẹ oka re ohwo ro fori nẹ ọ kẹ ohwo umwu. Jẹ ayen riẹn nẹ ohwo rọ muoga ọyen reyọ umwu ; Obo, Ọsọmọ, oniọmọ re riẹn kpahe umwu eyen sa kẹ ohwo umwu. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re sorọ ra vwọ ta ne e mu umwu reyọ. Jẹ ayen riẹn umiovwọ rẹ omureyọ re umwu ghwa cha. Jẹ ayen vughe asan ro fori nẹ a da dẹ umwu. 3. Sun ayen vwo vughe Urhi rẹ Usuon rẹ Anajaibo jiri kpahe omureyọ rẹ umwu vẹ

				imuoshọ rẹ urhi na. Udje : NAFDAC vẹ NDLEA. 4. Nọ ayen orhiẹn kpahe uyono na, rere wo jẹ ayen si osikrẹ rẹ uyono na phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana Rẹne. Ephẹrẹ : Isese.	Isese rẹ ikun.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se eta kpokpọ ri nu isese na rhe. 2. Mi se se ikun na phia. 3. Mi se dje ọhọ ivẹ nu ikun na rhe. 4. Me sa ta kpahe unene rẹ ikun na.	1. Ishati re si eta kpokpọ phiyo. 2. Ọbeisese re iklassi na.	Oyono na me : 1. Sane ikuegbe ọvo ro shephiyo nu ọbeisese rẹ iklassi na rhe. Ọ me reyọ ishathi re si eta kpokpọ phiyo vwọ ya ibọdu yerẹn si ayen phiyo ibọdu. Sun emọisikuru na vwo se eta kpokpọ na mu unu, je reyọ ayen vwo ru irhiẹeta. 2. Sun emọisikuru na vwo se ikuegbe na vwẹ ọbeisese rayen. Jẹ ayen se phievun kẹsieye ayen ki se phia. 3. Sun ayen vwọ fuẹrẹ ọhọ sansan kugbẹ unene rẹ ikuegbe na. 4. Sun emọisikuru na vwo si orukrẹ rẹ ikuegbe na phiyo ẹbe rayen rere ayen je rhan enanọ ri nu ro rhe.
Ẹdijana Riyorin vẹ Ẹdijana Resan. Illitreshọ : Ipuẹmu	Isese re ipuẹmu ekrẹkrẹ.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa so ine rẹ oyono na so kẹ ayen. 2. Me sa ta oka rẹ ipuẹmu erha ra mrẹ vwẹ Urhobo 3. Me sa so ine Urhobo rẹ ayen rieren. 4. Me sa ghare ine phiyo okoka rayen.	1. Ọsete ine ra so ine Urhobo phiyo. 2. Ọbeisese rẹ iklassi na.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwo yono eka rẹ ine sansan ra sua vwẹ Urhobo. Jẹ ayen riẹn okẹ vẹ asan ra da so ayen. 2. Sun emloisikuru na vwọ riẹn ofẹnẹ rẹ ine sansan ra sua vwẹ Urhobo. Udje : Ine rẹ ughworivwin, ine re irueru orọvwẹ, ine re eha imitete vẹ efa. Jẹ ayen mrẹvughe nẹ ine na ejobi eka re ipuẹmu vwẹ Urhobo. 3. Vwẹ uphen kẹ emọisikuru na rere ayen so ine rẹ ayen riẹn vẹ i re yonori vwẹ iklassi na. Sun ayen vwọ ghare ine na phiyo eka sansan

				vẹ asan kugbe Ọkẹ ra vwo so ayen.
Edijana Righwren. Ekuemu : Uruemu ro gbare.	Idjerhe ra vwo vue ovue.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje idjerhe ra vwo vue ovue vwe awanre vẹ okẹ nana. 2. Mi se dje ofene re irueru re ovue-ẹvwe vwe awanre vẹ okẹ nana. 3. Me sa ta obo irueru ovue-ẹvwe vwe okẹ nana vwo yovwin nẹ o re awanre.	1. Ifoto re idjerhe vẹ ekuakua ra vwo vue ovue	Oyoyo na mi : 1. Yono emoisikuru na idjerhe sansan ra wan vue ovue vwe awanre vẹ okẹ nana. Reyọ ifoto re idjerhe vẹ ekuakua ra vwo vue ovue vwo ba yono ayen. 2. Reyọ idjedje sansan vwo dje ofene re obo ra vwo vue ovue vwe Ọkẹ awanre vẹ Ọkẹ nana. Jẹ emoisikuru na kerhon. 3. Sun emọ na vwo rien obo re soro re idjerhe ra vwo vue ovue okẹ nana vwo yovwin nẹ okẹ awanre. 4. Vwe uphen kẹ emọ na rere ayen rhan enano ri nu uyono na rhe. Jẹ ayen si orukre re uyono na phiyo ẹbe rayen.
Edijana Rereren. Ephere : Isese.	Isese re ikun.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se eta kpokpo ri nu isese na rhe je vwe ayen je Urhobo. 2. Mi se gbe ikun na phia. 3. Mi se se ede re eheha re evun ikuegbe na. 4. Mi se dje emamo uruemu vẹ uruemu obrabra vwe ikun na phia.	1. Ishati re si eta kpokpo phiyo. 2. Obe ra je reyọ. 3. Ifoto ri shekpahe ikun na.	Oyono na me : 1. Sane ikun ovo nu obe ra je reyọ rhe. O me reyọ ishati re si eta kpokpo ri shekpahe ikun na phiyo vwo ya ibodu yeren si ayen phiyo ibodu. Sun emoisikuru na vwo se eta kpokpo na mu unu, je reyọ ayen vwo ru irhieeta. 2. Sun emoisikuru na vwo kerhon re ikun na, je oyono na gbe ikun na kere obo ro epha vwe obe rayen na. 3. Jẹ emoisikuru na gbe ikun na phia kere obo re oyono na gbe re. 4. Sun emoisikuru na vwo se ede re eheha re evun ikuegbe na. 5. Sun ayen vwo dje emamo uruemu vẹ uruemu obrabra vwe ikun na.
Edijana Rirhirin.	Ilitresho Unu.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na:	1. Isete uhwo ro ine re irueru Urhobo sansan.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo rien eka re Ilitresho

Ilitresho : Ipuemu.		1. Me sa so ine re Urhobo re ayen rienre. 2. Mi se kere irueru Urhobo ra da so ine. 3. Me sa kerhon re osete uhwo ro re ine Urhobo. 4. Me sa so une ovuovo kpahe eka irueru Urhobo sansan re yonori na.	2. Ishati re irueru Urhobo sansan ra da so ine.	- unu sansan. Je ayen so ine Urhobo re ayen rienre. 2. Sun emoisikuru na vwo so ine re Urhobo ra sua vwe irueru sansan kere Orvwe ; Ohonvwo-re-erio, irueru Ore ve Orivwin-esho. Hwo ro ine ri shekpahe irueru na vwe iklassi na. 3. Gbe ikun kpahe irueru obenu na ovuovo rere wo vwe uphen ke emoisikuru na rere ayen gbe ikun roboto re ayen rienre kpahe irueru ve ine na.
Edijana Rihwe. Ekuruemu : Uruemu ro gbare	Erɔvwɔ ra vwɔ yan oyan vwe oke awanre ve oke nana.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ode re ifoto sansan re erɔvwɔ ra vwɔ yan oyan vwe Oke awanre ve Oke nana. 2. Mi se si ifoto na phiyo ebe rayen. 3. Mi se dje umiovwo ve erhuvwu re erɔvwɔ sansan ra vwɔ yan oyan vwe oke awanre ve oke nana. 4. Si ifoto re erɔvwɔ sansan ra vwɔ yan oyan vwe oke awanre ve oke nana	1. Ifoto re erɔvwɔ ra vwɔ yan oyan vwe Oke awanre ve Oke nana. Udje : Oko, Iyesi, Ekrekete, Idjighere, imotosaikoro, oko-oto, oko-enu, ve efa.	Oyono na me : 1. Reyo ifoto re erɔvwɔ ra vwɔ yan oyan vwe oke awanre ve oke nana vwɔ ya ibodu. O cha reyo idjedje vwo sun emoisikuru na vwɔ rien erɔvwɔ ra vwɔ yan oyan vwe oke awanre. Udje : Owɔ, Oko, Iyesi, Ekrekete, Idjighere. Gbe ji sun ayen vwɔ rien e re oke nana. Udje : Idjighere, Itreni, Okuna, Imotosaikoro, Oko-oto, Oko-enu. 2. Sun ayen vwɔ rien umiovwo ve erhuvwu re erɔvwɔ sansan ra vwɔ yan oyan vwe oke awanre ve oke nana. Je ayen rien obo re eriariyen re ona rhi ru oyan kpata. 3. Sun ayen si ifoto re erɔvwɔ sansan ra vwɔ yan oyan vwe oke awanre ve oke nana phiyo ebe rayen.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORIRINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IRAMARI ESAN, ITẸMU RERHA**

Ẹdijana Rẹsosuo vẹ Ẹdijana Rive. Ẹkuruemu : Uruemu ro shekpahe ugboma kugbe irhuon.	Irueru re Orẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe orẹ rẹ orho rayen. 2. Me sa ta ota kpahe obo re vwerhe ayen oma vwẹ orẹ. 3. Mi se dje irhuon rẹ okẹorẹ 4. Mi se si obo re si kẹ ayen phiyo ẹbe rayen.	1. Ifoto rẹ iruẹru orẹ. 2. Ifoto rẹ ihwo ri ru ore	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re se Orẹ. Jẹ ayen riẹn eka rẹ erẹ ẹvo re ruẹ vwẹ Urhobo, marho kẹ Ẹmẹkuoto rayen. Dje ifoto rẹ ihwo ri ru orẹ kẹ ayen. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re sorọ re vwọ ru orẹ vwẹ Urhobo. Jẹ ayen riẹn erọvwọ sansan re ruẹ, marho kẹ irhuon kugbe obo re sa phia vwẹ okẹ orẹ. Udje : E bru ẹdẹ rẹ orẹ e ki ru orẹ ; erhorha cha orho siẹ re de ru orẹ. 3. Vwẹ uphẹn kẹ emọisikuru na rere ayen gbe ikun rẹ orẹ rẹ orho rayen. Gba nọ ayen orhiẹn kpahe uyono na.
Ẹdijana Rerha vẹ Ẹdijana Rẹne. Ephẹrẹ : Esio.	Esio rẹ Ileta	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje obo re sorọ re vwo si ileta. 2. Mi se se odẹ re eka ileta ivẹ na. 3. Mi se si eka ileta ivẹ na kẹ oyono na mrẹ.	1. Ishati re si eka ileta ivẹ na phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwo riẹn obo re sorọ re vwo si ileta. Jẹ ayen riẹn eka rẹ ileta ivẹ re vwori : Ileta omoma vẹ ileta ada. 2. Sun emọisikuru na vwo yono obo re si ileta wan. Nabọ si udje vẹ ofẹnẹ rẹ eka ileta ivẹ na kẹ ayen, rere ayen si oniru wẹn phiyo ẹbe rayen. 3. Vwẹ uphẹn kẹ emọisikuru na rere ayen si ileta obo rayen kẹ we ni. Wọ vẹ ayen nabọ fuẹrẹ obo rẹ ayen siri na rere wọ kpọ ayen vi.
Ẹdijana Riyorin. Ilitreshọ : Iprozu.	Ikun ri vwo isẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se ikuegbe ra jẹ reyo, yerẹn gbe esia ri vwo isẹ. 2. Mi se dje eta re isẹ phia vwẹ ikuegbe yerẹn esia re gberi.	1. Ikuegbe ro vwo isẹ kugbe ifoto vwẹ ọbeisese re iklassi na.	Oyono na me : 1. Sane omamọ ikuegbe ro vwo isẹ nu ọbeisese rẹ iklassi na rhe. O mi sun emọisikuru na vwo se ikuegbe na yerẹn wo gbe esia ri vwo isẹ kẹ ayen. 2. Sun emọisikuru na vwọ fuẹrẹ ikuegbe na rere

		3. Me sa fan otọ re isẹ, ji dje ọhọ re isẹ na ephia. 4. Mi se bru isẹ robọ rayen.		ayen sane isẹ re evun re ikuegbe na phia. 3. Sun emọisikuru na vwo se irhięeta re isẹ na, fuere otọ vẹ ọhọ re isẹ na. 4. Vwẹ uphẹn kẹ emọisikuru na rere ayen gbe esia. Jẹ ayen bru isẹ erha re ayen nyore.
Edijana Resan. Ekuruemu : Uruemu ro shekpahe ugboma kugbe irhuon.	Irhuon re Urhobo.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje obo re se irhuon vwẹ Urhobo. 2. Mi se dje ofẹnẹ re irhuon sansan vwẹ Urhobo. 3. Me sa ta ofẹnẹ re irhuon re osevwẹ vẹ irhuon re ukpaghwa. 4. Mi se kere ekuakua re irhuon re Urhobo.	1. Ifoto re ihwo (Aye, Ọshare, Ọmọtẹ, Ọmọshare vẹ omotete) ri rhuon irhuon re Urhobo.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto re ihwo re Urhobo sansan ri rhuon irhuon Urhobo vwo ba sun emọisikuru na vwo vughe obo re se irhuon kugbe obo re ihwo Urhobo rhuon irhuon wan. 2. Sun ayen vwọ riẹn ofẹnẹ re irhuon re Ọshare vẹ Aye, Ovie, Olorogun, Ọpha, Aye-uwevwiorovwe vẹ eka irhuon efa kugbe irhuon re owian vẹ ọ re eheri. Dje ofẹnẹ re irhuon re ọke awanre vẹ e re ọke nana. 3. Sun ayen vwọ riẹn ofovwe re irhuon re Urhobo. Sun ayen vwọ riẹn edẹ re ekuakua re irhuon re Ovie, Olorogun, Ọshare, Aye vẹ efa re yonori na. 4. Kẹ ayen iruo : Se ekuakua re irhuon iyorin vẹ obo ra vwẹ ayen ruẹ. Dje ofẹnẹ re irhuon re aye vẹ ọ re ọshare.
Edijana Righwren vẹ Edijana Rererẹn. Ilitreshọ : Iprozu.	Ilitreshọ re siri.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se edẹ re ihwo vẹ obo rayen ruru. 2. Mi se gbe ikun kpahe isese na. 3. Ta ota kpahe ephẹre re vwo si Ilitreshọ na (Ema eta ra vwọba sio). 4. Me sa vwanriẹn ọbe na se vwẹ obuwevwın.	1. Ọbeisese re Ilitreshọ ra jẹ reyọ.	Oyono na me : 1. Sane isese re Ilitreshọ ọvo rere o sun emọisikuru na vwo dje edẹ re ihwo vẹ irueru rayen phia. 2. Sun ayen vwọ riẹn eka re ihwo ra mrẹ vwẹ ikueegbe na. Jẹ ayen riẹn ofẹnẹ re ephẹre re Ilitreshọ re siri vẹ ọ re vwo si ebe efa. 3. Si udje re Ephẹre re vwo si Ilitreshọ na phiyo ibodu rere ayen si phiyo ebe rayen. Udje : Ilitreshọ re siri vwo eta re isẹ, Isimili,

				Imetafo, Idiomu, vẹ efa. Nabọ dje udje rẹ ọvuovo kẹ ayen. 4. Nọ ayen orhiẹn kpahe uyono na.
Ẹdijana Rirhirin. Ephẹrẹ : Esio.	Isiese ogrogro.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje erọvwọ ra mrẹ vwẹ isiesi ogrogro. 2. Me sa jẹ uyovwin ota rẹ isiesi ogrogro. 3. Mi se si isiesi ogrogro robo rayen.	1. Ifoto ro shekpahe uyovwin ota rẹ isiesi ogrogro na.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwo riẹn obo re si isiesi ogrogro. 2. Sun emọisikuru na vwo riẹn erọvwọ ra mrẹ vwẹ isiesi ogrogro : Uyovwin ikuegbe na, ẹtuophiyọ, Ugboma (oghwekoko rẹ iroro), vẹ ekuophiyọ rẹ isiesi na. 3. Sun emọisikuru na vwo roro kpahe uyovwin ota ra guonọ si kpahe na. Wọ vẹ ayen sane uyovwin ota ro shephiyọ rere ayen se si ikuegbe robo rayen.
Ẹdijana Rihwe. Ilitreshọ : Iprozu.	Ikuegbe rẹ obo re phiare.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa nabọ kerhọn re ikuegbe na. 2. Mi se gbe ikun rẹ obo rẹ Urhobo nu otọ Aka rhe otọ Urhobo. 3. Mi se si eta kpokpọ na phiyo ẹbe rayen.	1. Imapu rẹ otọ Urhobo. 2. Ifoto ri shekpahe ikuegbe na.	Oyono na mi : 1. Gbe ikun rẹ obo re phiare vwẹ awanre rọ nẹrhe nẹ ihwo Urhobo kua nu Aka rhe kẹ emọisikuru na. Reyọ imapu re Urhobo vwo ya ibọdu rere wo sun ayen vwọ riẹn obo rẹ Urhobo tonphiyo wan vẹ ifovwin rayen phiri vwẹ awanre vwẹ Okẹ rayen vwọ kua nu Aka cha. Wo ji se gbe ikun rẹ orẹ re ru wan re. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn eta kpokpọ ri nu ikuegbe na rhe. Si eta kpokpọ na phiyo ibọdu. Jẹ ayen se rere ayen ji si eta na phiyo ẹbe rayen. 3. Vwẹ uphẹn kẹ ayen rere ayen gbe ikun kpahe obo rẹ ayen rienre kpahe ikuegbe na.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORIN NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IKOLEJI OTETE, UKPE OVO (JSS 1)
ITEMU RẸSOSUO**

ẸDIJANA	OBO RE CHE YONO	OBO RẸ EMỌISIKURU NA SE RU VWẸ ẸKUOMA RẸ UYONO NA.	EKUAKUA RẸ UYONO	OBO RE YONO WAN
Ẹdijana r̄esusu Eph̄er̄e : Erhōeka v̄e Otāeta.	Om̄r̄evugh e r̄e Urhīeta ok̄r̄ek̄e	Vw̄e oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa ta er̄ovw̄o iv̄e ra mr̄e vw̄e urhīeta. 2. Mi se dje Ororue v̄e otairuo phia vw̄e evun re irhīeta. 3. Mi se si irhīeta ek̄r̄ek̄e iyorin rob̄o rayen.	1. Ishati ro mu udje r̄e irhīeta ek̄r̄ek̄e sansan	Oyono na me : 1. Reȳo ishati ro mu udje re irhīeta ek̄r̄ek̄e sansan vwo dje obo re se urhīeta ok̄r̄ek̄e k̄e emọisikuru na. 2. Sun emọisikuru na vw̄o rīen obo ra ma irhīeta wan vw̄e Urhobo. J̄e ayen rīen n̄e urhīeta ok̄r̄ek̄e vwo Ororue v̄e otairuo. Udje : Ej̄iro vīe. 3. Sun emọisikuru na vwo si irhīeta ek̄r̄ek̄e iyorin rere w̄o kp̄o ayen vi.
Ẹdijana Rive. Ilitresh̄o : Eha (Idrama)	Isiesi r̄e Eha/ Idrama Ek̄r̄ek̄e	Vw̄e oba r̄e uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje orukugbe v̄e of̄en̄e re eha re siri v̄e obo re phia vw̄e akp̄o. 2. Me sa ta ota kpahe eha ra j̄ereȳo na. 3. Me sa ha eha ok̄r̄ek̄e ovo. 4. Mi se si eha ok̄r̄ek̄e ovo phiyo ̄ebe rayen.	1 Ifoto ro shekpahe eha ra j̄ereȳo na.	1. Oyono na mi : 2. Sun emọisikuru na vw̄o rīen orukugbe v̄e of̄en̄e r̄e eha re siri v̄e obo re phia vw̄e akp̄o. J̄e ayen rīen n̄e eha oyen ughegbe yer̄en ̄eroevwokere r̄e obo re sa phia vw̄e akp̄o. 3. Sane eha ovo nu ̄obeisese r̄e ik̄lasi na rhe rere wo gbe ikun kpah̄on k̄e emọisikuru na. Ghare ̄edia r̄e eha k̄e ayen rere wo sun ayen vw̄o ha eha ra sanere na. 4. Sun emọisikuru na vw̄o ha eha na. J̄e ayen si eha na phiyo ̄ebe rayen. 5. Sun emọisikuru na vwo si eha ok̄r̄ek̄e rob̄o rayen.

Edijana Rerha. Ekuruemu : Uruemu rogbare.	Ena re Akpoyere vwe Urhobo.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje obo re se ona ve ode re se ohwo ro ru ona. 2. Mi se kere eka ena re akpoyere re Urhobo iyorin. 3. Mi se dje erere erha ra mre vwe iruo re ena re akpoyere. 4. Mi se ru iruo ona akpoyere ovo nu uwevwin rhe.	1. Ifoto re iruo ena sansan ra mre vwe Urhobo.	Oyono na mi : 1 Sun emoisikuru na vwo vughe obo re se Ona. Gbe ikun kpahe irueru ona ve Owena ovo vwe Urhobo. 2 Sun emoisikuru na vwo vughe ewena ve iruo ena ovo vwe Urhobo.Udje : Ewewe ve eche ema ; idjiko, ide ve igen erhuon ; Ekọ ve ekpo ekanro ; Uwevwin ebọn ve efa, 3 Sun emoisikuru na vwo vughe erere re ewena ve ihwo efa mre vwe irueru re ena na vwe akpoyere rayen. 4 Sun emoisikuru na vwo rien obo re ru iruo re ena na. Ke ayen iruo ra ghwa kpo kpahe iruo re ena re akpoyere.
Edijana Rene. Ephere : Erhoka ve Otaeta.	Oserien (Ikomprih eshoni).	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ibieta kpokpo ve irhieeta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe. 2. Mi se se ikuegbe na je rhan enano ri nuro rhe. 3. Me sa reyo ibieta kpokpo vwo ru urhieota ovo. 4. Mi se si obo re si ke ayen phiyo ebe rayen.	1 Ishati re si eta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe phiyo.	Oyono na me : 1. Sane ikuegbe ro shephiyo nu obeisese re iklassi na rhe. O me reyo ishathi re eta kpokpo ri nu ikuegbe na rhe vwo ya ibodu, yeren si eta na phiyo ibodu. 2. Sun emoisikuru na vwo yono eta kpokpo na. Je ayen se ibieta na mu unu rere wo ji sun ayen vwo reyo ibieta na vwo ru irhieeta. 3. Sun emoisikuru na vwo se ikuegbe na phiyo evun. Se ugoto emọ ovo rere ayen se ikuegbe na phia. 4. Sun emọ na vwo rhan enano ri nu ikuegbe na rhe. Je ayen si eta kpokpo na ve irhieeta ra vwe ibieta na ru phiyo ebe rayen. Je ayen ji si ekpahophiyo re enano ri nu ikuegbe na rhe phiyo ebe rayen.
Edijana Riyorin.	Eha-eha.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na:	1. Ifoto re ihwo re ha eha.	Oyono na me : 1. Ta ota kpren kpahe eha na, o mi sun

Ilitresho : Eha (Idrama).		1. Mi se dje orukugbe vẹ ofẹnẹ rẹ eha re siri vẹ obo re phia vwe akpo. 2. Me sa ha eha ra sane nu ọbeisese rayen na phia. 3. Me sa ta ugogo eta ẹvo ri shekpahe iruẹru rẹ eha vwe Urhobo. 4. Me sa rhan enanọ ri nu uyono na rhe.		emoisikuru na vwọ rịen orukugbe vẹ ofẹnẹ rẹ eha re siri vẹ obo re phia vwe akpo kere obo re djere vwe uyono re eha ekrẹkrẹ vwe Ẹdijana rerha. Jẹ ayen rịen nẹ eha ọyen ẹroevwokere rẹ obo re sa phia vwe akpo. 2. Sun emoisikuru na vwọ ha eha ra sane nu ọbeisese rayen na phia. 3. Nabọ kerhọn rẹ Urhobo rẹ emoisikuru na jẹ. Sun ayen vwọ jẹ Urhobo rọ gbare vwọ ta ota kẹ ohwohwo vwe irueru rẹ eha na. 4. Sun emọ na vwọ rịen ugogo eta ẹvo ri shekpahe irueru rẹ eha vwe Urhobo. Udje : Eheha ; Afieha ; Osun eha ; Ọrọvwoso ; Ọravwoso ; Uvweri ; Aghoghọ vẹ efa. Jẹ ayen rịen obo ra sa reyọ ugogo eta nana vwọ fuẹrẹ eha.
Ẹdijana Resan. Ẹkuruemu:	Erọvwon sansan ri wene vwe uruemu rẹ Urhobo.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje uruemu rẹ ihwo Urhobo erha nu awanre rhe. 2. Me sa ta ofẹnẹ ẹvo vwe uruemu rẹ ihwo Urhobo nu awanre rhe vẹ ọke nana. 3. Mi se si orukrẹ rẹ uyono na phiyo ẹbe rayen.	1. Ifoto re iruẹmu Urhobo sansan re che yono na.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ rịen uruemu rẹ ihwo Urhobo nu awanre rhe. Jẹ ayen rịen obo re ru irueru kere Orovwẹ, Orivwin esho vẹ efa nu awanre rhe. 2. Sun emọ na vwọ rịen ofẹnẹ rẹ obo re ru irueru na vwe awanre vẹ ọke nana. Nabọ dje erhuvwu vẹ umiovwo rẹ ewene na ghwa rhe kẹ ayen. Udje : Obo re ru orẹ vwe awanre vẹ ọke nana. 3. Si orukrẹ rẹ uyono na phiyo ibodu rere emọ na si phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana Righwren. Erhọka vẹ Otaeta.	Urhieta Ogrogro	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje obo rẹ Urhieta ogrogro epha.	1. Ishati re si irhieta igrogro phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ rịen nẹ Urhieta ogrogro ọyen irhieta ivẹ ra rhuon kugbe. Reyọ idje sansan vwọ kẹ ayen. Jẹ ayen rịen

		2. Mi se se Urhięota ogrogro. 3. Mi se si Urhięota ogrogro robo rayen. 4. Mi se si oniru sansan ra kę ayen si phiyo ębe rayen		nę ubiota rę ęruon ęyen a vwọ ma urhięota ogrogro. Udje : Mi se re ję Ọ rhe ree. 2. Si irhięeta ekrekre ivę phiyo ibodu rere wo sun emọ na vwo yono obo ra rhuon ayen kugbe vwọ ru urhięota ogrogro. Sun ayen vwọ rięn obo ra reyọ eta rę ęruon sansan vwọ rhuon irhięeta ekrekre ivę kugbe. 3. Si oniru sansan kę ayen si phiyo ębe rayen. Reyọ iruo ra ghwa kpo vwọ kę ayen kpahe uyono na.
Edijana Rerereren. Ilitresho : Eha (Idrama),	Ilitresho re Urhobo.	Vwę oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje obo re se Ilitreshọ. 2. Me sa ta ofęnę re Ilitreshọ ra vwę unu gbe vę ọ re siri. 3. Mi se dje eghon Ilitreshọ re Urhobo vwọri. 4. Mi se gbe osia vwę Urhobo. 5. Me sa ha eha rę ota-ęta kę ohwohwo vwę Urhobo.	1. Ifoto rę eheha 2. Ividio rę eha ovo	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ rięn obo rę Ilitreshọ mudia phiyo vwę Urhobo. Nabọ dje ofęnę rę isiesi re Ilitreshọ vę eka rę isiesi efa kę ayen. 2. Sun ayen vwọ rięn ofęnę rę Ilitreshọ ra vwę unu gbe vę ọ re siri. Urhobo vwọ eka rę Ilitreshọ ivę : ọ ra vwę unu gbe vę ọ re siri. 3. Sun emoisikuru na vwọ rięn aghon rę Ilitreshọ erha re Urhobo vwọri : Iprozu, Idrama vę Ipoetri. Nabọ dje udje rayen phia. 4. Sun emoisikuru na vwọ gbe esia, Ję ayen ji nughe rę ividio rę eha Urhobo re ruphia. Sun ayen vwọ rięn erhuvwu re Ilitreshọ. 5. Ję ayen ha eha ra da ta ota kę ohwohwo.
Edijana Rirhirin : Ekuruemu : Uruemu rọ gbare	Omureyo rę Umwu.	Vwę oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta obo re sorọ ra vwọ reyọ umwu. 2. Mi se dje kpahe imuoshọ rę omureyo rę umwu. 3. Mi se kerі eka re ihwo re sa vwę umwu kę ihwo.	1. Ifoto re ihwo ri muęa vę Ọbo ro sivwi ihwo vwę Ọsipito. 2. Ifoto re ihwo ri mu umwu reyọ. 3. Ifoto rę asan rę a da shę umwu.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ rięn obo re sorọ ra vwọ reyọ umwu, vę eka rę ihwo ri fori nę ayen kę ohwo umwu. Ję ayen rięn nę ohwo rọ muęa ęyen reyọ umwu ; Ọbo, Ọsomọ, oniomọ re rięn kpahe umwu eyen sa kę ohwo umwu. 2. Sun emoisikuru na vwọ rięn obo re sorọ ra

		4. Mi se dje kpahe Urhi re Usuon re Anajaibo jiri kpahe omushẹ ve omureyo re umwu ve imuoshọ re urhi na.		vwo ta ne e mu umwu reyọọ. Je ayen rien umiovwo re omureyo re umwu. Je ayen vughe asan ro fori ne a da de umwu. 3. Sun ayen vwo vughe Urhi re Usuon re Anajaibo jiri kpahe omureyo re umwu ve imuoshọ re urhi na. Udje : NAFDAC ve NDLEA. 4. No ayen orhien kpahe uyono na, re wo je ayen si orukre re uyono na phiyo ebe rayen.
Edijana Rihwe : Ilitreshọ : Ipuemu	Isese re Ipuemu ekrekre.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa so ine re oyono na so ke ayen. 2. Me sa ta oka re ipuemu erha ra mre vwe Urhobo 3. Me sa so ine Urhobo rayen rien. 4. Me sa ghare ine phiyo okoka rayen.	1. Osete ine ra so ine Urhobo phiyo. 2. Obeisese re iklassi na.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo yono eka re ine sansan ra sua vwe Urhobo. Je ayen rien oke ve asan ra da so ayen. 2. Sun emoisikuru na vwo rien ofene re ine sansan ra sua vwe Urhobo. Udje : Ine re ughworivwin, ine re irueru orovwe, ine re eha imitete ve efa. Je ayen mre vughe ne ine na ejobi eka re ipuemu vwe Urhobo. 3. Vwe uphen ke emoisikuru na rere ayen so ine rayen rien ve i re yonori vwe iklassi na. 4. Sun ayen vwo ghare ine na phiyo eka sansan ve asan kugbe Okere ra vwo so ayen.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBO RI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
JSS OVO, ITẸMU RIVẸ**

Ẹdijana Resusuọ vẹ Ẹdijana Rivẹ : Ẹkuruemu: Uruemu rọ gbare.	Idjerhe ra vwọ vuẹ ovuẹ Ọkẹ awanre vẹ Ọkẹ nana.	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje idjerhe ra vwọ vuẹ ovuẹ vwẹ awanre vẹ ọkẹ nana. 2. Mi se dje ofẹnẹ rẹ irueru rẹ ovuẹ-ẹvuẹ vwẹ awanre vẹ ọkẹ nana. 3. Me sa ta obo rẹ irueru ovuẹ- ẹvuẹ vwẹ oke nana vwo yovwin nẹ ọ rẹ awanre. 4. Mi se dje idjerhe sansan ra vwọ ghwa ovuẹ vwe awanre vẹ ọkẹ nana. 5. Mi se si orukrẹ rẹ uyono na phiyọ ẹbe rayen.	1. Ifoto rẹ idjerhe vẹ ekuakua ra vwọ vuẹ ovuẹ	Oyono na mi : 1. Yono emọisikuru na idjerhe sansan ra wan vuẹ ovuẹ vwẹ awanre vẹ okẹ nana. Reyọ ifoto rẹ idjerhe vẹ ekuakua ra vwọ vuẹ ovuẹ Ọkẹ awanre vẹ Ọkẹ nana vwọ ba gbe ikun kẹ ayen. 2. Reyọ idjedje sansan vwo dje ofẹnẹ rẹ obo ra vwọ vuẹ ovuẹ vwẹ Ọkẹ awanre vẹ Ọkẹ nana phia. Jẹ emọisikuru na nabọ kerhọn. 3. Sun emọ na vwọ riẹn obo re sorọ rẹ idjerhe ra vwọ vuẹ ovuẹ ọkẹ nana vwo yovwin nẹ ọkẹ awanre. Si idjerhe sansan ra vwọ ghwa ovuẹ vwẹ awanre vẹ ọkẹ nana phiyọ ibọdu rere ayen sio reyọ. 4. Vwẹ uphẹn kẹ emọ na rere ayen rhan enano ri nu uyono na rhe. Jẹ ayen si orukrẹ rẹ uyono na phiyọ ẹbe rayen.
Ẹdijana Rerha vẹ Ẹdijana Rẹne. Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ Otaẹta.	Oseriẹn (Ikompri hẹshọni).	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se gbe ikuegbe na kprẹn. 2. Mi se se ikuegbe na je rhan enanọ ri nuro rhe. 3. Me sa reyọ ibieta kpokpọ vwo ru irhiẹta. 4. Mi se se edẹ rẹ ihwo rehẹ ikun na.	1 Ishati rẹ si eta kpokpọ ri nu ikuegbe na rhe phiyọ. 2. Ifoto ro shekpahe ikun na.	Oyono na me : 1. Sane ikuegbe nu ọbeisese rẹ iklassi na yẹrẹn ọbe ọfa rhe. Ọ me reyọ ishati rẹ eta kpokpọ ri nu ikuegbe na rhe vwọ ya ibọdu, yẹrẹn si eta na phiyọ ibọdu, kẹsiẹyen o ki gbe ikun na kẹ emọisikuru na.. 2. Sun emọisikuru na vwo yono eta kpokpọ na. Jẹ ayen se ibieta na mu unu rere wo ji sun ayen vwọ reyọ ibieta na vwọ ru irhiẹta. 3. Sun emọisikuru na vwo se ikuegbe na phiyọ evun. Se ugogo emọ ẹvo rere ayen se ikuegbe na phia.

				4. Sun emọ na vwọ rhan enanọ ri nu ikuegbe na rhe. 5. Jẹ ayen si eta kpokpọ na vẹ irhięeta ra vwe ibieta na ru phiyo ẹbe rayen. Jẹ ayen ji si ẹkpahophiyo rẹ enanọ ri nu ikuegbe na rhe phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana Riyorin vẹ Ẹdijana Resan. Ilitresho : Ipoetri.	Isese rẹ Ipuemu.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọsikuru na: 1. Me sa so ine rẹ oyono na so kẹ ayen vẹ efa. 2. Me sa ta oka rẹ ipuemu erha ra mrẹ vwẹ Urhobo 3. Me sa so ine Urhobo sua vwẹ Orọvwen, Ishoshi, Orivwin-esho, Uvie-eriọ vẹ efa rayen rięeren. 4. Me sa ghare ine phiyo okoka rayen.	1. Ọsete ine ra so ine Urhobo phiyo. 2. Ọbeisese rẹ iklassi na.	Oyono na mi : 1. Sun emọsikuru na vwo yono eka rẹ ine sansan ra sua vwẹ irueru sansan vwẹ Urhobo. Jẹ ayen rięen ọkẹ vẹ asan ra da so ayen. So ine kẹ emọ na. 2. Sun emọsikuru na vwọ rięen ofẹnẹ rẹ ine sansan ra sua vwẹ Urhobo. Udje : Ine rẹ ughworivwin, ine rẹ irueru orọvwe, ine rẹ eha imitete vẹ efa. Jẹ ayen mrẹvughe nẹ ine na ejobi eka rẹ ipuemu vwẹ Urhobo. 3. Vwẹ uphẹn kẹ emọsikuru na rere ayen so ine rayen rięnre vẹ i re yonori vwẹ iklassi na. Sun ayen vwọ ghare ine na phiyo eka sansan vẹ asan kugbe Ọkẹ ra vwọ so ayen.
Ẹdijana Righwren vẹ Ẹdijana Rererẹn : Ẹkuruemu	Erọvwon ra vwọ yan oyan.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọsikuru na: 1. Mi se se ode rẹ ifoto sansan rẹ erọvwon ra vwọ yan oyan vwẹ Ọkẹ awanre vẹ Ọkẹ nana. 2. Mi se si ifoto na phiyo ẹbe rayen. 3. Mi se dje umiovwo vẹ erhuvwu rẹ erọvwon sansan ra vwọ yan oyan vwẹ ọkẹ awanre vẹ ọkẹ nana.	1 Ifoto rẹ erọvwọ ra vwọ yan oyan vwẹ Ọkẹ awanre vẹ Ọkẹ nana. Udje : Oko, Iyesi, Ekrẹkẹtẹ, Idjighere, imotosaikoro, oko-oto vẹ efa.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto rẹ erọvwon ra vwọ yan oyan vwẹ ọkẹ awanre vẹ ọkẹ nana vwọ ya ibodu. O me reyọ idjedje sansan vwo sun emọsikuru na vwọ rięen erọvwon ra vwọ yan oyan vwẹ Ọkẹ awanre. Udje : Owọ, Oko, Iyesi, Ekrẹkẹtẹ, Idjighere. Ji sun emọ na vwọ rięen erọvwon ra vwọ yan oyan vwẹ Ọkẹ nana. Udje : Idjighere, Itreni, Okuna, Imotosaikoro, Oko-oto, Oko-enu. 2. Sun ayen vwọ rięen umiovwo vẹ erhuvwu rẹ erọvwon sansan ra vwọ yan oyan vwẹ ọkẹ

				awanre vẹ ọke nana. Jẹ ayen riẹn obo rẹ eriariẹn rẹ ona rhi ru oyan kpata vwe ọke nana. 3. Jẹ ayen si ifoto vẹ edẹ rẹ erọvwon sansan ra vwo yan oyan vwe ọke awanre vẹ ọke nana phiyo ẹbe rayen.
Edijana Rirhrin vẹ Edijana Rihwe : Ekuruemu : Ore	Ere rẹ ihwo rẹ Urhobo	Vwe oba rẹ uyono na, Emojisikuru na: 1. Mi se gbe ikun rẹ irueru rẹ Ore. 2. Mi se kere emekuoto rẹ Urhobo ihwe vẹ Ore rẹ ayen ruẹ. 3. Mi se si obo re yonori phiyo ẹbe rayen.	1 Ifoto rẹ irueru rẹ Ore vẹ ihwo ri ru Ore.	Oyono na mi : 1. Gbe ikun rẹ irueru rẹ Ore re ru wanre kẹ emojisikuru na. O me reyo ifoto re irueru rẹ Ore vwoba dje obo re se Ore kẹ ayen. 2. Sun emojisikuru na vwo vughe Ere re ruẹ vwe emekuoto sansan rẹ Urhobo, marho kẹ i re ruẹ vwe orho vẹ ekogho rayen. 3. Sun emojisikuru na vwo riẹn ne ohwo ji se ru Ore kẹ omoboroyen. Udje : Ore re Orọvwen, Irueru rẹ ẹkarophiyo rẹ ẹduvwie rẹ ohwo vẹ efa. 4. Jẹ ayen riẹn obo re sorọ re vwo ru Ore vẹ erere ra mre vwe Ore eruo.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORIRINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
JSS OVO, ITẸMU RERHA**

Ẹdijana resosuo vẹ Ẹdijana Rive : Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ Otaẹta	Ileta Esio.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje obo re sorọ re vwo si ileta. 2. Mi se se ode rẹ eka ileta ivẹ na. 3. Mi se si eka ileta ivẹ na kẹ oyono na mre. 4. Mi se si ileta robọ rayen.	Ishati re si ileta phiyo	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ riẹn obo re sorọ re vwo si ileta. Jẹ ayen riẹn eka rẹ ileta ivẹ re vwori : Ileta omoma vẹ ileta ada. 2. Sun emọisikuru na vwo yono obo re si ileta wan. Nabọ si udje vẹ ofẹnẹ rẹ eka ileta ivẹ na kẹ ayen, rere ayen si oniru wẹn phiyo ẹbe rayen. 3. Vwẹ uphẹn kẹ emọisikuru na rere ayen si ileta robọ rayen kẹ wẹ ni. Wọ vẹ ayen nabọ fuẹrẹ obo rayen siri na rere wọ kpọ ayen vi.
Ẹdijana Rerha vẹ Ẹdijana Rene. Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ Otaẹta	Oseriẹn (Ikomprih eshoni)	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se ikuegbe ra jẹreyọ, yẹrẹn gbe esia efa. 2. Mi se se ikuegbe na je rhan enanọ ri nuro rhe. 3. Me sa fan otọ rẹ eta kpokpọ vwẹ ikuegbe na. 4. Me sa vwẹ eta kpokpọ na vwo ru irhiẹta robọ rayen.	!. Ishati re si eta vẹ irhiẹta kpokpọ phiyo.	Oyono na me : 1. Sane omamọ ikuegbe nu ọbeisese rẹ iklassi na rhe. O mi sun emọisikuru na vwo se ikuegbe na fioto. 2. Sun emọisikuru na vwọ fuẹrẹ ikuegbe na rere ayen sane eta kpokpọ rehẹ evun rẹ ikuegbe na phia. Ji sun ayen vwọ fuẹrẹ otọ eta kpokpọ na vẹ ọhọ rayen muru vwẹ ikuegbe na. 3. Sun emọisikuru na wọ je vwẹ uphẹn kẹ emọisikuru na rere ayen gbe ikuegbe na kprẹn.
Ẹdijana Riyorin vẹ Ẹdijana Resan : Ẹkuruemu : Uruemu rọ gbare	Irhuon rẹ Urhobo	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje obo re se irhuon vwẹ Urhobo. 2. Mi se dje ofẹnẹ rẹ irhuon sansan vwẹ Urhobo. 3. Me sa ta ofẹnẹ rẹ irhuon rẹ osẹvwe vẹ irhuon rẹ	1 Ifoto rẹ ihwo ri rhuon eka rẹ irhuon sansan rẹ ihwo Urhobo rhuon.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto rẹ ihwo Urhobo sansan ri rhuon irhuon Urhobo vwo ba sun emọisikuru na vwo vughe obo re se irhuon kugbe obo rẹ ihwo Urhobo rhuon irhuon wan. 2. Sun ayen vwo riẹn ofẹnẹ rẹ irhuon rẹ Ọshare vẹ Aye, Ovie, Olorogun, Ọpha, Aye-uwevwiorovwẹ vẹ eka irhuon efa kugbe

		ukpaghwa. 4. Mi se kere ekuakua re irhuon re Urhobo.		irhuon re owian ve o re eheri. Dje ofene re irhuon re oke awanre ve e re oke nana. 3. Sun ayen vwo rien ofovwe re irhuon re Urhobo. Sun ayen vwo rien ede re ekuakua re irhuon re Ovie, Olorogun, Oshare, Aye ve efa re yonori na. 4. Ke emo na iruo : Se ekuakua re irhuon iyorin ve obo ra vwe ayen rue. Dje ofene re irhuon re aye ve o re oshare.
Edijana Righwren ve Edijana Rereren : Ilitresho.	Isese ne Ilitresho re siri.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se se ede re eheha ve edia re ayen hare. 2. Mi se gbe ikun re isese na. 3. Me sa ta ota kpahe ephere re vwo si Ilitresho na (Ema eta ra vwoba sio). 4. Me sa vwanrie obe na se vwe obuwevwin.	1 Obe Ilitresho ra jereyo. 2 Ifoto ri shekpahe ikuegbe na.	Oyono na me : 1. Sane isese re Ilitresho ovo rere o sun emoisikuru na vwo dje ede re eheha na ve irueru rayen phia. 2. Sun emo na vwo rien eka re eheha ra mre vwe Ilitresho. Je ayen rien ofene re ephere re Ilitresho re siri ve o re vwo si ebe efa. 3. Si udje re ephere re vwo si Ilitresho na phiyo ibodu rere ayen si phiyo ebe rayen. Udje : Ilitresho re siri vwo eta re ise, Isimili, Imetafo, Idimu, ve efa. Nabo dje udje re ovuovo ke ayen. 4. No ayen orhien kpahe uyono na.
Edijana Rirhirin : Ephere : Erhoka ve Otaeta	Isiesi Ogrogro.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje erovwon ra mre vwe isiesi ogrogro. 2. Me sa je uyovwin ota re isiesi ogrogro. 3. Mi se si isiesi ogrogro robo rayen.	Ishati re erovwon ra mre vwe isiesi ogrogro	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo rien obo re si isiesi ogrogro. 2. Sun emoisikuru na vwo rien erovwon ra mre vwe isiesi ogrogro : Uyovwin ikuegbe na, etuophiyo, Ugboma (oghwekoko re iroro), ve ekuophiyo re isiesi na. 3. Sun emoisikuru na vwo roro kpahe uyovwin ota ra guono si kpahe na. Wo ve ayen sane uyovwin ota ro shephiyo rere ayen se si

				ikuegbe robọ rayen.
Ẹdijana Rihwe : Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ Otaẹta	Ikuegbe re obo re phiare.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Me sa nabọ kerhọn re ikuegbe re obo re phiare vwẹ awanre, udje : ikun rẹ obo rẹ Urhobo ru nu Aka rhe. 2. Me sa vwariẹn ikun na gbe. 3. Mi se si eta kpokpọ rẹ ikun na phiyo ẹbe rayen je vwẹ ayen ta ota.	1. Ishati rẹ eta kpokpọ rẹ ikun na. 2. Imapu rẹ otọ Urhobo.	Oyono na mi : 1. Gbe ikun rẹ obo re phiare vwẹ awanre rọ nẹrhe nẹ ihwo Urhobo kua nu Aka rhe kẹ emọisikuru na. Reyọ imapu rẹ Urhobo vwọ ya ibọdu rere wo sun ayen vwọ riẹn obo rẹ Urhobo tonphiyo wan vẹ ifovwin rẹ ayen phiri vwẹ awanre Ọke rayen vwọ kua nu Aka cha. Wo ji se gbe ikun rẹ orẹ re ru wanre. 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn eta kpokpọ ri nu ikuegbe na rhe. Si eta kpokpọ na phiyo ibọdu. Jẹ ayen se rere ayen ji si eta na phiyo ẹbe rayen. 3. Vwẹ uphẹn kẹ ayen rere ayen gbe ikun kpahe obo rẹ ayen riẹnre kpahe ikuegbe na.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IKẸLEJI OTETE, UKPE RIVE (JSS 11) ITẸMU RẸSOSUỌ**

Ẹdijana Rẹsosuọ vẹ Ẹdijana Rive : Ephẹrẹ : Erhọkẹ vẹ Otaẹta	Ifonẹtiki Enọnọhọ rẹ Urhobo.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje ofẹnẹ rẹ ibiẹbe vẹ ibiedo. 2. Mi se se ibiẹbe vẹ ibiedo re Urhobo vwori. 3. Mi se si ibiẹbe na vẹ ibiedo na phiyo ẹbe rayen.	1. Ishati ro dje ifonẹtiki re Urhobo vẹ eka rayen. 2. Ishati re si ibiẹbe vẹ ibiedo phiyo.	Oyono na me : 1. Reyọ ishati rẹ ifonẹtiki rẹ Urhobo vwo ya ibodu, Sun emọisikuru na vwo riẹn obo re se ifonẹtiki : « Uyono kpahe edo rẹ ibiẹbe rẹ ephẹrẹ rẹ ihwo jẹ ». 2. Sun emọisikuru na vwọ riẹn ibiedo upho rẹ Urhobo /a/, /e/, /ε /, /i/, /o/, /ɔ /, /u/. Jẹ ayen riẹn nẹ ibiedo na eyen cha ohwo uko vwo se ibiẹbe vẹ ibieta vwẹ ephẹrẹ. 3. Si ibiẹbe vẹ ibiedo Urhobo na ejobi phiyo ibodu rere wọ vẹ ayen se kugbe. 4. Jẹ ayen se ibiedo na mu unu rere ayen ji si phiyo ẹbe rayen.
Ẹdijana Rerha vẹ Ẹdijana Rene : Ilitreshọ	Ilitresho re siri vwẹ Urhobo	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se edẹ rẹ eheha vẹ edia rẹ ayen hare. 2. Mi se gbe ikun kpahe isese na. 3. Me sa ta ota kpahe ephẹrẹ re vwo si Ilitreshọ na (Ema eta ra vwoba sio). 4. Me sa vwanriẹ ọbe na se vwẹ obuwevwın.	1. Ividio re eheha vwẹ idrama re Urhobo. 2. Ọbeisese rẹ Ilitreshọ ra jẹ reyọ.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ riẹn ofẹnẹ re Ilitresho unu vẹ Ilitresho re siri. Nabọ dje aghon rẹ Ilitresho erha re vwori : Iprozu (Ikuegbe) ; Idrama (Eha) vẹ ipuemu (Ine/Ineaghwanre). 2. Sun emọ na vwọ riẹn eka re eheha ra mrẹ vwẹ Ilitreshọ. Jẹ ayen riẹn ofẹnẹ re ephẹrẹ rẹ Ilitreshọ re siri vẹ ọ rẹ vwo si ẹbe efa. Udje : Isimili, Imẹtafo, Idiomu, vẹ efa. Nabọ dje udje rẹ ọvuovo kẹ ayen. 3. Si udje rẹ eka rẹ Ilitreshọ erha na phiyo ibodu rere ayen si phiyo ẹbe rayen. Sun ayen vwọ mrẹ eka rẹ Ilitreshọ re siri erha na vughe vwẹ ẹbe rayen. 4. Nọ ayen orhiẹn kpahe uyono na.
Ẹdijana	Irueru rẹ	Vwẹ oba re uyono na, emọisikuru	1. Ifoto rẹ iwevwın vẹ eka rẹ	Oyono na mi :

riyorin ve Edijana Resan : Ekuruemu	Egago vwe Urhobo	na: 1. Me sa ta ota kpahe obo re se Ega/Egago. 2. Mi se se ede re ega sansan ra mre vwe ubroto Urhobo. 3. Me sa ta ota kpahe esegbuyota re eka re Ega ive. 4. Mi se si obo re oyono si ke ayen.	Ega sansan.	1. Sun emoisikuru na vwo rien obo re se Ega/Egago. Gbe ikun ro shekpahe egago ke ayen rere wo dje kpahe eka re ega sansan ve irueru rayen. 2. Si eka re Ega sansan ra mre vwe Urhobo phiyo ibodu yeren vwe ishata rayen vwo ya ibodu. Udje : Edjo-ega ; igbe, Ishoshi, Alufa, Iseri ijihova, Oghene-Uku. 3. Sun emoisikuru na vwo rien esegbuyota re Urhobo vwori kpahe Ega sansan na. 4. Vwanrien uyono na rere wo je emo na si orukre re uyono na phiyo ebe rayen.
Edijana Righwren ve Edijana Rereren : Ephere : Erhoka ve Otaeta	Eghon re Ejaje	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje uche eghon ejaje re Urhobo vwori. 2. Mi se se ede re eghon ejaje na. 3. Mi se dje udje re ubiota ive ri mudia ke eghon ejaje na.	1. Ishata re si eghon ejaje ve idje rayen phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo rien ne kephere kephere vwo eghon ejaje ereren. Nabo dje obo re eghon ejaje mudia phiyo vwe ephere. 2. Sun emoisikuru na vwo rien eghon ejaje nana ve udje rayen : Ode ; Ediodo ; Otairuo ve Odjephia. 3. Sun emoisikuru na vwo rien eghon ejaje nana ve udje rayen vwe Edijana Rereren : Odjedia ; Orhuon ; Orhuonba ; Ekpere. 4. Si eghon ejaje ereren na ve idjedje rayen phiyo ibodu rere emo na si ayen phiyo ebe rayen.
Edijana Rirhirin ve Edijana Rihwe. Ekuruemu	Iruo sansan re Ihwo re Urhobo rue	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta obo ro vwo fo ne e ru iruo. 2. Mi se dje eka re iruo iyorin re ihwo Urhobo rue. 3. Mi se dje obo re ru iruo ovo	1. Ishata re si iruo sansan re ihwo rue phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo rien obo re se iruo ve obo ro vwo fo ne e ru iruo. Gbe ikun kpahe eka re ewian sansan re ihwo Urhobo wian ke ayen. 2. Reyọ ishata re si eka iruo sansan phiyo vwoba yono. Je emoisikuru na se ode re iruo

		wan. 4. Mi se si orukrẹ rẹ uyono na phiyo ẹbe rayen.		rẹ esẹ vẹ ini rayen rue, rere wo se efa vwo ba. Udje : Ekiẹchuọ; iruo aghwa ; okpa ẹbẹrẹ ; iroba ẹsuọ ; iruo-obọ vẹ efa. 3. Sun emọ na vwọ riẹn erhuvwu vẹ erere ra mrẹ vwe iruo sansan re yonori na. 4. Si orukrẹ rẹ uyono na kẹ ayen si phiyo ẹbe rayen.
--	--	--	--	--

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORIN NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IKOLEJI OTETE, UKPE RIVE (JSS 11) ITEMU RIVE**

Ẹdijana Resosuo vẹ Ẹdijana Rive :: Ẹkuruemu	Iruo sansan rẹ Ihwo rẹ Urhobo rue	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta obo ro vwo fo nẹ e ru iruo. 2. Mi se dje eka rẹ iruo iyorin rẹ ihwo Urhobo rue. 3. Mi se dje obo re ru iruo ovo wan. 4. Mi se si orukrẹ rẹ uyono na phiyo ebe rayen.	1. Ishati re si iruo sansan rẹ ihwo rue phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ riẹn obo re se iruo vẹ obo ro vwo fo nẹ e ru iruo. Gbe ikun kpahe eka rẹ ewian sansan rẹ ihwo Urhobo wian kẹ ayen. 2. Reyọ ishati re si eka iruo sansan phiyo vwoba yono. Jẹ emoisikuru na se ode rẹ iruo re esẹ vẹ ini rayen rue, rere wo se efa vwọ ba. Udje : Ekiẹchuo ; iruo aghwa ; okpa eberẹ ; iroba esuo ; iruo obọ vẹ efa. 3. Sun emọ na vwọ riẹn erhuvwu vẹ erere ra mrẹ vwẹ iruo sansan re yonori na. 4. Si orukrẹ rẹ uyono na kẹ ayen si phiyo ebe rayen.
Ẹdijana Rerha vẹ Ẹdijana Rene : Erhọeka vẹ Otaeta	Eta Ẹrhuon vwẹ Urhobo.	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se ku ibiẹbe upho vẹ ibiẹbe akon kugbe vwo ru ibieta elọlọhọ. 2. Me sa ghare ibieta elọlọhọ phiyo isilebo. 3. Mi se se eta elọlọhọ re yono ayen nene isilebo. 4. Mi se si ibieta sansan nene isilebo rayen.	1. Ishati rẹ isilebo rẹ ibieta vẹ irhieta ekreke. 2. Imikadi re si ibieta vẹ eta rẹ ofuovo vẹ ofuive phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ riẹn obo re ku ibiẹbeupho vẹ ibiẹbeakon kugbe vwo ru ibieta elọlọhọ. Reyọ ibieta rẹ isilebo (ofu) ovo (CV) Udje : ba, be, bẹ, bi bo bọ, bu ; cha che che chi etc. kugbẹ isilebo (ofu) ive (V+CV). Udje : a-be, a-bọ, a-da, u-fi, o-vie, o-rẹ, kugbẹ efa vwọ tonphiyo. 2. Sun emoisikuru na vwo riẹn obo rẹ eriarien rẹ isilebo cha ohwo uko vwo se ibieta vẹ irhieta. Si eta sansan nene isilebo rayen rere wo sun ayen vwo se eta nana rierien unu. 3. Yono ayen uche ofu (isilebo) rẹ eta sansan, je ayen si obo re yonori na phiyo ebe rayen.
Ẹdijana Riyorin :	Ọghwẹkok o re eta	Vwẹ oba re uyono na, emoisikuru na:	1. Ishati re si ibieta ri vwo ofu (isilesu) sansan phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ riẹn obo re ku

Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ Otaẹta	elọlọhọ.	1. Mi se ku ibiẹbe upho vẹ ibiẹbe akon kugbe vwo ru ibieta elọlọhọ. 2. Me sa ghare ibieta elọlọhọ phiyo isilebo. 3. Mi se se eta elọlọhọ re yono ayen. 4. Mi se si ibieta / eta nene ofu (isilebo) rẹ eta na.		ibiẹbeupho vẹ ibiẹbeakon kugbe vwo ru ibieta ri vwo ofu (isilebo) erha, vẹ ẹne. Ibieta ri vwo isilebo (ofu) erha (V-CV-CV) Udje :i-yo-rin, i-sha-vwo, ọ-mọ -tẹ. Eta ri vwo isilebo (ofu) ẹne (V-CV-CV-CV) Udje : ọ-si-pi-to ; ọ-mọ-sha-re, ọ-mọ-to-bẹ. 2. Reyọ ishati re si ibieta ri vwo ofu (isilesu) sansan phiyo vwoba yono ayen. 3. Se/ si eta sansan kẹ emọisikuru na rere ayen si obo re ayen nyori/ mrẹre nene ofu (isilebo) re eta na.
Ẹdijana Resan vẹ Ẹdijana Righwren : Ephẹrẹ : Erhọẹka vẹ Otaẹta	Ẹrhuon rẹ Irhiẹeta vwẹ Urhobo.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje obo rẹ urhiẹota epha. 2. Mi se dje eka re irhiẹeta rẹ Urhobo vwori. 3. Mi se si udje rẹ irhiẹeta re yono ayen. 4. Me sa kpahe phiyo enano ri nu uyono na rhe.	1. Ishati re si irhiẹeta sansan phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emọisikuru na vwọ karophiyo ọghwẹkoko rẹ eta elọlọhọ re yono wanre, ọ me reyọ ishati re si ibieta vẹ irhiẹeta phiyo vwo dje obo ra vwẹ ibieta vwo ru eta vẹ irhiẹeta wan vwe Urhobo. 2. Sun emọ na vwọ rien obo rẹ urhieeta epha : urhiẹota vwo ọrorue (subject), Otairuo (verb) vẹ oboata (predicate). Udje : Okoro (ọrorue /subject) hwe (Otairu /verb) Otiti (oboata /predicate). 3. Sun emọ na vwọ rien eka re irhiẹeta re Urhobo vwori- : i. Urhiẹota ọlọlọhọ. ii. Urhieota agbava. iii. Urhieota ohehere. Dje udje rẹ eka na ọvuovo kẹ ayen. Jẹ ayen rien ne kurheota kurhieota vwo ọhọ rọ gbare. 4. Reyọ ishati re si irhiẹeta sansan vwo ru udje rẹ eka irhiẹeta erha na kẹ emọisikuru na.
Ẹdijana Rẹreren : Ephẹrẹ	Oserien (Ikomprih eshoni)	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se gbe ikun rẹ isese ra	1. Ishati re si isẹ ri nu ikuegbe na rhe phiyo vẹ otọ rayen. 2. Ishati re si eta kpokpọ vẹ otọ	Oyono na me : 1. Sane omamọ rẹ ikuegbe ro vwo isẹ vẹ eghon eta, O mi sun emọisikuru na vwo se ikun na

		sanere na. 2. Mi se se eta kpokpo ri nu ikun na rhe, je vwe ayen ru irhieta eloloho. 3. Me sa fan oto re ise ri nu ikun na rhe. 4. Me sa rhan enano ri nu isese na rhe.	re eta na phiyo. 3. Obe isese re iklassi na.	ku uyovwin. 2. Sun emo na vwo rien eta kpokpo ve eta ri fiemu vwe isese na rere wo ve ayen nabo fuere oto re eta na. Sun ayen vwo reyo ibieta na vwo ru irhieta. 3. Sane ise ve eghon eta re ikuegbe na phia rere wo sun emo na vwo rien oto re eta na ve obo re ayen mudia phiyo vwe ephere. 4. Sun emo na vwo rhan enano ri nu ikuegbe na rhe.
Edijana Rirhirn ve Edijana Rihwe : Ilitresho	Ilitresho re otaunu	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se gbe ikun re obo re phiare ve obo re phiaree. 2. Mi se gbe esia, gbe ido, je fan oto re ido. 3. Mi se dje eka re ilitresho re unu re Urhobo vwori.	1. Osete ine re ihwo ri gbe esia, gbe ido ephan. 2. Ifoto yeren ividio re irueru orovwe/ ore.	Oyono na me : 1. Reyo ikuegbe vwo sun emoisikuru na vwo rien obo re se ilitresho re otaunu. Je ayen rien ne onana oka re ilitresho re si phiyoto. 2. Sun emoisikuru na vwo rien eka re ilitresho re otaunu re Urhobo vwori. Udje : Esia, Ido, ikuegbe re obo re phiare ve obo re phiaree, irueru ore, ine ve eha-eha. 3. Sun emoisikuru na vwo gbe esia, gbe ido je fan oto rayen, gbe ikun re obo rayen rhiro mre.

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORIN NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IKOLEJI OTETE, UKPE RIVE (JSS 11) ITEMU RERHA**

Ẹdijana Resosuo vẹ Ẹdijana Rive : Ephere	Ẹrhuon rẹ irhieeta ive.	Vwe oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa rhuon irhieeta ive kugbe. 2. Mi se se irhieeta ive ra rhuon kugbe. 3. Me sa rhuon irhieeta rẹ oyono na vwo kẹ ayen kugbe.	1. Obe isese rẹ iklassi na. 2. Imikadi re si irhieeta elolohọ phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwo rien obo ra rhuon irhieeta ive kugbe. Reyọ udje sansan vwo dje obo ra rhuon irhieeta elolohọ ive vwo ru uirhieeta ololohọ, urhieeta agbava yerẹn urhieeta ohehere. 2. Wọ vẹ emọ na me nabọ fuere idje sansan na kugbe:- i. Me wan odavwini na+ A kẹ vwe iruo na= Me vwo wan odavwini na nu, a da kẹ vwe iruo na. ii. Mi chere emu+ Me vẹ emọ me cha re emu na nonẹ na = Mi chere emu re me vẹ emọ me cha re nonẹ na. 3. Si irhieeta elolohọ ivive iyorin rere wọ vwe emọ na nẹ ayen rhuon ayen kugbe.
Ẹdijana Rerha vẹ Ẹdijana Rene : Ekuruemu	Oguan rẹ aguare sansan vwe Urhobo	Vwe oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje ofene rẹ oguan vẹ uwevwin efa. 2. Mi se se eka rẹ eguan sansan vwe Urhobo. 3. Mi se se ede rẹ eguan sansan vwe Orho rayen.	1. Ifoto re Oguan rẹ ihwo da ro agware. 2. Ifoto re Oguan orho.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto rẹ oguan rẹ ihwo da ro agware vwoba yono emoisikuru na obo re se Oguan rẹ agware. Je ayen rien nẹ Oguan oyen uwevwin rẹ ihwo de koko da je iroro, da ro agware yere ru ega. 2. Sun emoisikuru na rien eka rẹ Eguan sansan. Udje: Oguan rẹ Orho; Oguan rẹ Ovie; Oguan rẹ igbe; Oguan rẹ edjo-eguan; Oguan rẹ Ega vẹ efa. 3. Sun emoisikuru na vwo rien obo re rue vwe eka rẹ Eguan sansan na. Vwe uphen kẹ emọ na rere ayen vwe wẹ eka rẹ Eguan rayen rieren vẹ obo re rue vwe Eguan na.
Ẹdijana Riyorin vẹ Ẹdijana Resan: Ekuruemu	Oguan rẹ edjo- eguan vwe Urhobo	Vwe oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe uyono re yono wanre vwe Ẹdijana Rene. 2. Mi se dje obo re rue vwe	1. Ifoto rẹ Oguan rẹ edjo-eguan. 2. Ifoto rẹ iguedjo vẹ ibrorhien.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto rẹ Oguan rẹ edjo-eguan vwoba dje obo rẹ oguan na ephan vẹ obo re rue vwo. Karophiyo nẹ e yono obo re se oguan jowore. 2. Sun emoisikuru na vwo rien eka rẹ Oguan rẹ edjo-

		Oguan rẹ ẹdjo-egun. 3. Mi sa ta eka rẹ egun sansan re de guẹdjo.		egun sansan ra mọrẹ vọrẹ Urhobo. Udje : e guẹdjo vọrẹ :- Oguan rẹ Ovie ; Oguan rẹ ẹghweya ; Oguan orho ; Oguan rẹ Ikotu. 3. Jẹ emọ na riẹn nẹ siẹrẹ ihwo de vwo ẹghwo vọrẹ orere, kẹ ayen ghwa ota na kpo aguare re gun ẹdjo rẹ obo re ghwa ẹghwo na rhe rere a sa rhuẹrẹ ayen phiyo. Jẹ ayen riẹn eka re ihwo ra mọrẹ vọrẹ Oguan re de guẹdjo vọrẹ Urhobo.
Ẹdijana Righwẹn vẹ Ẹdijana Rererẹn : Ephẹrẹ	Obe ovuẹ (Ileta) esio	Vọrẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se dje ofẹnẹ rẹ eka rẹ obe ovuẹ ivẹ na. 2. Mi se dje ekuakua ra mọrẹ vọrẹ ugboma rẹ ileta. 3. Mi se si eka rẹ ileta ivẹ na.	1. Ishati re si Obe ovuẹ okrẹkrẹ phiyo. 2. Ibodu. 3. Obe re si irueru rẹ ileta esio phiyo.	Oyono na me : 1. Reyọ ishati re si Obe ovuẹ okrẹkrẹ phiyo vwoba dje obo re se obe ovuẹ vẹ obo ra mọrẹ vọrẹ evun royen. 2. Sun emọ na vwo riẹn eka re Obe ovuẹ ivẹ rẹ Urhobo vwori : Ileta omoma vẹ ileta ada. Nabọ dje ofẹnẹ rẹ eka ivẹ na. 3. Sun emọ na vwo riẹn awọ sansan ra mọrẹ vọrẹ obe ovuẹ. Reyọ ishati re si ileta okrẹkrẹ phiyo vwo dje fioto. 4. Sun emọ na vwo si eka rẹ ileta ivẹ na phiyo ẹbe rayen. Jẹ ayen si ileta robọ rayen nu uwevwin rhe.
Ẹdijana rirhirin vẹ Ẹdijana Rihwe : Ẹkuruemu	Ekuakua rẹ ihwehwo rẹ Urhobo	Vọrẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se edẹ rẹ ekuakua rẹ ihwehwo rẹ Urhobo. 2. Mi se si ifoto rẹ ekuakua rẹ uhwo phiyo ẹbe rayen. 3. Mi se si igede nu obuhevwin rhe. 4. Mi se dje ofẹnẹ rẹ ekuakua rẹ uhwo rẹ irueru Urhobo erha.	1. Ifoto rẹ ekuakua rẹ uhwo. 2. Obọdẹn rẹ ekuakua rẹ ihwehwo. Udje : Igede, ukiri, agogo, akinse, ibani.	Oyono na mi : 1. Dje ifoto yerẹn obọdẹn rẹ ekuakua rẹ ihwehwo rẹ Urhobo sansan kẹ emọisikuru na. Sun emọ na vwo riẹn edẹ rẹ ekuakua rẹ ihwehwo sansan na. 2. Sun emọisikuru na vwo riẹn nẹ ku oka rẹ asan ku oka rẹ ihwehwo. Udje : Ekuakua rẹ ihwehwo rẹ Igbe vẹ e rẹ Ishoshi dia ovoo. Jẹ ayen riẹn orukugbe rẹ ekuakua rẹ uhwo, ine esuo vẹ eha egbe. Jẹ emọisikuru se edẹ rẹ ekuakua rẹ uhwo rayen riẹnre. Jẹ ayen si ifoto rẹ ekuakua na phiyo ẹbe rayen. Jẹ ayen reyọ imiko vẹ iroba vwo si igede nu uwevwin rhe.

AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORINẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IKOLEJI OTETE, UKPE RERHA (JSS 111)
ITEMU RẸSOSUO

Ẹdijana R̄sosuo v̄e Ẹdijana Riv̄e : Eph̄ere	Eka r̄e irhīeta.	Vw̄e oba r̄e uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se si irhīeta el̄ol̄oh̄o kugb̄e irhīeta v̄e egh̄on re yono ayen. 2. Mi se se irhīeta el̄ol̄oh̄o kugb̄e irhīeta v̄e egh̄on re yono ayen. 3. Mi se si irhīeta el̄ol̄oh̄o kugb̄e irhīeta v̄e egh̄on robo rayen.	1. Ishati re si irhīeta el̄ol̄oh̄o phiyo 2. Ishati re si irhīeta v̄e egh̄on phiyo	Oyono na mi : 1. Sun em̄oisikuru na vw̄o karophiyo uyono r̄e eka irhīeta re yono wanre. :- Irhīeta el̄ol̄oh̄o ; irhīeta v̄e egh̄on ; irhīeta v̄e egh̄on buebun. Reȳo udje r̄e eka irhīeta re yono wanre vwo ruo. 2. Reȳo ishati re si irhīeta el̄ol̄oh̄o kugb̄e o re si irhīeta v̄e egh̄on phiyo vw̄o ya ib̄odu ȳeren si ayen phiyo ib̄odu rere wo sun em̄o na vw̄o vwanrīen irhīeta na se. Udje :- Urhīeta ol̄ol̄oh̄o : Ekpahe mūe+ Avwanre chedia uwevwin= Avwanre chedia uwevwin keridie ekpahe mūe. Urhīeta v̄e egh̄on : Ejiro fob̄o vren+ O chere ukodo k̄e oshare r̄oyen= Ejiro fob̄o vren chere ukodo k̄e oshare r̄oyen. 3. Sun em̄oisikuru na vwo si irhīeta el̄ol̄oh̄o kugb̄e irhīeta v̄e egh̄on ihwe. J̄e ayen se obo rayen siri na rere w̄o kp̄o ayen vi.
Ẹdijana Rerha v̄e Ẹdijana R̄ene : Ilitresh̄o	Idrama (Eha ok̄r̄ek̄r̄e) ra vw̄e Urhobo si	Vw̄e oba r̄e uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se se idrama ra vw̄e Urhobo si na. 2. Mi se dje aghwanre r̄e eha na yono ohwo phia. 3. Me sa ta ota kpahe ihwo re ha eha na. 4. Mi se dje eka re ema eta ra	1. Obe r̄e idrama ok̄r̄ek̄r̄e ōvo ra vw̄e Urhobo si vw̄e ōbeisese rayen, ȳeren ōbe r̄e ilitresh̄o ra j̄e reȳo.	Oyono na me : 1. Guon̄o ōbe r̄e idrama ok̄r̄ek̄r̄e ōvo ra vw̄e Urhobo si vw̄e ōbeisese rayen, ȳeren ōbe r̄e ilitresh̄o ra j̄e reȳo. Udje : <i>Om̄orovie r'</i> <i>Ufuoma</i> re Arerierian, J. I siri ro shekpahe obo re phia vw̄e awanre kpahe akp̄oeyere r̄e ihwo r̄e Urhobo. 2. Sun em̄o na vw̄e isese r̄e ōbe r̄e idrama na rere wo dje kpahe evworuohwo kugb̄e ema

		mrẹ vwe eha na phia,		eta rehe evun re eha na. Wọ vẹ ayen fuere aghwanre ra mrẹ vwe idrama na. 3. Reyo eta ra tare vwe eha na vwo dje obo re phia vwe orho na. Sun emọ na vwọ ta ota kpahe obo re phia vwe idrama na.
Edijana Riyorin vẹ Edijana Resan : Ekuruemu	Owian re Eya vẹ Emọ vwe Urhobo	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta obo ri fori ne Eya (Ini) vẹ emọ ru vwe uwevwin. 2. Mi se dje uvi re uruemu vẹ orharhe uruemu. 3. Mi se gbe ikun yeren so une ro shekpahe ekiruo ro te Oni vẹ Emọ vwe uwevwin. 4. Me sa ta obo rayen rue vwe uwevwin vẹ ekiruo ro te oni vwe uwevwin.	1. Ifoto re emekrun otete ro vwo Ose, Oni vẹ Emọ. 2. Ifoto re Oni vẹ emọ re wian owian sansan vwe uwevwin.	Oyono na me : 1. Reyo ikun ekrekre vẹ ine vwo dje edia ro te ohwo ovuovuo vwe emekrun otete ro vwo Ose, Oni vẹ Emọ. Sun emoisikuru na vwọ ta kpahe ekiruo ro te Ose, Oni vẹ Emọ vwe evun re ekrun na. 2. Sun emọ na vwo dje kpahe ekiruo ro te Omote vẹ Omoshare vwe uwevwin. 3. Sun emoisikuru na vwọ so une yeren gbe ikun ro shekpahe ekiruo ro te Oni vẹ Emọ vwe uwevwin. 4. Je emoisikuru na dje iruo rayen rue vwe uwevwin vẹ ekiruo ro te oni vwe uwevwin.
Edijana Righwren vẹ Edijana Rereren : Ephere	Efan re eta nu Ephere efa kpo Urhobo	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se dje obo ro vwo fo ne a fan eta re ephere ovo kpo ephere ofa. 2. Me sa fan ibieta vẹ irhieeta eloloho nu Englishi kpo Urhobo. 3. Me sa reyo idishonari vwọ guono oto re eta.	1. Idishonari ro fan eta nu Englishi kpo Urhobo. 2. Ishati re si eta vẹ oto rayen phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun emoisikuru na vwọ rien ofovwe re efan re eta nu ephere ovo kpo ephere ofa, marho ke efan rhe Urhobo. 2. Sun emọ na vwo rien obo ra sa reyo oho vẹ oto re ibieta vwo ru irueru re eta efan. Reyo idje sansan vwo dje obo ra fan eta nu Englishi kpo Urhobo. 3. Sun emọ na vwo se ede re erovwon sansan vwe Englishi rere ayen fan ibieta vẹ irhieeta eloloho nu Englishi kpo Urhobo. Sun ayen vwọ rien obo ra reyo obe re ofeta (idishonari) vwo ru irueru re eta efan nu ephere ovo kpo ephere ofa.

Edijana Rirhirin vẹ Edijana Rihwe : Ekuruemu	Ufuoma vwe asan ra dia.	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na. 1. Me sa ta obo re soro re a vwo guono ufuoma vwe asan re a dia. 2. Mi se kere erovwon evo re nerhe ne ufuoma je asan edia. 3. Me sa ta obo ro fori ne e ru rere ufuoma vwo dia asan re ihwo dia.	1. Ifoto re ihwo re honra. 2. Ifoto re ofovwin/ ohonre re Boko Haramu.	1. Oyono na che gbe ikun yeren so une ro she kpahe erhuvwu re oyerikugbe ve eguono vwe asan re a dia. 2. Sun emo na vwo dje erovwon sasan re ghwa ukpokpoma, oseghe, ohonre ve ofovwin cha asan re ihwo dia kugbe. 3. Reyo ifoto ve udje sasan vwo sun emo na vwo ta ota kpahe umiovwo ve oghworo re johwohwo enyo, oseghe ve ofovwin ghwa cha. Gba je reyo ifoto re orere/ ekogho re ihwo dia kugbe vwe ufuoma vwo dje erhuvwu re oyerikugbe vwo dje obo re ufuoma ghwa cha orere.
---	--------------------------------	--	---	--

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORÍ NẸ ẸDIJANA FÍ ẸDIJANA
IKỌLEJÍ OTETE, UKPE RERHA (JSS 111) ÍTẸMU RIVẸ.**

Ẹdijana Resosuo vẹ Ẹdijana Rivẹ : Ephẹrẹ	Ikomprihẹ shoni.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se gbe ikun rẹ isese ra sanere na. 2. Mi se se eta kpokpọ ri nu ikun na rhe, je vwẹ ayen ru irhiẹta elọlọhọ. 3. Me sa fan otọ rẹ isẹ ri nẹ ikun na rhe. 4. Me sa rhan enanọ ri nẹ isese na rhe.	1. Ishati re si isẹ ri nẹ ikuegbe na rhe phiyo vẹ otọ rayen. 2. Ishati re si eta kpokpọ vẹ otọ rẹ eta na phiyo. 3. Obe isese rẹ iklassi na.	Oyono na me : 1. Sane omamọ rẹ ikuegbe ro vwo isẹ vẹ eghon eta, O mi sun emọisikuru na vwo se ikun na ku uyovwin. 2. Sun emọ na vwọ riẹn eta kpokpọ vẹ eta ri fiemu vwẹ isese na rere wọ vẹ ayen nabọ fuẹrẹ otọ rẹ eta na. Sun ayen vwọ reyọ ibieta na vwo ru irhiẹta. 3. Sane isẹ vẹ eghon eta rẹ ikuegbe na phia rere wo sun emọ na vwọ riẹn otọ rẹ eta na vẹ obo rayen mudia phiyo vwẹ ephẹrẹ. 4. Sun emọ na vwọ rhan enanọ ri nẹ ikuegbe na rhe.
Ẹdijana Rerha vẹ Ẹdijana Rene : Ẹkuruemu	Ewian vẹ ena rẹ awanre.	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se kere ewian vẹ iruo rẹ ona rẹ ihwo ruẹ vwẹ orho rayen. 2. Mi se dje obo ro vwo fo nẹ a wian owian rẹ obọ ohwo. 3. Mi se nene oyono na kpo asan rayen de rhieromrẹ obo re yonori na. 4. Mi se si obo rẹ oyono si kẹ ayen phiyo ẹbe rayen.	1. Ekuakua sansan ra vwọ wian owian na. 2. Ifoto rẹ Oghwẹrẹ, Ohwiyerin, Orhu, Omẹchẹ vẹ efa.	Oyono na me : 1. Reyọ ifoto sansan vwo dje kpahe ewian vẹ ena rẹ Urhobo vwẹ awanre. Sun emọisikuru na vwọ riẹn odẹ rẹ ewian sansan vẹ iruo rẹ ewena vwẹ awanre. 2. Sun emọ na vwọ riẹn obo re se ‘Okon’ (obo rẹ ohwo ruẹ rọ vwọ mrẹ igho, rọ vwọ re emu je vwero te oma). Jẹ emọisikuru na kere eka rẹ ewian vẹ ena tiọyen rayen riẹnre. 3. Sun emọ na vwọ riẹn erere rẹ owian rẹ ohwo wianre. Sun emọisikuru na kpo asan ra da wian ewian vẹ iruo rẹ ena tiọyen na rere ayen rhiẹro mrẹ.
Ẹdijana Riyorin vẹ Ẹdijana Resan :	Ipuẹmu re siri	Vwẹ oba rẹ uyono na, emọisikuru na: 1. Mi se se ipuẹmu na phia gbagba.	1. Obe rẹ ipoetri rẹ iklassi na. 2. Ishati rẹ ẹma eta. 3. Ishati rẹ ibieta kpokpọ.	Oyono na me : 1. Sane ipuẹmu ekrekre ivẹ ri shephiyo nẹ obe re ipoetri rẹ iklassi na rhe. Sun emọisikuru na vwọ nabọ se ipuẹmu na mu unu. Sun ayen

Ilitresho		2. Me sa ta ota kpahe otọ rẹ ipuemu na. 3. Me sa herie ipuemu na kpo awo sansan. 4. Mi se dje obo rẹ ẹma eta na mudia phiyo.		vwo rien otọ rẹ ipuemu na. Reyọ ishati rẹ ẹma eta vẹ ibieta kpokpo rehe evun rẹ ipuemu na vwoba yono ayen. 2. Sun emọ na vwo rien erhuerephiyoto rẹ ipuemu na urhiurhie vẹ uhwo royen. Vwe ishati rẹ ẹma eta na vwo ya ibodu rere wo sun emọ na vwo fuere ẹma eta na vwe evun rẹ isese rẹ ipuemu na. 3. Vwe ifoto ro shekpahe ipuemu na vwo ya ibodu rere wo sun emọ na vwo ta ota kpahon. Sun ayen vwo dje uyono ro nẹ ipuemu na rhe phia.
Edijana Righwren vẹ Edijana Rereren : Ephere	Ikompozishoni.	Vwe oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe uyovwin ota rẹ oniru na. 2. Me sa rhuere iroro phiyo vwo ru irhieeta vwe Ikompozishoni. 3. Mi se gbe ikun kpahe iyovwin eta sansan. 4. Mi se si Ikompozishoni okrekre robo rayen.	1, Ifoto ri shekpahe uyovwin ota rẹ oyono na rhuere phiyoto.	Oyono na me : 1. Sane uyovwin ota rẹ Ikompozishoni ro shephiyo. O me ke emoisikuru na oniru. 2. Sun emoisikuru na vwo rien obo ra rhuere iroro phiyo vwo ru irhieeta vwe Ikompozishoni. 3. Sun ayen vwo se oniru na rere ayen ji sio phiyo ebe rayen. 4. Ke ayen uphen rere ayen si Ikompozishoni robo rayen. Fuere iruo rayen rere wo kpo ayen vi.
Edijana Rirhirin vẹ Edijana Rihwe : Ilitresho	Iprozu ra vwe Urhobo si	Vwe oba rẹ uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se gbe ikun kpahe ogbuyovwin rẹ ihwo vẹ ikarata/ihwo efa re vwe oma phia vwe ikuegbe na. 2. Mi se se iprozu re siri. 3. Mi se dje erere rẹ ikuegbe na.	1. Obe rẹ iprozu ra jereyo. 2. Ibodu	Oyono na ,e : 1. Ta ota kpahe obo rẹ osiprozu na vwo vwe ewen ro vwo si obe na. Sun emoisikuru na vwo rien unene (Iplotu) rẹ ikun na. 2. Ghare emọ na phiyo ekuoko rẹ isese rere wo sun ayen vwo se isese rẹ iprozu na. 3. Sun ayen vwo rien ighere eta vẹ ephere re vwo si iprozu na.

		4. Me sa ta obo rẹ ikun na dje phia kpahe akpọeyere rẹ ihwo re si obe na kpahe,		4. Sun emọisikuru na vwọ fuẹrẹ erere rẹ ikuegbe na vẹ obo rẹ ikun na dje phia kpahe akpọeyere rẹ ihwo re si obe na kpahe, 5. Sun emọ na vwọ ta ota kpahe igbuyovwin rẹ ihwo vẹ ihwo/ ikarata efa re vwẹ oma phia vwẹ ikuegbe na.
--	--	---	--	---

**AMU RẸ UYONO RẸ URHOBORI NẸ ẸDIJANA FI ẸDIJANA
IKOLEJI OTETE, UKPE RERHA (JSS 111) ITẸMU RERHA**

Ẹdijana R̄sosuo v̄e Ẹdijana Riv̄e : Eph̄er̄e	Eka r̄e irhīeta. (Irhīeta v̄e egh̄on buebun)	Vw̄e oba r̄e uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se si irhīeta v̄e egh̄on buebun re yono ayen. 2. Mi se se irhīeta v̄e egh̄on buebun re yono ayen. 3. Mi se si irhīeta v̄e egh̄on buebun rob̄o rayen.	Ishati re si irhīeta v̄e egh̄on buebun phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun em̄oisikuru na vw̄o karophiyo uyono r̄e eka irhīeta re yono wanre:- Irhīeta el̄ol̄oh̄o ; irhīeta v̄e egh̄on. Sun ayen vw̄o rīen of̄en̄e r̄e irhīeta v̄e egh̄on buebun v̄e i re yono wanre na. Reȳo udje r̄e eka irhīeta re yono wanre vwo ruo. 2. Reȳo ishati re si irhīeta v̄e egh̄on buebun phiyo vwo ya ib̄odu, yer̄en si ayen phiyo ib̄odu rere wo sun em̄o na vw̄o vwanrīen irhīeta na se. Dje obo r̄e urhīeta v̄e egh̄on buebun ephan: (Irhīeta v̄e egh̄on buebun eyen eka r̄e irhīeta ri vwo eteeta iv̄e yer̄en ibuebu ri fioma ; « two or more co-ordinate clauses »). Udje : Ọke ejobi me da mr̄e Ejiro, oma k̄o vwerhe ov̄w̄e, ẹk̄ev̄uovo me rha mr̄e, oma rha sasa ov̄w̄e. 3. Sun em̄oisikuru na vwo si irhīeta v̄e egh̄on buebun ihwe. J̄e ayen se obo rayen siri na rere w̄o k̄o ayen vi.
Ẹdijana Rerha v̄e Ẹdijana R̄ene : Eph̄er̄e	Ẹfan r̄e Urhobo kpo Eph̄er̄e efa	Vw̄e oba r̄e uyono na, em̄oisikuru na: 1. Mi se dje obo ro vwo fo n̄e a fan eta r̄e Urhobo kpo eph̄er̄e efa. 2. Me sa fan ibieta v̄e irhīeta el̄ol̄oh̄o n̄e Urhobo kpo Inglishi. 3. Me sa reȳo idishonari vw̄o guon̄o ot̄o re eta.	1. Idishonari r̄o fan eta n̄e Urhobo kpo Inglishi. 2. Ishati re si eta v̄e ot̄o rayen phiyo.	Oyono na mi : 1. Sun em̄oisikuru vwo rīen ofovwe r̄e ẹfan r̄e eta nu eph̄er̄e ọvo kpo eph̄er̄e ofa, marho k̄e ẹfan r̄e eta nu Urhobo kpo eph̄er̄e efa. 2. Sun em̄o na vw̄o rīen obo ra sa reȳo ọh̄o v̄e ot̄o r̄e obo re siri vwo ru irueru r̄e eta ẹfan. Reȳo idje sansan vwo dje obo ra fan eta n̄e Urhobo kpo Inglishi. 3. Sun em̄o na vwo se ed̄e r̄e er̄ov̄w̄on sansan vw̄e Urhobo rere ayen fan ibieta v̄e irhīeta

				elọlọhọ nẹ Urhobo kpo Englishi. 4. Sun ayen vwo rien obo ra reyọ ọbe rẹ ọfeta vwo ru irueru rẹ eta ẹfan nẹ ephẹrẹ ọvo kpo ephẹrẹ ọfa.
Ẹdijana Riyorin vẹ Ẹdijana Resan : Ẹkuruemu	Ewian rẹ ena rẹ Urhobo vwe awanre vẹ ọke nana.	Vwe oba rẹ uyono na, emọsikuru na: 1. Mi se dje iruo rẹ ena rẹ Urhobo vwe awanre vẹ ọke nana. 2. Mi se dje ewian sansan rẹ ihwo rẹ Urhobo ruẹ vwe awanre vẹ ọke nana. 3. Mi se dje oka rẹ ohwo re se Ọwena. 4. Me sa ta obo re sorọ rẹ Ewena vẹ ihwo ri ru iruo aghwa vwo kanre asọkiephana.	1. Ifoto rẹ Ewena ri ru iruo rẹ ena. 2. Ifoto rẹ ihwo ri ru iruo aghwa sansan. 3. Ifoto rẹ ekuakua ena sansan rẹ ihwo Urhobo ruru.	Oyono na mi : 1. Sun emọsikuru na vwo rien nẹ kuẹkuotọ kuowian rẹ ayen rien wian. Ifọke ọtiọyen na, Urhobo vwo ewian vẹ ena sansan rayen ruẹ vwe akpọeyere nẹ awanre rhi te ọke nana. 2. Dje ifoto rẹ Ewena ri ru iruo rẹ ena kẹ emọ na. Sun ayen vwo rien iruo rẹ ena vẹ ewian rẹ ihwo Urhobo ruẹ. Udje : Ẹvweřẹ ẹma, Ọfeto ẹkanro, Okọ ẹkanro, iruo aghwa, okpa ẹbẹrẹ, iyerin ehwe, ekiẹchuo, emwa eko, odjogun, eranvwe echuro vẹ efa. 3. Sun emọsikuru na vwo ghare ewian vẹ ena na phiyo i re ruẹ vwe awanre vẹ i re ruẹ vwe ọke nana. Si ayen phiyo ibodu rere emọ na si phiyo ẹbe rayen. 4. Sun emọ na vwo rien obo re sorọ rẹ ihwo ri ru iruo ena vẹ ewian efa vwo kanre asọkiephana.
Ẹdijana Righwřen vẹ Ẹdijana Rereran : Ephẹrẹ	Ikompozis hōni (Ikuegbe esio).	Vwe oba rẹ uyono na, emọsikuru na: 1. Me sa ta ota kpahe uyovwin ota rẹ oniru na. 2. Me sa rhuẹrẹ iroro phiyo vwo ru irhiẹta vwe Ikompozishōni. 3. Mi se gbe ikun kpahe iyovwin eta sansan. 4. Mi se si Ikompozishōni ọkrẹkrẹ robo rayen.	1. Ifoto ri shekpahe uyovwin ota rẹ oyono na rhuẹrẹ phiyotọ.	Oyono na me : 1. Sane uyovwin ota rẹ Ikompozishōni ro shephiyo. Ọ me kẹ emọsikuru na oniru. 2. Sun emọsikuru na vwo rien obo ra rhuẹrẹ iroro phiyo vwo ru irhiẹta vwe Ikompozishōni. 3. Sun ayen vwo se oniru na rere ayen ji sio phiyo ẹbe rayen. 4. Kẹ emọ na uphẹn rere ayen si Ikompozishōni robọ rayen. Fuẹrẹ iruo rayen rere wọ kpọ

				ayen vi.
Èdijana Rirhirin vẹ Èdijana Rihwe : Ilitreshọ	Iprozu ra vwe Urhobo si	Vwe oba re uyono na, emoisikuru na: 1. Mi se gbe ikun kpahe igbuyovwin re ihwo ve ikarata efa re vwe oma phia vwe ikuegbe na. 2. Mi se se iprozu re siri. 3. Mi se dje erere re ikuegbe na. 4. Me sa ta obo re ikun na dje phia kpahe akpoyere re ihwo re si obe na kpahe,	1. Obe re iprozu ra jereyo. 2. Ibodu	Oyono na me : 1. Ta ota kpahe obo re osiprozu na vwo vwe ewen ro vwo si obe na. Sun emoisikuru na vwo rien unene (Iplotu) re ikun na. 2. Ghare emọ na phiyo ekuoko re isese rere wo sun ayen vwo se isese re iprozu na. 3. Sun ayen vwo rien eghere eta ve ephere re vwo si iprozu na. 4. Sun emoisikuru na vwo fuere erere re ikuegbe na ve obo re ikun na dje phia kpahe akpoyere re ihwo re si obe na kpahe. 5. Sun emọ na vwo ta ota kpahe igbuyovwin re ihwo ve ikarata efa re vwe oma phia vwe ikuegbe na.

Prepared by : Revd. Canon Iworin, Godwin Avwersuoghene PhD.

Department of Languages and Linguistics,

Delta State University, Abraka.

Edited by : Professor Aziza, Rose Oro. (Chair, Urhobo Studies Association, Delsu Abraka)

Department of Languages and Linguistic,

Delta State University, Abraka.